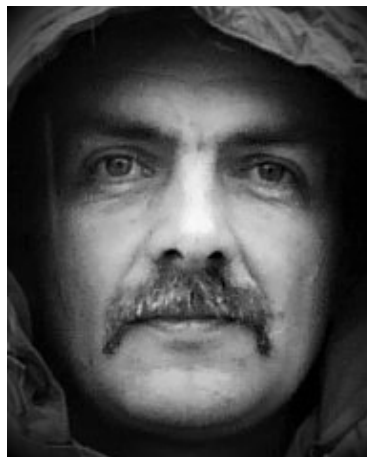

EDITORIAL

VIOREL
SURDOIU

AMPRENTA FIRESкулUI

Deschidem ochii, îi închidem iar, îi deschidem... Inspirăm, expirăm... Suntem ca niște ceasuri, măsurăm distanțe, timp, tristeți, fericiri, greșeli, victorii... Planetele propriilor vise adunate în cercul acrobațiilor destinelor, noi, oamenii suntem drumuri, linii de fugă dinspre sau înspre orizonturi comune. Primele semne ale normalității. Anotimpul acoperirii în alb. La început firav, dar în amin-tire plin de sens.

Zăpezile de altădată respiră în noi, fără intru-ziunea nonsensului indus de lectorii trecutului („Un ajutor prețios pentru îmbunătățirea calității învățământului de partid îl constituie grupele de lectori de pe lângă fiecare comitet regional de partid.” SCÎNTEIA, 1953, nr. 2792.), ori de lectorii prezentului de pe lângă canalele de comunicare și reprogramare a omului prin indiferență față de ceea ce îl înconjoară, realitatea este cea îmbră-cată cu hainele retorisme ale deculturalizării.

În 1895, spunea Gustave Le Bon în a sa „Psychologie des Foules” (Psihologia mulțimilor): În sufletul colectiv, aptitudinile intelectuale ale oamenilor și, în consecință, individualitatea lor se șterg. Eterogenul se înecă în omogen și însușirile inconștiente domină. Această punere în comun a însușirilor obișnuite ne explică de ce mulțimile nu sunt capabile să îndeplinească acte care reclamă o inteligență superioară. Mulțimile nu cumulează inteligența, ci mediocritatea.

Dacă pentru epoca modernă el prevedea o putere nouă - puterea maselor, epoca postmoder-nă adaugă la mediocritatea acumulată o sumă de tare construite și deduse prin *paralogie* (tulburare a gândirii prin deformarea cuvintelor, prin judecăți și raționamente eronate), puterea este disipată și

concentrată pe valențele conformismului fără a ne mai întreba - qui profit?

Cui folosește impresiunea emoțională la manifestările unui anotimp, cu toate cele ce îl caracterizează, din moment ce perturbările din viața unui individ nu mai conținesc? - este o întrebare minoră sau secundară față de con-strângerile fără număr ale vieții sociale care restrâng capacitățile liberului arbitru.

Inteligența pune întrebări, caută să înțeleagă, mediocritatea se conformează, hotărăște altci-neva pentru ea, nu se îndoiește sau în cel mai nefericit caz ajunge să hotărască ea considerând că știe cel mai bine tot și stabilește criteriile valo-rii în toate.

În lucrarea „Filosofia valorii”, filosoful Petre An-drei vorbește despre *valoarea culturală* și amîn-tește că Gustav Radbruch în conceptul culturii deosebește trei lucruri: 1. cultura istorică, 2. cultura filosofică, 3. cultura etică. La nivel social, pentru omul postmodern - valoarea nu mai are valoare, decât doar dacă se numără și/sau pro-duce confort. Prin urmare valoarea emoțională manifestată (care prezintă omul în calități deose-bite de animalic, în adevăr și cu bun simț), este la cote minore.

Câte din cele trei enumerări ne mai bat la ușa sufletului? *Qui profit* să te bucuri la vederea primei ninsori?

.....

Ninge în amintirea noastră cu adevăr. Nimeni nu poate interzice zăpezile de altădată. Mulțumesc fraților din ninsorile sincere. Un singur fulg are amprenta firescului unei întregi ierni.

ANIVERSARIUM

ION
MOCIOI

Aniversarea de către renumitul brâncușolog, prof. dr. Ion Mocioi a 82 de ani de viață, ne determină să facem o scurtă prezentare a vieții și activității distinsului scriitor.

Prof. dr. Ion Mocioi este un important scriitor și om de cultură gorjean care și-a dedicat întreaga viață acestui domeniu. Scriitor, filozof, estetician, poet, istoric și critic de artă, folclorist, ziarist, politician, editor și unul dintre cei mai renumiți brâncușologi, prof. dr. Ion Mocioi s-a născut la 3 octombrie 1940, în satul Găleșoaia, comuna Pinoasa (azi comuna Călnic), județul Gorj.

Tatăl său, Dumitru I. Mocioi (1915-1994) se ocupa de agricultură și era un renumit meseriaș în olărit, iar mama sa Paraschiva, născută Pârvilleț (1915-2004) se ocupa de treburile casei și de agricultură.

Studiile elementare (clasele I-IV) le parcurge la Școala Primară din satul natal - Găleșoaia (1948-1952), iar pe cele gimnaziale (clasele V-VII) la Școala Generală Călnic (1952-1955). Urmează apoi cursurile liceale (clasele VIII-XI) la Școala medie nr. 3 din Târgu-Jiu (azi Colegiul Național "Spiru Haret", Târgu-Jiu), pe care le finalizează prin susținerea bacalaureatului (1955-1959). Este absolvent al Facultății de Filologie, cursuri de zi, de 5 ani, din cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj (1961-1966), iar apoi al Școlii postuniversitare de perfecționare în publicistică (1971-1973).

După finalizarea studiilor universitare (1966) devine profesor la Școala Generală nr. 4 Vulcan-Petroșani, județul Hunedoara, la care rămâne profesor titular până în anul 1990, inclusiv pe perioadele cât a fost vicepreședinte al Comitetului de Cultură și Artă Gorj (1970-1971) și al Comitetului de Cultură și Educație Socialistă al Județului Gorj (1975-1979) și

președinte al acestuia (1979-1989). Între timp, mai ocupă postul de profesor și director de studii la Școala Generală nr. 3 Târgu-Jiu (1971-1973).

Pasionat de domeniul său, urmează studiile doctorale în cadrul Facultății de Istorie-Filozofie din cadrul Universității din București (1977-1981), obținând titlul de doctor în filozofie (1981). După 1990 prof. dr. Ion Mocioi ocupă postul de profesor la Liceele nr. 3 și nr. 5 din Târgu-Jiu (1990-2000).

Prof. dr. Ion Mocioi a fost solicitat și a desfășurat și activitate didactică și de management în învățământul superior. Astfel Prof. dr. Ion Mocioi a fost profesor asociat și rector la Universității "Omega" București (1993-1996), și cadru didactic la Universitatea "Constantin Brâncuși" Târgu-Jiu, Facultatea de Științe Juridice și Administrative (1997-2009) unde a îndeplinit și funcțiile de șef al catedrei de "Științe socio-umane" (2004-2006) și al catedrei de "Drept" (2006-2007) precum și pe cea de cancelar al facultății (2007).

A fost de asemenea cadru didactic asociat și la Universitatea "Iul de Sus" Târgu-Jiu.

Așa cum a fost menționat mai sus, prof. dr. Ion Mocioi a condus, aproape 15 ani destinele culturii gorjene, a inițiat înființarea unor instituții de cultură în localitățile gorjene – muzee, case de cultură, cămine culturale, biblioteci, etc. Iată cum apreciază scriitorul și omul de cultură Ion Cepoi, acea perioadă din activitatea Prof. dr. Ion Mocioi: "Aici și acum, afirm în deplină cunoștință de cauză că pe vremea cât a fost președintele Comitetului Județean de Cultură, Ion Mocioi lucra după aceleași principii și strategii precum cele ale unui manager cultural din ziua de astăzi. El era un vizionar, vedea lucrurile în sinteză și avea pentru Gorj un

program cultural bine definit, pe care îl urma asumându-și riscuri pe care puțini le cunoșteau sau le cunosc.”

De-a lungul anilor prof. dr. Ion Mocioi s-a implicat cu toată puterea sa în activitatea culturală a Gorjului, cea asociativă, editorială și publicistică. Iată ce scria documentaristul Al. Doru Șerban despre activitatea Prof. dr. Ion Mocioi: „Ion Mocioi a condus viața culturală a județului, ca vicepreședinte în perioada, 1975-1979 și președinte între anii, 1979-1989. A inițiat înființarea unor instituții culturale în localitățile gorjene - muzee, case de cultură, cămine culturale, biblioteci, cinematografe, precum și numeroase manifestări culturale, unele devenite tradiționale.”

După 1990 a înființat prima tipografie privată din Târgu Jiu și a acreditat o editură locală care a publicat pe mai toți autorii gorjeni.”

Printre activitățile desfășurate, inițiativele întreprinse și responsabilitățile asumate și realizate, de Prof. dr. Ion Mocioi în domeniul culturii, publicisticii și a celei editoriale, de-a lungul anilor, amintim: inițiator al înființării și apoi Director al Complexului Național "Constantin Brâncuși" Târgu-Jiu (1994-1996); inițiatorul unor muzee precum: Muzeul de Artă

Arghezi"" Târgu Cărbunești (2007); fondatorul și proprietarul editurilor "Spicon" și "Drim Edit" Târgu-Jiu (1991); redactor la "Gazeta Gorjului" – reporter special (1973-1975); fondator și redactor al revistei științifice "Litua. Studii și cercetări" a Complexului muzeal "Alexandru Ștefulescu" Târgu-Jiu (1976-1989); redactor și director al revistei "Gorjul literar", serie nouă, Târgu-Jiu (1983); redactor și director al revistei "Opinia", Târgu-Jiu (1991-1993); redactor șef al revistei "Cugetarea", București (1991-1992); redactor șef al revistei "Scientia" a Universității "Jiul de Sus", Târgu-Jiu (2002-2006); redactor șef al publicației "Săptămâna gorjeană", Târgu-Jiu (2003-2004); redactor șef al revistelor "Arc", "Bogdănel" – pentru copii, "Arcade" – pentru liceeni și "Gorj magazin", fondator și membru al colectivului redacțional al revistei de literatură, arte și istorie culturală "Spicon" – Târgu-Jiu.

Prof. dr. Ion Mocioi a colaborat, de-a lungul anilor, cu un mare număr de publicații, precum: "Ramuri", "Tribuna", "Ateneu", "Cronica", "Revista de filozofie", "Vitrallii" (Buzău), "Confesiuni", "Brâncuși", "Sămănătorul Tismana", "Spicon", s.a. Totodată Ion Mocioi a fost membru al Uniunii Ziariștilor din România precum și al Uniunii Internaționale a Jurnaliștilor.

Profesor dr. Ion Mocioi a avut o mare aplecare, dar și talent, spre studiu, cercetare și scris. Astfel, de-a lungul anilor, Ion Mocioi a scris numeroase articole și studii pe care le-a prezentat la diferite simpozioane și conferințe științifice sau culturale în țară și în străinătate.

De asemenea prof. dr. Ion Mocioi a reușit să scrie un număr impresionant de cărți, fiind unul dintre cei mai prolifici scriitori gorjeni contemporani.

Domeniile de studii și cercetare ale prof. dr. Ion Mocioi au fost dintre cele mai diverse, ceea ce a făcut ca și opera sa scriitoricească să abordeze o serie de tematici de la creație literară la documentare și brâncușologie. Astfel prof. dr. Ion Mocioi a scris și a publicat în calitate de unic autor sau coautor un număr impresionant de volume, pe care încercăm să le structurăm în cele ce urmează sintetizate, pe tematici, astfel: învățământ și educație (șase cărți de autor și peste 15 studii și comunicări științifice publicate); studii de literatură (12 cărți și peste 80 de studii și articole publicate în diverse reviste); creație literară (cinci volume de poezie, un volum de proză și un volum de studii de teatru și peste 80 de creații poetice, eseuri și studii publicate); 11 volume și peste 100 de studii și articole publicate despre opera lui Constantin Brâncuși fiind considerat

Constantin Brâncuși Târgu-Jiu, Muzeul memorial "Iosif Keber" Târgu-Jiu (1992), Muzeul "Tudor

unul dintre cei mai renumiți brâncușiologi; istorie și critică de artă cultă (13 volume și peste 30 de articole și studii publicate); arhitectură și construcții (2 volume și 5 articole publicate); folclor și etnologie (5 volume și circa 40 de articole și studii în antologii și diferite publicații); istorie (6

volume și peste 30 studii și articole de istorie, istoria presei și muzeologie în publicații sau au fost incluse în volume tematice sau antologii; lingvistică (două volume și opt articole și studii apărute în publicații sau volume tematice).

Prin opera sa putem afirma faptul că prof. dr. Ion Mocioi este un excelent cercetător și un autor prolific, complex și profund. Cu siguranță majoritatea lucrărilor prof. dr. Ion Mocioi sunt lucrări de referință pentru tematicile abordate, dar apreciem faptul că ultimele două volume vor rămâne pentru viitorime cărți-document și referințe bibliografice indiscutabile, și ne referim aici la: "Brâncuși. Catalogul operelor", Editura Academica Brâncuși, Târgu-Jiu, 2017, 1277 pag.; și "Pictorul Iosif Keber. O monografie ilustrată", Editura Academica Brâncuși, Târgu-Jiu, 2017, 1251 pag.

Pentru activitatea sa, prof. dr. Ion Mocioi a primit, de la diverse instituții de cultură, asociații sau fundații, numeroase recunoașteri, distincții sau înscrisuri de onoare, dintre care amintim: "Înscris de onoare" – din partea Inspectoratului pentru Cultură al Județului Gorj (2002, 2009); "Diplomă de Excelență" – din partea Consiliului Județean Gorj (2002, 2009); "Medalie și Certificat" – din partea Senatului României (2004); Premiul "N. D. Mișescu" și "Diplomă de Excelență" – din partea Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Gorj (2005); Premiul "Niște Țărani" – acordat de Fundația Națională pentru Civilizație Rurală Slătioara (2006); "Pisanie Domnească – Atlet al lui Hristos" – acordată de Liga Culturală pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni, București (2007); "Cetățean al Europei" – acordat de Liga Culturală pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni, București

(2007); "Diplomă de Onoare" – acordată de Liga Culturală pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni, București (2007) la simpozionul "Semicentenar Constantin Brâncuși"; "Diplomă de Excelență" – acordată de Asociația Cercetătorilor și Autorilor Gorjeni de Carte Documentară și Științifică (2010); "Medalia Semănătorul Tismana" – acordată de Asociația "Semănătorul" Tismana (2014), și enumerarea poate continua.

Prof. dr. Ion Mocioi a fost și om politic gorjean, calitate în care a fost ales, în două rânduri, reprezentantul Gorjului în Parlamentul României, prima dată în calitate de senator (16 octombrie 1992 - 21 noiembrie 1996), iar în cea de-a doua oară, în calitate de deputat (11 decembrie 2000 - 12 decembrie 2004).

Prin toate cele prezentate rezultă și se susține afirmația scriitorului Al. Doru Șerban care l-a etichetat pe "dr. Ion Mocioi drept cea mai complexă personalitate trăitoare în Gorjul actual."

În ultimul timp Prof. dr. Ion Mocioi lucrează cu toată puterea, în principal cu resurse proprii, la finalizarea operațiunii de deschidere a unui nou Muzeu dedicat scriitorilor gorjeni, la Telești. De subliniat faptul că Prof. dr. Ion Mocioi este membru fondator și activ al Asociației Cercetătorilor și Autorilor de Carte Gorjeni "Al. D. Șerban" Târgu-Jiu și totodată membru al colectivului de redacție al revistei de literatură, arte și istorie culturală "Spicon" editată de aceasta. Folosim acest prilej pentru a-i transmite prof. dr. Ion Mocioi urările noastre de bine, sănătate însoțite de tradiționalul "La mulți ani"!

dr. Victor Troacă

Președinte al Asociației Cercetătorilor și Autorilor de Carte Gorjeni

Fotografii de la Casa Memorială „Iosif Keber” 2022 (foto – Viorel Surdoiu)

REPERE
CULTURALEVICTOR
TROACĂ

„PICTORUL ADRIAN KÖBER”, MONOGRAFIE ILUSTRATĂ

Prin amabilitatea scriitorului și omului de cultură gorjean prof. dr. Ion Mocioi, am avut privilegiul să parcurg ultima lucrare a domniei sale, ieșită în aceste zile de sub tipar, și dedicată unei personalități gorjeane mai puțin cunoscută publicului larg -

pictorul Adrian Köber. După un efort considerabil și o muncă titanică, prof. dr. Ion Mocioi reușește să ofere publicului larg această nouă lucrare intitulată „Pictorul Adrian Köber. Monografie ilustrată”, care completează lista lucrărilor monografice scrise de-a lungul timpului de către reputatul autor. După ce anterior prof. dr. Ion Mocioi realizase și publicase o lucrare monumentală despre tatăl lui Adrian Köber, respectiv renumitul pictor Iosif Keber din Târgu-Jiu („Pictorul Iosif Keber. O monografie ilustrată”, Editura „Academica Brâncuși”, 2018), iată că autorul reușește să scrie o carte dedicată și fiului acestuia, tot pictor.

Apreciem faptul că acest volum, asemenea celui anterior menționat, este unul și sentimental, deoarece prof. dr. Ion Mocioi este testamentar al pictorului Iosif Keber, care a donat patrimoniul acestuia de o valoare excepțională municipiului Târgu-Jiu.

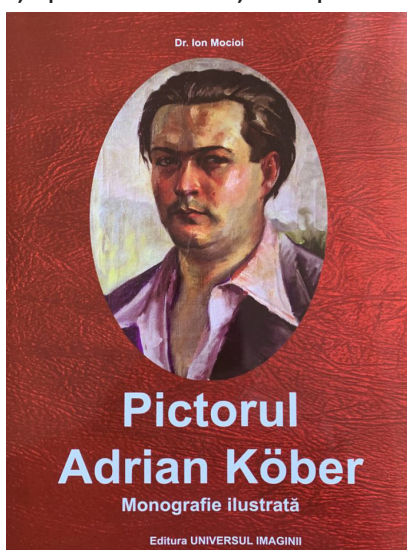
Din lucrarea prof. dr. Ion Mocioi aflăm că Adrian Köber, fiul lui Iosif Keber (1879-1989) și al Nataliei (n. Popescu) Köber ((1900-1974), familie cu domiciliul în Târgu-Jiu, s-a născut la data de 6 iulie 1924 în satul Salcia, județul Prahova, unde tatăl său picta

o biserică și unde avea cu sine și soția.

Adrian a copilărit în Târgu-Jiu în vechea casă a părinților din „Ulița Jiului”, azi 14 octombrie 1916 (demolată după 1937), mai mult alături și în grija mamei Natalia și a bunicii Ana, tatăl său lipsind deseori de acasă fiind plecat la diverse lucrări din țară pe care le avea contractate în calitate de pictor bisericesc. Adrian Köber urmează clasa I (1931-1932) la o școală neprecizată în documente, iar clasele II-IV la Școala primară de băieți nr. 2 din Târgu-Jiu cu rezultate foarte bune la învățătură obținând premiul I. După absolvirea școlii primare, Adrian Köber a urmat cursuri-

le Liceului „Tudor Vladimirescu” din Târgu-Jiu, începând cu clasa a I-a, din anul școlar 1935-1936 și sfârșind cu clasa a VIII-a în anul școlar 1942-1943. Anii de liceu ai lui Adrian sunt și anii în care acesta deprinde tainele și îndemânarea picturii și a graficii, îndrumat fiind de tatăl său Iosif Keber. Adrian ajunsese deja să execute rapid desene și portrete cunoscuților la cerea și spre încântarea acestora. Conform regulilor vremii, Adrian urmează stagiul de pregătire paramilitară în ultimul an de

liceu (1942-1943). După obținerea bacalaureatului susține examen la Facultatea de Medicină din București, unde este admis, dar neavând aplecare și tragere de inimă se retrage după un an de studii. Așa cum menționa tatăl său „avea tragere spre artele frumoase”, fapt ce a făcut ca tânărul Adrian Köber să renunțe la medicină și să treacă la

Facultatea de Arte Plastice din cadrul Institutului de Artă "Nicolae Grigorescu" București, ale cărei cursuri le urmează în perioada 1944-1949. În anii studenției a lucrat numeroase tablouri și portrete la cerere pe care le-a vândut

pentru întreținerea sa din acele vremuri deosebit de grele de după război.

După anul 1950 tânărul pictor Adrian Köber l-a urmat câțiva ani pe tatăl său, renumitul pictor Iosif Keber, în diferite localități din țară la lucrările de pictare a unor "însemnate biserici ortodoxe, reușind să practice o artă de mare însemnatate a monumentelor cultive".

La vârsta de 34 de ani, pictorul Adrian Köber a decis să-și întemeieze o familie, să-și "găsească o soție cu studii superioare care să-l urmeze pretutindeni unde profesia de pictor l-ar duce în țară."

O întâlnește pe profesoara Victoria din Târgoviște de care se îndrăgostește și cu care se și căsătorește în anul 1958. Însă căsnicia celor doi nu durează prea mult, deoarece "de prin anul 1966 cei doi s-au despărțit în fapt", iar după alți câțiva ani nereușind armonizarea relațiilor lor familiale, soțul Adrian Köber a înaintat divorțul.

Pictorul Adrian Köber s-a înțeles foarte bine cu tatăl său lucrând deseori împreună, iar periodic reveneau la casa din Târgu-Jiu, în special de sărbători. Adrian Köber a fost membru al Fondului Plastic și al Uniunii

Artiștilor Plastici din România, calitate care îi asigura dreptul legal de a putea practica profesia sa de pictor bisericesc și de a beneficia de asigurări de sănătate, conform legislației vremii.

Pe când lucra la pictarea Bisericii Ortodoxe din Viștea de Jos, în anul 1967, pictorul Adrian Köber a suferit un accident de muncă, căzând în biserică de pe o scară șubredă, fiind internat la Spitalul din Făgăraș. În anul următor este internat la Spitalul Brâncovenesc din București cu diagnosticul "spondilită anchilozantă", care îi va afecta viața în anii următori. Lucrând în condiții precare și cu substanțe nocive, pictorul Adrian Köber devine bolnăvicios ceea ce conduce în final la decesul acestuia, tragicul eveniment petrecându-se la 28 iulie 1983 la Corabia (jud. Olt) unde se afla la lucru pentru pictarea Bisericii locale. A fost adus la Târgu-Jiu și înmormântat în cavoul familiei din Cimitirul Bisericii Șișești din nordul orașului Târgu-Jiu.

Tatăl său Iosif Keber a rămas singur deoarece și soția sa se stinsese din viață înaintea fiului, în 1974, suferind de o boală necruțătoare (leucemie).

În cea de-a doua parte a lucrării prof. dr. Ion Mocioi, sunt prezentate parte din lucrările pictorului Adrian Köber, pe care autorul a reușit să le identifice, cu mențiunea că foarte multe lucrări ale artistului se află în colecții private neidentificate.

Prezentarea operelor lui Adrian Köber începe cu picturile sale în ulei identificate (29 de piese) grupate pe următoarele categorii de creație: autoportrete, portrete, peisaje în ulei, reproduceri, natură statică și flori.

Urmează o serie de desene în cărbune ale lui artistului Adrian Köber grupate astfel: autoportret, nuduri de bărbat, portrete de bărbați, portrete de copii în cărbune, peisaje în cărbune, nuduri de femeie (în cărbune), portrete de femei (în cărbune), după care o grupare de desene în creion, structurate astfel: portrete de femei, nuduri de femei, autoportrete, portrete de bărbați, compoziții, portrete de copii, peisaje, crochiuri, desene cu animale și păsări, obiecte și ornamente.

În următorul capitol sunt prezentate gravuri ale artistului iar apoi proiecte și lucrări în acuarelă ale pictorului.

De-a lungul anilor pictorul Adrian Köber a participat cu lucrările sale la mai multe expoziții de grup la București, Craiova și Târgu-Jiu. Așa cum menționează prof. dr.

Ion Mocioi "Nu a avut dorința de a organiza expoziții personale. În locuința din Târgu-Jiu, într-o cameră, și-a amenajat o expoziție permanentă cu lucrări proprii. A vândut cele mai multe lucrări de șevalet pentru a se întreține, fără a ține o evidență a lor".

De subliniat faptul că pictorul Adrian Köber a fost un erudit pictor bisericesc care a lucrat în această calitate de la absolvirea Institutului de Arte Plastice "Nicolae Grigorescu" până la sfârșitul vieții, ca pictor autorizat, lucrările fiind luate prin concursuri de proiecte. La începuturi a făcut practică lucrând cu tatăl său. Dintre picturile bisericești realizate de pictorul Adrian Köber, adjudecate prin concursuri de licitație, se amintesc cele de la: Biserica Fundul Sadovei din raionul Câmpulung Moldovenesc; Biserica Viștea de Jos (jud. Sibiu), Mănăstirea Dealul, Mitropolia Sibiului, Catedrala din Rădăuți, Biserica Parohiei Olari din Târgu-Jiu, Biserica de la Șotânga, Biserica de la Răcari, Catapeteasma din Ierusalim, Biserica "Sf. Nicolae" din Mozăcenii de Jos (Argeș), Biserica "Sf. Părinți" din Boroaia (jud. Suceava), Biserica "Sf. Voievozi" din Parohia Urleta (jud. Prahova), etc., și ultima la care a lucrat fiind Biserica Catedrală a orașului Corabia – unde și-a găsit și sfârșitul.

De remarcat faptul că, prin munca sa, prof. dr. Ion Mocioi reușește, să ne aducă în actualitate un pictor târgujian renumit pentru creația, munca și devotamentul său față de artă și pictura bisericească, însă mai puțin cunoscut până acum, pentru care autorul merită toată considerația și admirația noastră.

De subliniat faptul că după decesul pictorului Iosif Keber (1989), legatarul său testamentar, respectiv prof. dr. Ion Mocioi a donat municipiului Târgu-Jiu casa, biblioteca și circa 500 de lucrări de artă ale pictorului și fiului acestuia Adrian Köber.

Mai menționăm faptul că volumul "Pictorul Adrian Köber. Monografie ilustrată" vede lumina tiparului în anul în care autorul, prof. dr. Ion Mocioi, a împlinit frumoasa vârstă de 82 de ani (n. 3. oct. 1940), prilej cu care îi urăm sănătate și puterea de a realiza toate proiectele pe care le și le-a propus sau le va gândi în viitor. Lucrarea la care facem referire a apărut la Editura "Universul Imaginii" avându-l ca redactor de carte pe prof. Daniel Mocioi, culegerea, tehnoredactarea și digitalizarea fotografiilor fiind asigurate de prof. Ion Catană, George Boban (tehnoredactare),

prof. Vasile Pleșa și prof. Idrees Ahmed Sheikh. Este de subliniat faptul că apariția acestui volum impresionant a fost posibilă datorită sprijinului acordat de Primăria Municipiului Târgu-Jiu și a Consiliului Local Târgu-Jiu, a Starețul Mănăstirii Lainici Arhimandrit Ioachim Pârvulescu precum și a lui Florian Văideianu (scriitor), George Boban (artist plastic) și editorului acestei lucrări-Dumitru Cinciulescu care a reușit să scoată o carte în condiții grafice deosebite.

În final menționez faptul că D-l prof. dr. Ion Mocioi este membru al Asociației Cercetătorilor și Autorilor de Carte Gorjeni „Al. D. Șerban” Târgu-Jiu, căruia dorim să-i adresăm și pe această cale felicitări deosebite și în același timp aprecierile noastre atât pentru această apariție inedită cât și pentru întreaga sa muncă întreprinsă de-a lungul anilor în domeniul culturii gorjene și naționale.

ESEU

ALEXANDRU-MARIAN
PÎRVULESCU

ÎN CĂUTAREA GRAALULUI

Din nevoia de a se defini ca individualitate, omul, etern călător, își fixează reperele aventurii sale existențiale în cadrele experienței dobândite personal și cultural. Drumul și calitatea sa de călător pot deveni revelatorii pentru intuirea măsurii, a echilibrului, a moderației determinate de experiență. Astfel spus, înțelepciunea, "capacitate superioară de înțelegere și judecare a lucrurilor", rămâne, cel puțin la nivel declarativ, etalon în alegerile personale. Cumpătarea, prudența și spiritul de prevedere presupuse de înțelepciune devin mijloace de reconciliere cu sinele și cu lumea. Însă raportarea la lume e posibilă doar prin raportarea la o serie de valori spirituale și culturale unanim acceptate. Abia în acest moment se poate ridica problema înțelepciunii. Aici se atinge un punct sensibil: dragostea pentru înțelepciune nu este doar refugiul omului modern care și-a pierdut reperele, nu este doar expresia unei nostalgii fără substanță, căci, dacă e să privim retrospectiv nevoia de căutare a sensului se leagă de începuturile culturii și civilizației universale, de nevoia de a conștientiza finitudinea și implicit imperativul unei existențe puse sub semnul înțelepciunii.

Urmând un criteriu al evoluției culturii umaniste, ne putem opri mai întâi la începuturile civilizațiilor antice. Dragostea de înțelepciune trădează nevoia de atingere a eternității. Între cele mai vechi gânduri consemnate se regăsesc textele funerare egiptene care exprimă credința în nemurirea sufletului. Inscriptiile din morminte, dincolo de a valida existența sufletului, rămân și mărturie a credinței că moartea poate fi învinsă prin

semn iconic, ulterior prin cuvânt. Enigma nașterii universului și sensul morții au germenii gândirii străvechi. Civilizația babiloniană ne lasă drept moștenire creații literare fascinante. Dacă în Enuma Eliș (sec XIII-XII î.Hr.) se vorbește pentru întâia dată despre geneza lumii, prin împărțirea întregului în două părți diferite, adică "prin declanșarea contradicțiilor care fac esența lumii", Poemul lui Ghilgameș, prin evoluția personajului de la devenirea eroică la cea spirituală, rămâne o "parabolă despre sensul și limitele vieții". Purtând povara efemerității, omului comun nu-i îi este dată decât fapta cea bună care să-i poarte numele peste secole și pregătirea, prin cumpătare și înțelepciune, pentru o nouă viață. Altminteri, moartea este cumplită, căci după cum povestește Enkidu în final, în infern nu există decât suferință, iar cea mai cumplită le este destinată celor uitați. Astfel, lui Ghilgameș, pe trei sferturi zeu, șansa nemuririi, prin mijloacele specifice ființelor alese, îi este anulată de către dimensiunea sa muritoare, rămânându-i devenirea spirituală.

Însă nemulțumirea omului în fața destinului său de ființă muritoare nu este specifică doar zorilor istoriei, căci ea va apărea în aproape toate epocile istorice și culturale. Dintr-o anume perspectivă, Ulise, protagonistul Odiseei homerice, parcurge prin lume un drum asemănător cu drumul lui Ghilgameș, dacă e să avem în vedere dialectica obstacolului. Însă, călătoria lui Ulise este cea a unui învingător. El are capacitatea de a stăpâni lumea doar cu privirea, poate prevedea, prin chibzuință, evoluția evenimentelor. Introduce, în chip iscusit, calul-capcană în cetatea Troiei și pune capăt războiului. Izbânda iscusinței în fața puterii (nici sabia lui Agamemnon, nici mânia

eroului Ahile nu reușiseră să înfrângă cetatea), fac din Ulise un înțelept. În ceea ce privește îndelunga sa călătorie spre casă, spre Itaca, aceasta poate fi citită ca un ritual de purificare ori de immortalizare a eroului învingător. Casa, ca spațiu privilegiat, punct de plecare și de revenire eternă, își arogă un statut privilegiat, căci de cele mai multe ori devine topos, loc umanizat care permite regăsirea identității și reasezarea în matcă a valorilor umane, recuperarea dimensiunii sacre. Dacă e să ne gândim la spații investite cu dimensiuni sacre, Eliade iluminează o direcție. În viziunea lui Eliade, sacrul ar fi o lume suprasensibilă, metafizică, aparent imposibil de perceput, în vreme ce profanul este găzduit de realitatea banală, cotidiană, exterioară. Există însă puncte de ruptură, de clivaj care permit recuperarea sacrului în mijlocul realității profane. Pentru omul profan, spațiul este omogen și neutru. Însă, oricare ar fi gradul de desacralizare a lumii, omul care a adoptat o viață profană nu reușește să abolească total comportamentul religios. Până și existența cea mai desacralizată păstrează încă urmele unei valorizări religioase a Lumii. Se intuiesc valori care amintesc de experiențele religioase ale spațiului. Mai există locuri privilegiate, care se diferențiază de celelalte: ținutul natal, locul primei iubiri, o stradă ori un colț din primul oraș străin văzut în tinerețe. Toate aceste locuri păstrează, chiar și pentru omul cel mai nereligios, o calitate excepțională, „unică”, pentru că reprezintă „locuri sfinte” ale Universului său privat, ca și cum această ființă nereligioasă ar fi avut revelația unei alte realități decât aceea la care participă prin existența sa de zi cu zi. Drumul spre casă, dincolo de expresiile metaforice pe care le poate îmbrăca e un drum spre sine, spre propria identitate.

Însă drumul spre sine, ca formă a înțelepciunii, poate lua și forma recuperării prin cultură a unor direcții existențiale. S-a vorbit despre natura tragică a omului, zbatere spirituală îngrădită de materie efemeră. Evoluția spirituală a lumii a fost influențată și de apariția tragediei grecești, în secolul al V-lea î.Hr. Confruntarea ființei cu destinul devine exemplară, în ciuda faptului că eroul măreț pierde această confruntare. Hybrisul, excesul, depășirea măsurii în relația cu zeii care au decretat limitarea existenței umane conduc la un final tragic, dar măreț. De altminteri, în secolul al XIX-lea, Fr. Nietzsche atrage atenția asupra sensului existențial cuprins în tragedia antică: dincolo de a fi doar o operă

literară, ea propune un model uman cu valoare universală. Filosoful leagă originile tragediei de două concepte: apolinicul și dionisiacul. Astfel eroul tragic trăiește deopotrivă coborârea și înălțarea, seninătatea solară și neliniștea labirintică. Vina tragică rămâne un concept ce transcende timpul. Ea aparține omului și reprezintă „încălcarea legii morale admise de el ca proprie lege, printr-o faptă săvârșită mai mult sau mai puțin conștient, de voie sau de nevoie, însoțită de sentimental pierderii valorii umane și de asumarea responsabilității pentru refacerea echilibrului pierdut printr-o suferință infinit mai mare decât ar fi meritat”. Sub aceste auspicii, dimensiunea umană își dovedește fragilitatea și conștientizează finitudinea ca abolire a reperelor morale. Refacerea echilibrului este marea miză, nu doar a tragicilor greci, ci mai ales a contemporaneității.

Pe de altă parte, gândirea filosofică manifestată în același secol, al V-lea î.Hr., aduce repere, la fel de relevante, asemenea tragediei, ale naturii umane în căutarea esenței, ca semn al iubirii de înțelepciune. Parmenide, de pildă, într-o scriere alegorică, Despre natură, formulează o idee care a rezistat timpului: a gândi și a fi înseamnă același lucru. Lumea se află în veșnică devenire, iar această realitate în transformare se refuză cunoașterii; realitatea absolută, care este existentă poate fi cunoscută doar prin cugetare. Însă și aici apare o discuție. Dacă universul platonician era definit de finitudine, iar omul era consubstanțial cu divinitatea, având acces total la cunoaștere, modelul schopenhauerian de concepere a universului aduce în prim-plan pierderea consubstanțialității om-divinitate. Perspectiva optimistă asupra existenței, de sorginte platoniciană, este înlocuită cu una pesimistă, căci omul pierde privilegiul cunoașterii absolute, al atemporalității și al aspațialității, iar Timpul devine un rău fundamental. Omul se răzvrătește și tocmai de aceea își caută soluții compensative care să corecteze infirmitățile realității imediate. Refugiul în vis sau creație poate fi un astfel de răspuns. În fond, creația poate suspenda trecerea prin neuitare, atâta vreme cât răspunde unei nevoi a receptorului. Fie că e vorba despre forma unei gând nerostit sau a unei întrebări care nu și-a găsit forma, fie că e vorba despre intuirea unui răspuns la o problemă existențială, la o întrebare despre sensul, rostul ființării, creația poate fi mijlocul de eludare a trecerii timpului. În acest punct, timpul își dovedește

dimensiunea subiectivă. Dacă pornim de la premisa aristotelică conform căreia „criteriul de împărțire a timpului în trecut, prezent și viitor este unul de natură sufletească”, completată ulterior de considerațiile Sf. Augustin care intuia că sufletul este liantul care dă unitate, cât și bisturiul care le desparte, identificând „prezentul trecutului care este memoria, prezentul prezentului care este intuiția, prezentul viitorului care este așteptarea”, constatăm fragilitatea existenței umane. Ea se configurează exclusiv în termeni subiectivi, sufletul, ca ființare în lume, fiind singurul judecător al timpului. Atsfel, existența umană nu se poate sustrage curgerii timpului, devenirii heracliteene, decât în măsura în care memoria subiectivă reactualizează trecutul. Însă trecutul trebuie să poarte validarea Binelui, a Frumosului, a încercării de a atinge măreția personajului tragic care nu abdică de la normele morale, etice pe care și le proiectează.

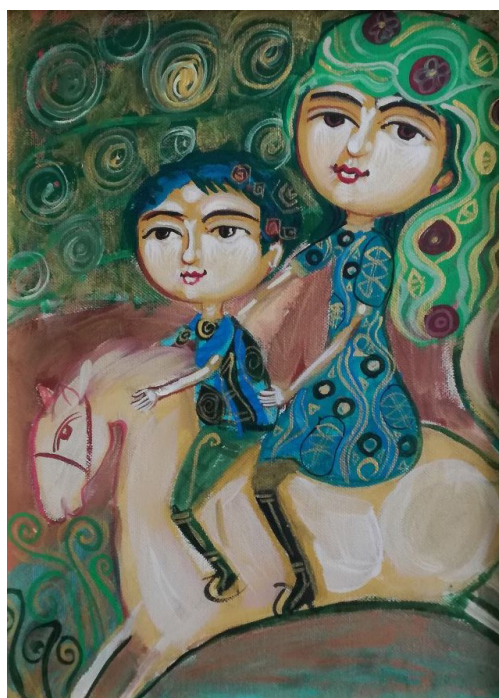
Drumului înspre sine prin asumarea reperelor culturale validate în timp îi corespunde și un drum înspre lume, văzut drept călătorie inițiatică, bildungsroman. Și dacă vorbim despre călătoria inițiatică, gândul ne duce înspre basm, ca expresie estetică a înțelepciunii arhaice. Făt-Frumos în drumul său spre fericire este materializarea mărturisită (sau nemărturisită, de cele mai multe ori) a nevoii noastre de replipere într-o altă dimensiune. Feciorul de crai din Povestea lui Harap-Alb, de pildă, are toate atributele neinițiatului: e superficial, judecă după aparențe (nu se milostivește de bătrână, refuză iniția tovărășia calului răpciugos), nu ascultă de sfaturi (de altminteri, călătoria sa se dovedește a fi o călătorie de ispășire a păcatului neascultării sfatului părintesc), e naiv și fără experiență (cade în capcana spânului). Toate aceste defecte îl umanizează și permit cititorului o lectură de identificare, dar și una de cunoaștere a propriului sine. Calitățile le va dobândi în timp, prin depășirea obstacolelor absolut necesare devenirii. Craiul, calul și spânul se convertesc, rând pe rând în inițiatori. Ajutorul dat înainte de vreme ar fi putut anula acțiunea protagonistului nostru, iar în absența acțiunii nu se mai poate vorbi de maturizare. Tocmai de aceea, răul, provocarea, obstacolul devin trepte necesare, căci „îl fac pe om să prindă la minte”. Spânul, ca întruchipare păcatelor lui Harap-Alb, există epic și ontic atâta vreme (atâtea pagini) cât protagonistul este încă în cautarea sensului, în procesul dobândirii valorilor umane. Suprimarea spânului coincide cu depășirea păcatelor. Într-o poziție similară, Omul, în

ipostaza Călătorului, parcurge inițierea prin asumarea obstacolului care trebuie să rămână „piatră de temelie” (nu piatră de opintire). Obstacolul are marea capacitate de a pune față în față forțele antagonice (Binele și Răul, Frumosul și Urâtul, Sacrul și Profanul) și de a provoca omul la a face alegeri care să îl definească. Nevoia de obstacol e evidentă, căci doar prezența acestuia verifică potențialitățile și provoacă omul la a-și depăși limitele, chiar cu prețul asumării vinei tragice. Drumul prin viață, asociat Marii Călătorii, își propune, în cele din urmă, căutarea Sfântului Graal. A-ți pune întrebări asupra sensului vieții trădează nevoia de a căuta adevărul și mântuirea, echilibrul și armonia.

Într-o lume în care valorile s-au diluat în funcție de contexte și contextualizări, artificialitatea și convenția au devenit din ce în ce mai prezente, omul (post-)modern își trăiește acut criza identității, fiind adeseori incapabil de a depăși mecanica rigidă a existenței. Falsificarea sinelui rămâne marele obstacol al contemporaneității.

„Scot la arătare conștiința mea festivă – prețul / supei publice căci frica de rege ne este înțelepciunea”. (Marta Petreu, Scrisoare către dragostea unui bărbat)

Tocmai din acest motiv, provocarea de a depăși acest obstacol ține de necesara noastră devenire, de nevoia de a ieși din festivismul gratuit pentru a construi amintirea (trecutul) și speranța (viitorul), de imperativul recăpătării luminii, a sinelui și a sensului existential.

POEZIE

ALEX
GREGORA**După ce am învățat**

După ce am învățat ce-mi era trupul
am dorit să trăiesc fără el,
din două părți simțite
mi-am ales una locuită
de un singur mădular de-al meu,

am murit lumii și, iată, pot privi înapoi
cum aş privi o alcătuire de viețuitori
într-o stare de nod
și din ea, pururea, voi socoti
ca un prunc,

mi-a venit noaptea – mai îngăduie-mă
puțin, Doamne, picură-mă în sângele pustiei
și datu-mi-s-a îndemn de îngerire.

Dumnezeu nu-mi îngăduie

Dumnezeu nu-mi îngăduie nici lipsă,
nici trecerea de măsură,
primăvara viitoare mă voi pierde
într-un fluture
cu memoria stinsă,
ca fiul cu tatălvoi trăi întâlnirile
în cele două raiuri,
îmi voi spune și că ele există
pline de roade,
împodobite cu flori,
poame crude,
poame coapte, răskoapte,
huma și fructele căzute,
și măvoi întreba dacă înțeleg,
înțeleg.

Amurgul pare să vină

Amurgul pare să vină dintr-o înțelegere de prunc
și se sfarmă îndată numai în cărbuni
aprinși la o poartă
a ieșirii din lumea ce se întâlnește cu o altă lume
asemenea unui înger cu vătămare la
aripă
ca din partea a două împărății.

Unii văd furtuna

Unii văd furtuna, alții se ostenesc s-o vadă
și cad în genunchi,
iar Dumnezeu lucrează cu ei,
unii aud foșnete, alții se chinuie să audă poziția
lunii,
unii poartă frica, frica singurătății lor,
unii scapă din bejenie,
alții se predau la amurg unui hotar
oarecare,
unii se desăvârșesc
și calcă pe brumă cu tălpile goale,
unii și-au pierdut nădejdea,
alții s-au oprit primitiv
la o băătură din lacrimi de călimar.

De trei ceasuri

De trei ceasuri am rămas cu mine
și albele artere îmi sunt
netezite în vin de amiază.

Spune, deci, tu, Îngăduitorule,
cine mă adună în stihuri
și cine în celule mă împarte,
cine, din loc în loc, taie cruce din carne
ca să-mi fie curat trupul
când sângerez cu mine?

Atât de frumoasă-i

Atât de frumoasă-i rădăcina,
iar copacul pare îngerul
dintr-o adăugare de sfântă lume
ce se sfârșește undeva,
orice poamă cu siguranță devine ochi de lavă
într-o frescă de bisericuță vătămată
până la ardere,
livada toată - o stare deplină
de învățător al verdelui,
dar nu luminează.

De ce să vină

De ce să vină strămutarea de aici,
de ce să mi se piardă deodată forma
când un singur microscop își va aduce aminte
de alcătuirea celulelor mele,

voi striga atunci ca un stăpân către
Dumnezeul lui
și nu mă voi auzi, topindu-mă în pământ
într-o firească adunare vegetală,
doar pentru o toamnă?

Ivit frumos

Ivit frumos, ca al portului val – ori
mării încredințându-mă! –
făptură albă mărturisită din respirația mea:

odată cu întâile vânători ale cuvintelor,
odată cu desenele scurse din condeiul de
trestie,
odată cu glezna uitată de mag între
scrierile cetății,
odată cu uciderea făpturilor unei
potrivnicii din amurg,
odată cu păstoritul din poiana cu văzut și
nevăzut,
odată cu o altă izbândă a semnelor
din gol
de tipar
de gheață,
odată cu îngăduita lucrare a morții
și cu o linguriță a vieții de odinioară,
odată cu veghea îngerului socotit vrednic
și care-i din noianul acela
fără loc,
fără intrare,
fără început.

Încă o cale a ființei

Încă o cale a ființei nu se mai întoarce
pe un deal poposind cu pricini și
substanțe
cum o maică târzie dintr-o zidire de cer,
de pământ, mereu în altă parte,
de cele ce se petrec într-un locaș cu
izvorul neîntinut
ca un sân sterp.

Iar printr-o singură clipă a ochiului
trece o lumină frumoasă
cât o schimbare de rai.

Vine un alt timp

Vine un alt timp
în care semănătorul îi cere câmpiei rodul
îndărăt,
răspândește și doi sfaști de ceață
în olanda unui sicriu,

vine un timp
în care fiul semănătorului, ieșit din sine,
se zidește ca pasărea în lutul
bătătorit cu aripile,

vine un timp
în care fiica semănătorului stăruie
să nască,
o, maica noastră, cum ai fost uitată
de norii tăi cei sterpi ca mioarele bătrâne!

Și totuși, voi povesti

Și totuși, voi povesti cu de-amănuntul despre
amăgire,
vechitură de gând dintr-o înrâurire de neuroni
ce dă naștere unei cărări
ducând în margine,

pentru îngrădirea sau întoarcerea
unui flămând eschimos
decupat dintr-un aisberg.

Cu o șubredă deprindere îmi voi exersa
cumpăna și măsura, poate semnul poemului
scris de un călimar cu musturi de sânge ce-
resc
și încă unul în univers.

Noaptea ce vine

Noaptea ce vine pare fără lună
și printr-o fereastră de frig respiră
și mă lovește cu eșarfe de lapte și miere,
iar sângele-i țâșnește dintr-un izvor de pe-o
altă stea,

pare lipsită de mireasmă noaptea ce vine,
se pedepsește însă ca un aisberg
cu semnul întoarcerii în sine,

noaptea ce vine mișcă și lucrează
în memoria unui timp fariseu,
Doamne, dă-mi toiagul și cârja,
bărbăția și mila, judecata și providența,
focul, întunericul, viermele și tartarul!

Noaptea ce vine n-are lună
și n-are mireasmă.

Oprește pornirea fiarelor

Oprește pornirea fiarelor și le supune
aidoma unor calești
ce duc în burți până departe pârgă
pentru măruntaiele făpturilor,

călimar cu o sută de chipuri ascunse ca grai-
ul,
călimar ce își urmează doar scrisul
ce-l face viu pe cel omorât.

Poate fi ca un vas

Poate fi ca un vas de aramă învechit
și pătat și ros de rugină și sânge
dintr-o dată devenit trup
cu o singură frământătură de coastă,
uite, din asta ar putea să plămădească femeia
după asemănarea întâiului copac
nerăsărit din sămânță,

poate fi veste de cer nou, altă creație
a celui ce se azvârle ca puiul pe spinarea leoa-
ice
într-un joc sătul și supus ca un bizon,

un fel de frică pe clape de orgă –
nu refuza să crezi și mănâncă și bea,
ostenește și asudă, fii legat și fii lovit, fii atâr-
nat
și fii pironit, nu refuza și culege-ți pașii toți
ca o stare de rai.

Doamne, ești foșnet

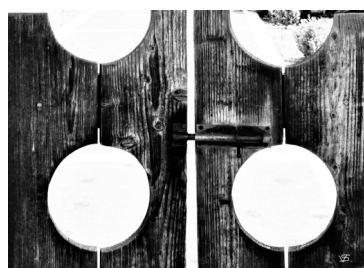
Doamne, ești foșnet de-a dreapta
și de-a stânga,
sălaș de copac în carnea mea
cea cu furnici din răsărituri de sânge,
mi-ești stare opusă stării de sus,
scrâșnirea de lumină din memoria unui orb,
mi-ești chip cu mireasmă de întuneric,
vindecare de cuvânt din aceeași călimară,
mi-ești tulburarea din plânsul unui aisberg
ce-ți ține ție de căpătâi,
patimă ridicată din mare ca o pasăre fără
aripi,
mi-ești nădejdea, înfruntarea leului cu o
răspântie.

Și atât de mic îți sunt eu
încât nu pot fi văzut de o lăcustă.

În prima parte a existenței

În prima parte a existenței auzeam tăcerea
de zinc
într-o oglindă supraabundentă cu lumină,
apele se adunaseră în mucegaiuri de sin-
guratate
și Dumnezeu a făcut să odrăslească plantele
pe pământul zemos ca un așternut de primă-
vară
cu petale roșii din glazură de opiu,
ca o piele aspră, ca o boltă într-un cerc
lipit de alt cerc,
soarele fiind doar o roată dilatată în spițe
pe obada unui vulcan,

În a doua parte a existenței auzeam tăcerea
de reptilă
rece și dulce ca un nour de gheață și miere
întoarsă în desagi de cer lumii întregi,
fiecare virtute fiind doar materia despărțită
de materie
și despărțită de ea însăși
ca o biată pasăre ce la început s-a arătat
de-a stânga răsăritului,
iar de-a dreapta apusului.

PROZĂ
SCURTĂFLORENTINA
LOREDANA
DALIAN

Ningea în decembrie

„Și astfel, coborâse o liniște ca la început de lume...”

Adela dădu ușor ultima pagină, închise cartea și rămase așa, multă vreme, pe gânduri, privind în tavan. O stăpânea aceeași senzație de gol, de neîmplinire, ca de fiecare dată când termina de citit cărțile lui Dorin Zahanagiu. Încerca să și-l imagineze, se întreba, destul de intrigată, de ce tipul nu-și dăduse nicio fotografie pe nicăieri, în epoca internetului, când toată lumea postează mai cu seamă poze: poze de la masă, poze de pe casă, din grădină, din față, din profil... Își zise că, probabil, asta îi mărea aura misterioasă, dând o anume greutate personajelor sale. Cărțile lui o dădeau cu capul de toți pereții, ștergeau cu ea pe jos, o terminau psihic, dar o și înălțau sus, sus de tot, departe de lumea cu toate ale ei. Îi lăsaus o stare de suflet plâns, dar plânsul ăla bun, care nu doare, ci alină. Căpătase o obsesie: trebuia să-l vadă! Să-l privească, să-i audă vocea, să-l simtă. Nu se mai putea altfel, nu se mai putea. „Tâmpito, te-ai îndrăgostit de-o fantomă!”, își spunea în rarele momente de luciditate. Cum e posibil să înceapă să te obsedeze un om pe care nu-l cunoști, să te îndrăgostești de el doar prin scrisul lui, să simți nevoia prezenței sale fizice? Nu-i vorba, se mai îndrăgostise ea și de actori de film, chiar și morți, d-ăia care făcuseră filmul pe vremea când ea nici nu se născuse, dar măcar ei îi ofertaseră o imagine, fie ea și numai pe o peliculă veche de film alb-negru. Nici măcar nu știa dacă e tânăr sau bătrân, brunet sau cărunț, înalt sau pitic. Dar, atunci când încerca să și-l imagineze, nu-l vedea altfel decât tânăr și frumos, cât mai apropiat de imaginea asistentului aceluia din facultate,

care îi plăcea mult, dar la care nici nu îndrăzneala să ridice ochii, deși era doar cu vreo doi ani mai mare decât ea.

În mintea-i de copil nepurtat prin saloane, catedra interpusă între ei era o barieră suficient de puternică încât să împiedice numai gândul. O bleagă, asta fusese toată viața. Dar acum era hotărâtă să facă ce-o face și să-și întâlnească idolul necunoscut.

Nu fusese prea greu. Pe coperta interioară a cărții, autorul își lăsase adresa de e-mail. Prinse curaj și îi scrisese. Despre cărțile lui, despre stările ei, când le citea, despre ce credea ea cu privire la un personaj sau la o situație creată, despre câte și mai câte. Evident, avusese grijă să nu se dea de gol în ce privește sentimentele față de el, sau cel puțin așa credea. Ce fericire când, peste două zile, primi răspunsul! Au purtat conversații lungi, numai prin e-mail, câte-va luni de zile și, cu dibăcia pe care o au doar femeile îndrăgostite, reușise să afle câteva lucruri despre el: erau apropiați ca vârstă, el avea cu vreo 4 ani mai mult, era necăsătorit, mai exact divorțat și avea o fată care, după divorț, rămăsese cu el. Asta i se păruse foarte interesant. Sunt rare cazurile unor tați singuri care-și cresc fetele. Aflase chiar și unele obiceiuri pe care le are când scrie, despre corvezile zilnice, despre activitatea lui dincolo de scris; numai un lucru rămăsese învăluit în mister: imaginea lui.

Nu mai știa care dintre ei propusese să se întâlnească. De fapt, ideea se născuse firesc, nici nu mai avea importanță cine avusese inițiativa. Hotărâseră să se vadă

În București, la el, într-una din zilele în care Mioara, fiica lui, se afla în vacanța de iarnă la mama sa. Agitația care-o cuprinsese a împiedicat-o să facă orice altceva în afară de visat. Își imagina de zeci de ori pe zi întâlnirea lor, cum se vor privi, ce-și vor spune, cum se vor îmbrățișa, cum își vor petrece împreună sărbătorile și poate tot restul vieții. Căci da, se vorbise și despre asta și era clar că nici ea nu-i era lui indiferentă. Adela își spunea că așa arată fericirea și nu avea decât o singură emoție: aceea că ea ar putea să-i placă prea puțin sau deloc.

Zilele se scurtaseră, nopțile deveniseră reci și ziua mult așteptată se apropia.

Era sâmbătă. Când a coborât în stația de

tramvai, gătită ca de nuntă, făcu ochii roată peste toată mulțimea care părea să nu aibă nimic de făcut, dar nu i se păru că vede nicăieri pe cel care, cu siguranță, o aștepta. La un moment dat, se desprinsă un bărbat cu un buchet de trandafiri în mână, îmbrăcat sport, dar cu gust, și care părea că se îndreaptă hotărât către ea. „Nu poate fi el”, își zise, când îi studie chipul. „Nu, nici vorbă să fie el! Figura aceas- ta asimetrică, aproape buhăită, cu ochii mici, trași mult înspre frunte, cu dinții care nu au loc în gură, cu zâmbetul acela strâmb... Nu, nu! Scriitorul meu nu poate fi purtătorul unui astfel de chip! Cu niciun chip!” Și totuși...

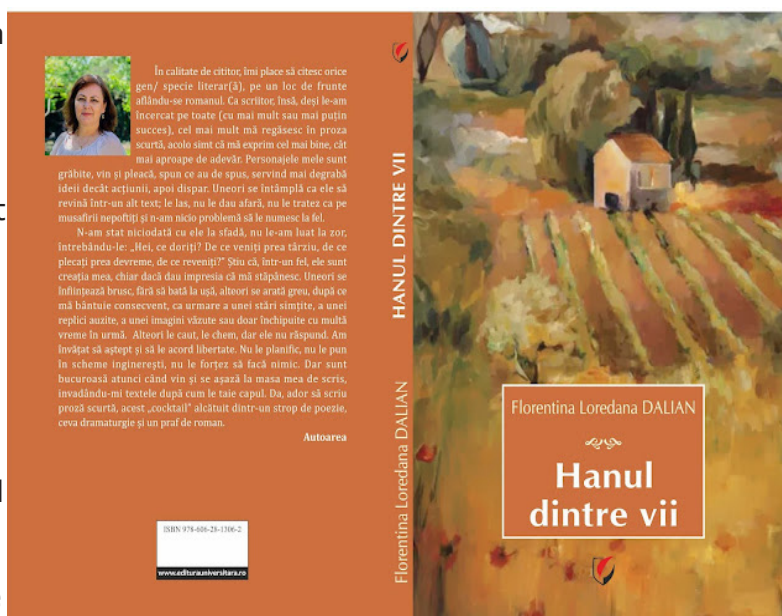
- Eu sunt Dorin, i se adresă gura pe care nasul făcea eforturi s-o acopere.

O mie de gânduri îi treceau prin cap. Mai întâi, își propusese să fugă. Că doar nici el nu știa cum arată ea, putea să creadă că n-a venit. Dispărea și gata. Dar uimirea în care căzuse o împiedica să facă orice gest.

Involuntar, imaginea lui reală se supra- punea în mintea ei peste cea pe care și-o formase în lunile de conversații amoroase și, Doamne! - era mai ușor să suprapui imag- inea unui struț peste cea a unei feline. Astea două se asemănau mai mult decât imaginea ei falsă peste cea nedrept de reală care se înțepenise în fața ei, fără vreun gând de abandon. Și ce trup frumos avea, ce bine legat, ce alură sportivă, ce voce frumoasă! Ce bărbat atent, delicat, inteligent, avea toate calitățile din lume, dar toate anihilate de... „Doamne, de ce l-ai pedepsit cu chipul ăsta? Ce frumos ar fi fost fără cap!” Când a formulat gândul, dându-și seama ce enormi-

tate i-a trecut prin minte, i-a venit să râdă, iar zâmbetul schițat l-a încurajat pe Dorin, care i-a oferit florile și a îmbrățișat-o. S-au sărutat pe obraji. Groaznic! Dar nu mai putea da acum înapoi, din jenă, poate și din milă.

S-au plimbat o vreme, au vorbit, cam stingheri la început. „Mă voi obișnui, își spunea Adela. Nu-i așa că, după ce stai mai mult în preajma oamenilor urâți, mai ales dacă sunt buni la suflet și inteligenți și cu simțul umorului, bașca scriitori nemaipome- niți, te obișnuiești cu ei și nu-ți mai par deloc urâți?” Îl studia discret din diverse unghiuri, sperând zadarnic să găsească unul mai favorabil. „Pentru început, până mă obișnuiesc,

îl voi privi doar din unghiul acela care-l avantajează, apoi, cu timpul...” Dar concluzia la care ajunsese era că Dorin nu arăta acceptabil decât privit din spate.

După ce au colindat un timp, i-a propus să urce la el. Oricum, ce mai conta? În hol, i-a luat haina de pe umeri și a strâns-o ușor în brațe. O atingere atât de caldă. Dacă închidea ochii, era perfect. „Râzi de mine, Doamne? Când l-am cunoscut pe frumosul ăla de la care nu mi-aș mai fi luat ochii, cu care aș fi plecat până la capătul lumii, a trebuit să aflu că e însurat. Și-acum? Ce lecție trebuie să învăț? Știu, știu că am o problemă! Nu judec oamenii după chip, dar dacă nu pot să...”

Așezată în fotoliu, sorbea din vinul aro- mat și pufăia dintr-o țigară. În încercarea de a-și încălzi inima și atmosfera, își amintea pasaje întregi din scrierile lui, pe care le

citise de nenumărate ori, pe care le știa pe de rost, care-i creaseră stări de beție spiri-
tuală. Degeaba! Dorin se așezase pe covor
și o privea cu mare drag. Își lipi buzele de
mătasea ciorapilor, undeva puțin deasupra
genunchiului. Adela nu mai voia să închidă
ochii. „Dacă tot trebuie să beau otrava, s-o
beau măcar până la capăt.” Deodată o cu-
prinse o imensă milă: de el, de simțăminte
ei, de speranțele irosite, de nopțile pierdute
cu toate mesajele frumoase dintre ei. „Ești
darul meu de mâine” - fusese ultimul lui me-
saj târziu în noapte. Ce mai dar! Începu să
plângă, întâi doar cu lacrimi, urmate apoi de
suspine adânci, de sughițuri. De ce nu putea
să treacă peste handicapul acesta, care era
al ei, nu al lui? Știa că oamenii nu trebuie
judecați după chip, dar ce rost ar fi avut să
se prefacă? La ce i-ar fi ajutat ei, la ce i-ar fi
ajutat lui?

El o îmbrățișă, de data aceasta ca pe o
soră, scoase o batistă și-i șterse fardurile
scurse pe față.

- Ești atât de frumoasă, chiar și cu boieli-

le astea curse pe ochi! Vezi, Adela, știam că
asta se va întâmpla, dar nu m-ai fi crezut,
trebuia să te convingi. Eu am greșit, cumva,
am sperat... Să nu te învinuiești, te înțeleg.
Nu știu dacă ai observat, în casa mea nu se
află nicio oglindă. Hai, bea-ți vinul, apoi te
conduc.

Când au ieșit din scara blocului, mai străini
decât atunci când se întâlniseră, afară ninge.
Și primul ei gând, atât de stupid, a fost:
„Ninge în decembrie!” De parcă ninsoarea în
decembrie ar fi fost ceva nemaivăzut,
nemaîntâmpnat. De parcă s-ar fi pus să
ningă în mijlocul verii. Frigul îi pătrunse toată
ființa, iar blana de vulpe abia dacă o mai
încălzea. Orașul era luminat de sute de be-
culețe și ornamente de Crăciun, o imagine
ce o făcu să simtă mai puternic frigul din ea.
Ninge în decembrie și, între ei, coborâse o
liniște ca la început de lume...

Florentina Loredana Dalian, din volumul de
proză scurtă „Hanul dintre vii”, editura
Universitară, București, 2021

Proza unui nou început sau În căutarea timpului nepierdut

Proza Florentinei Dalian are profilul perfect
al vieții trăite și ficționalizate: zâmbitoare
și timidă, fragilă, ca o figurină de porțelan,
dar foarte sigură pe sine în clipele de „criza”,
de climax, umorul inserat fiind adevărata
supapă de ieșire din măruntaiele existenței.
Volumul Hanul dintre vii este bine înche-
gat și ritmat, lucrat în detaliu și cu un parfum stilis-
tic din vremuri trecute și contemporane.

Dacă acesta ar fi fost volumul de debut,
atunci sentința critică ar fi fost invariabilă și

decisivă: o operă care te prinde, care naște
imagini vii, care îți rămâne pe retina imagi-
nației, generozitatea fiind cheia de boltă a
lumilor descrise în atâtea medalioane de
existențe fugare. Cum, însă, autoarea are
deja un univers de creație confirmat, com-
plex la nivel de scriitor, alternând între genuri
- epigramă, poezie și proză -, atunci tot ceea
ce rezultă este o confirmare a unei valori
literare aflate de fiecare dată la început, fara
să se suprapună cu alte scrieri anterioare,

printr-o prospețime întotdeauna bine temperată.

Corpusul de bucăți de proză, adunate într-o perioadă de șase ani (2014-2020), reflectă șantierul în care prozatoarea s-a aflat vreme îndelungată, în căutarea unui timp nepierdut. Nu avem aici o teamă față de timpul pierdut, de ceea ce a experimentat, de pilda, Proust prin amintirea involuntară a unui fapt din copilărie când a gustat o pâine coaptă de două ori, înmuiată în ceai, și care în romanul său a devenit o madeleină eternă. De fapt, în cazul Florentinei Dalian avem un filon extra-biografic pe care îl explorează inteligent și meticulos, extrăgând din trecut imagini și secvențe autentice, nu atât în sensul că episoadele și întâmplările s-au petrecut aievea și aidoma, că sunt reale ori nu.

La Florentina Dalian, tehnica folosită este cea a „jurnalului” și „fotografiei” memoriei (fluxul memoriei), asociată cu umorul personal, ponderat și interstițial, ce ascunde mesajul tainic, miezos care este adevărata matrice a prezentului volum de excepție, ca stil și compoziție:

Mda, am înlocuit lumina taborică... am înlocuit-o cu lumini artificiale. Peste tot lumini și luminițe, globuri, globuri, globuri, vitrine colorate. Ce sperăm? Să facem mai multă lumină în noi? (Jucării)

A trecut, dar numai aparent, lucrurile profunde și adevărate nu trec. (Hanul dintre vii)

Plecaser poate și ca să mai apuce să vadă ceva din lumea pe care urma să o părăsească nu peste mult timp. Ce ciudat! Cât de greu ne dezlipim de lumea asta, cât am vrea să o simțim de a noastră, cât ne-am dori s-o putem căra după noi prin buzunare! Ni se promite o lume mai bună și credem în ea, dar tot ne pare rău după cea de aici. După munți, după râuri, după roua dimineții, după mare... (Dolmabahce Sarayı)

Natură serenă, lucidă, dar nu lipsită de complicații existențiale, generate de o acută conștiință morală individuală în oglinda realității personale și înconjurătoare, Florentina Dalian își instrumentalizează direcțiile narative spre o viziune hermeneutică largă, în proximitatea unui univers ce îi aparține și în care se regăsește integral, fără a apela la alte resorturi stilistice superflue. Proza care deschide acest volum plin de bijutierii descriptive confirmă cunoașterea acestei lumi trăite, nu imaginate, din motive

transficionale, cum se întâmplă la alți autori calofili. Fraza curge și învăluie simțirea cititorului, creându-se astfel o magie în text, un univers de personaje și de relații care arată că valoarea autoarei nu este o efortare, ci dovada artei de a fi naturală, autentică.

„Începuse ninsoarea. În lumina becurilor, fulgii căpătau un dans amețitor, pe care se opri o clipă în loc să-l privească. Bătăile inimii nu i se potoliseră. Orașul era luminat feeric și toată această feerie vorbea despre o fericire artificială, dar care îți dădea o stare de bine. Viscolea și prin sufletul ei și deodată îi veniseră lacrimile. I se amestecau pe obraji cu fulgii topiți, dar ea nu mai simțea nici frigul, nici fulgii, ci doar inima bătându-i a tristețe, a regrete, dar și a bucurie. În seara asta va veni Moș Crăciun și la ei. Pentru prima dată de când se știu.” (La noi, de ce nu vine Moș Crăciun?)

Când umorul apare în decor grecesc, acesta este irumpativ, stârnind hohote de râs, de vezi ca în niște cadre de film ceea ce se „întâmplă” printre cuvinte, în aceste falduri frastice. Lumea lui Zorba este readusă la viață în câteva notații ce farmecă și se acumulează ca într-o cascadă de imagini și de replici. Din această ultima perspectivă, dialogul este una din armele forte ale prozatoarei, care stăpânește aproape dramaturgic, nu mai puțin vivace, „arta conversației”.

- Ai văzut delfinul? Așa-i că-i frumos?

- Da, căpitane, răspund topită.

Nu mă privește, stă cu ochii lipiți de mare.

- Ești frumoasă, lady, și m-am prins că mă placi. Dar eu sunt logodit.

- E frumoasă logodnica ta?, mormăi, cu inima cât un purice.

- Tu ce spui, e frumoasă?, întreabă, arătând cu mâna în larg.

- Ești... logodit cu delfinul?

(Delfinul)

Piesa de rezistență și de sinteză stilistică a volumului, proză care dă titlul volumului ne surprinde prin vastitate și desfașurare, povestind, în racursi, o întâmplare fascinantă despre o reîntâlnire într-un decor potrivit, de viscol, („...a fost demult și a fost degeaba”), dar într-o vibrație afectivă cu un efect liric aparte. De aceea, putem afirma că „le style c’est l’homme même”, după celebra expresie aparținând lui Buffon, și adaptând aici ca „stilul este Florentina Dalian însăși”.

POEZIE

Dimineața

Vine
 Cu mărgeanuri de aur
 Rupte din soare
 Anume să-mi împodobească
 Pântecul
 Pe care mi-l săruți noaptea...
 Cerul
 E puțin mirat
 De ce nu e scris pe el deja
 Numele tău
 Ființa-mi
 Îngână Iubirea
 În timp
 Ce mă adăp
 Cu apa vieții din rouă
 Ca să
 Te tot iubesc
 Ca să
 Mă tot iubești!

Azi

În drum spre Mare
 Am ajuns la kilometrul zero
 Al Iubirii
 Asta înseamnă
 Că Inima e liber arbitrum
 Să decidă
 Acel ÎNCOTRO...
 Gândul
 Că vântul
 Va spulbera amintirile
 Toate-toate
 Mă face să zbor din nou
 Ca Gândul
 Și nu ca Vântul
 Și să trăiesc
 Povestea nemuritoare
 Până la capăt de plus infinit...
 Pe Azur
 Scriu doar atât:
 Așteaptă-mă!
 N-am să întârzii
 Nici măcar în Gând!

CLAUDIA
MOTEA**Ce-ar fi**

Dacă în loc de gloanțe
 Pe țeava puștii
 Să vină doar gânduri
 Și primul gând
 Să fie al Păcii?
 Apoi un altul
 Al Prieteniei...
 Un altul
 Al Armoniei
 Al eu-lui tău
 Al eu-lui meu
 Al Bucuriei
 Că încă existi...
 Că exist!
 Și în loc de praf de pușcă
 Să existe nisipul clepsidrei
 Care s-a spart
 Deja nemaicondiționând
 Timpul
 Iubirii noastre.

Am coborât

La cuvântul
 Zero
 Și scara
 Nu mai avea nicio treaptă...
 Unde ești dreptate a lumii?
 Mi-am rotit ochii
 Ca un tic-tac de ceas secular
 Și atunci am înțeles
 Că timpul începe să urce
 Din nou
 La plus infinit
 Unde pot să-mi îndrept pașii acum?
 Spre tine!
 Dar uite sunt doar strigoi!
 Țip pe scara timpului...
 Strigoi! Nu mă atingeți!

Nu vedeți...
Sunt încă în cupa vieții
Din care vă dau otravă?
Chem spadasiul medieval
Acel Cavaler neînțeleș
Care va străpunge în nemurirea voastră
Și din nou revin la balta de sânge.

În noapte

Luna
Pare
Că știe
Mai multe decât noi
De aceea
Luminează
Calea Dorinței
De a fi din nou
Tineri
Frumoși
Fericiți
Așa copii! Bucurați-vă de tot!
A spus Luna apropiindu-se din ce în ce mai mult
Culmea e că doar eu am auzit-o
Apoi am văzut cum
Cu degetul ei arătător
A tras o dungă
Ca o binecuvântare transparentă
Pe fața noastră
Pe gândul nostru
Că într-o zi cu lună plină
Nu ne vom mai iubi
Pe ascuns.

Da

În Cetate
Am văzut
Pentru prima dată
Cum Luna se dă peste cap
Ca un trubadur medieval
Pietrele
Bat frenetic din palme
Iar pașii mei merg în șoaptă
Număr Infinitul
1, 2, 3... 100...
Obosesc
Dar dorul
Apasă
Cumplit
Spre tine
Fac liniștea
De a continua
Drumul cu tumbe ale saltimbancilor
Din inimile îndrăgostiților
Ce cred că VEȘNIC
Luna va dansa
În pași de Ev Mediu

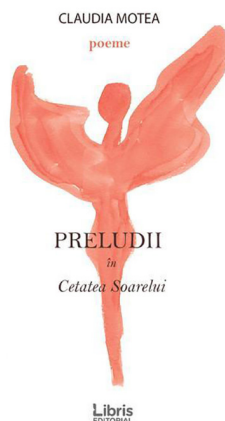
Când iubești
Totul e o inimă!
Luna
Acum
Se îmbracă
În rochie
De mireasă
Pe sub stele
Își murmură
Singură
Cântecul ei
Ia-ți mireasă ziua bunăăă...

Lasă-te în bătaia

Luminii
Din cercul solar al
Cetății!
Numai așa vei
Deveni
Nemuritor
Veșnic
Adevărat
Istoric
Evul Mediu se înșurubează
Clandestin
În misterul zilelor noastre
Moderne
Să nu-l sfâșiem
Noi
Pe el
Ca pe-un balaur!
Avem atâtea de învățat
Încât orice maltratoare
Ne poate condamna
Direct la moarte
Vrem viața veșnică!
Cum e ca azi să
Te plimbi
Pe străzi în Cetatea-Soare
Și tot azi să mori?
Lasă clipa sălășluitoare VIEȚII...
VIAȚĂ
VEȘNICĂ
În Cetatea-Soare!

Schimb

Zilele
Cu nopțile noastre
Albastre
De iubire
Îmbrățișarea mea se prelungește
În vârful degetelor
Ce țin pe unghii
Stelele
Din Ursa Mare

Luna
Se dă peste cap
Ca un trubadur
Medieval.

Pe aripa tăcerii

Între a vorbi murdar
Și a cânta romanța
Mă-nchin cu bucurie
La tot ce-ți dă
Viața!
Cred că dincolo
De cuvintele urâte
Pline de mușgai
À la Baudelaire
Seva vieții are nevoie de
Aer proaspăt
Născut doar din simplele silabe
Ale cuvântului sfânt
Magic
Dureros
Inimă...
Simple silabe
Ce se nasc mereu
La gândul
Că există
Bărbatul
Așa cum există
Și Femeia.

Mademoiselle Pogony

A existat
și toată viața
a fost o epistolă
de iubire
Brâncușiană

Acasă

Brâncuși
mă ciolpește din nou
mă prelungesc
cu ce-am mai bun
pe dinafară
astfel
ochii îmi strălucesc
gura îmi zâmbește
urechile aud numai
cuvinte de sirene
Sânul adulmecă aerul din gura ta
Iar pe buric
mi-a căzut o stea

Brâncuși stă pe gânduri

câte păsări
Măiestre
Șiar fi luat zborul
din pietrele
spre casa ta

Nicolae Florentin Streche

Claudia Motea este actriță româno-canadiană, poetă, scriitoare, dramaturg, scenaristă, traducătoare și profesoară de artă dramatică. Ea apare sub lumina reflectoarelor cu mult succes, de la București până în Los Angeles, deținând numeroase distincții în țară și în străinătate, în primul rând, ca actriță one - woman show și ca dramaturg. În prezent este director artistic al Teatrului Nostrum, teatru afiliat Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, profesor de artă dramatică la Centrul UNESCO Mihai Eminescu din București și reprezentant LIBRIS/Editura Creator care face parte din grupul de firme Libris pentru evenimentele de lansare carte București.

La Gaudeamus 2019, cartea sa MUCH LOVE - Decalog Teatral / Libris Editorial a fost aleasă pentru o campanie a radiodifuziunii române, fiind promovată și recomandată ca una dintre cele mai îndrăgite zece cărți ale acestui târg.

Printre premiile de referință naționale și internaționale ale Claudiei Motea, amintim: Magna cum Laudae oferit de Uniunea Autorilor și Realizatorilor de Film România - U.A.R.F., Premiul de Excelență în cadrul Galei Celebrităților, Femeia Anului la Gala Femei de Succes, iar anul trecut, în iunie, a fost premiată la Academia Română cu Premiul Cronica Timpului acordat de UZPR- Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România, iar în decembrie, a primit pe scena Teatrului Național București Premiul Polivalență artistică pentru spectacolul BRÂNCUȘI, DRAGOSTEA MEA! scris de ea și în care joacă 9 personaje. Cartea sa BRÂNCUȘI, DRAGOSTEA MEA! a fost deja tradusă în zece limbi.

În luna mai a acestui an a primit la Tel Aviv Medalia Guvernamentală Numismatică a Statului Israel "Kol Israel Haverim"- Prietenii Israelului, pentru activitatea sa cultural-artistică în direcția dezvoltării legăturilor și prieteniei româno-israeliene. Totodată a fost laureată pentru cartea sa SHALOM, ISRAEL!, (Premiul Cartea anului 2021), cartea fiind sursa de inspirație a piesei de teatru SHALOM, ISRAEL! pe care a prezentat-o împreună cu soprana Arlinda Morava și pianista Adriana Alexandru la Iași pe data de 28 iunie a.c., la unul din momentele de aur mult așteptate la memoriabilul eveniment Pogromul de la Iași din 28-30 iunie 2022.

Luna noiembrie i-a adus un nou premiu Cea mai bună actriță (piesa Brâncuși, dragostea mea!) la Festivalul Național de Teatru Brașov 2022.

Toate cele cinci cărți ale Claudiei Motea se pot bucura și de formatul ebook și pot fi găsite pe www.libris.ro.

POEZIE

NINA
VOICULESCU**Către sine**

Cu luna agățată-n gând
Privesc stingher
Spre ochiu-ți stâng –

Îl văd pe Dumnezeu
Plângând.

Vinerea neagră

În acea vinere neagră
Ochiul drept a jurat strâmb
Împotriva ochiului stâng.
Sufletul s-a zguduit
Din temelii
Întunecându-se
De urâtenia lumii.

Pildă

Hain, omul se împrietenise cu viscolul
Și biciuia, biciuia neconținând cuvântul.
Dumnezeu, în bunătatea Lui, se îmbracă în
cuvânt
Și-l lăasă pe om să-și verse mânia;
Cu sângele fierbinte îi încălzi sufletul,
Iar el văzu lacrimile Domnului...
Ochii recăpătaseră lumina
Și râuri de lacrimi începură a-i curge zi și
noapte...

Dumnezeu așeza în ceruri copilul rătăcit.

Suspin

Întru-n suspin încape
mai multă dragoste
decât într-o viață
de mătăanii.

Casa lui David

Atât de limpede
A răsunat cuvântul
În glasul Domnului
Și-n piatră a strălucit
Ca focul.
L-am primit ca pe un dar
Și l-am așezat
În cele mai curate
Odăi ale sufletului.
Era atâta lumină în noi
Încât umbra
Nu își mai găsea așezarea
Pe pământ.

Măiestrie

Ceasului
i-au fost furate
orele.
Acum arată
ca un perete
alb.
Stau și mă întreb
cine a fost
meșterul
care a reușit
să ridice
un perete
între viață
și moarte?

Îngerul desculț

De teamă să nu
se îmbolnăvească
bătrânul poet,
un înger desculț
îi adună
în fiecare dimineață,
picătură cu picătură,
roua din suflet.

ESEU

VALERIA
ROSCA

Filosofia din literatură

VALOAREA ABORDĂRII INTERDISCIPLINARE ÎN ACTUL LECTURII

Filosofia era până nu demult asociată cu chestiunile dificile și chiar inutile, departe de problemele cotidiene ale omului care se confruntă cu situații punctuale cum ar fi bunăstarea, sănătatea, starea de bine. Dacă elevul ultimilor ani a obosit întrebându-și profesorii: la ce-mi trebuie mie această disciplină?, profesorii au fost neobosiți în a explica elevilor rolul școlii în cunoaștere. Școala asigură continuitatea transmiterii cunoștințelor de bază fără de care asimilarea tipului de cunoaștere potrivit fiecăruia nu ar fi posibilă. Chiar dacă școala nu accentuează îndeostul o istorie a cunoașterii, despărțind nepotrivit istoria cunoașterii de conținuturile cunoașterii, elevii ar trebui să știe că ceea ce le oferă școala este o esență a ceea ce omenirea a acumulat cu greu, prin efortul intens și pasiunea arzătoare a câtorva spirite curioase, a creatorilor. Școala pune la dispoziție oricui o urmează, achiziții ale omenirii pentru care creatorii au făcut sacrificii din pasiunea de a ști, de a descoperi. Întrebarea Ce-mi trebuie mie sportivului ori cântărețului, ori vânzătorului în devenire, filosofia? merită câteva răspunsuri. Înainte de a fi profesionist, ești om și ar fi cazul ca ființă cugetătoare ce te afli, să descoperi lumea din interiorul tău, dar și lumea din afara ta. Filosofia pune omului la dispoziție un instrumentar prin care lumea interioară și cea exterioară poate fi ordonată, înțeleasă, pusă într-o viziune coerentă. Filosofia oferă omului ocazia de a-și construi o viziune despre lume și viață, după ce va fi parcurs reflectând lecturi care să expună alte modele ale lumii omul simte nevoia să se întrebe el însuși despre propriul său model pe care-l dă lumii. Dacă cineva are interese cognitive foarte scăzute, totuși el trebuie să se asigure de funcționarea minții lui, în condițiile unui ritm tot mai accelerat pe care-l imprimă vieții cerințele existenței moderne.

Buna funcționare a minții și deci a persoanei, este asigurată de hrănirea minții. Filosofia este o formă de a-ți hrăni mintea nu prin înghițiri neprobematizante, ci dimpotrivă, prin esențializări la care duc problematizările succesive. Filosofia este valoroasă prin întrebări, nu prin răspunsurile sale, căci așa cum arăta Russell în Problemele filosofiei, întrebările desțelenesc orizonturile cunoașterii, largesc câmpurile cunoașterii. Literatura este și ea o hrană a minții, iar literatura foarte bună, cu atât mai mult, cu cât poate include în substanța ei toate celelalte discipline, plus arta identificării cititorului cu personajele, artă din care rezultă cea mai bună învățare, învățarea despre tine însuși. Putem deci să le propunem elevilor noștri literatură pentru a crea contexte în care ei să observe interdisciplinaritatea, legătura dintre diferite forme ale cunoașterii și marele avantaj de a trăi câte o viață în plus cu fiecare carte adăugată. Școala este despre cărți sau despre conținuturi care până nu demult erau depozitate în cărți, astăzi înmulțindu-se suporturile care conțin cunoaștere.

O carte care se pretează recitirii și care se potrivește acelor abordări interdisciplinare menite să lămurească la ce bun cunoașterea, este Numele trandafirului a lui Umberto Eco. Aici, cunoașterea este întâlnită atât ca istorie a unei perioade, dar și ca istorie a științei, ca ilustrare a arhitecturii unei epoci și a unui spațiu, dar și ca filosofie. Literatura(și deopotrivă filmul cu același nume) este aici un bilet de intrare într-o lume altfel interzisă, căci a apus de multe secole, rămânând ca relicve ale ei clădiri și cărți. Chiar dacă elevul ar călători în nordul Italiei unde este plasată acțiunea romanului, el nu ar avea atât de ușor acces la reconfigurarea acelei lumi, cum are acces intrând în lumea romanului lui Umberto Eco.

Talentul, genialitatea, inspirația unui roman-cier care are și o atât de răsunătoare aură de teoretician, face ca intrarea într-o epocă să fie mult mai adecvată, iar literatura nu are doar funcția cathartică ori cea estetică, ci are și rolul de a reface tabloul unor realități apuse, folosind ca materie primă fantezia scriitorului-bun cunoscător al aceluia timp. Literatura reconfigurează viața unor oameni demult dispăruți în negura istoriei. Devotata cercetare și strălucitul talent al unor mari prozatori ai lumii dau ocazia cititorului să acceadă într-o lume care explică lumea de azi ca fiind moștenitoarea lumii de ieri.

O primă validare a unei întreprinderi interdisciplinare este că disciplinele studiate în școală formează entuziaști cititori ai cărților bune, oferind fiecare câte un limbaj și o logică specific înțelegerii unei opere complexe. Cititorul primește pentru mintea sa o formă de hrană superioară în plus față de cel care nu citește.

Umberto Eco își plasează acțiunea romanului său, *Numele trandafirului*, în Italia de nord, secolul 13, într-o abăție unde puterea este concentrată în mâinile unui singur om, abatele Abonne. Centrul puterii este situat în bibliotecă, acolo unde se păstrează cu strategii foarte inteligente, cărți misterioase, ascunse oricărui ochi curioși. Aristotel este un autor interzis, dar acest lucru nu-i oprește pe călugării împătimiți de cunoaștere să-l caute și să analizeze ceea ce cred ei că ar fi spus Aristotel.

În abăție se vorbește mult despre Poetica aristotelică și despre râs ca activitate dezirabilă sau indezirabilă pentru un călugăr. Pornind de la dilema dacă Cristos a râs sau nu, deși nu se consemnează nicăieri în Evanghelie să fi râs, unii călugări condamnă râsul ca fiind nepotrivit creștinului, alții, dimpotrivă, susțin importanța râsului ca atitudine ludică, formulând în fața acuzatorului sentința: chiar dumneata râzi de râs.

Un al doilea ascendent pe care îl oferă abordarea inter și multidisciplinară asupra celui care adoptă o atitudine monodisciplinară este pregătirea pentru dezbateri, esențială într-o lume complexă.

Cel care intenționează să intre incognito în bibliotecă va avea de trecut succesive probe despre care nu știe nimic până să ajungă la fața locului. Una dintre cele mai grele este proba labirintului. Biblioteca este construită printr-un joc al simetriilor, al similitudinilor ca false identități. Prima probă este proba osuarului prin care se intră în bibliotecă. Fricșii vor renunța îngroziți. O altă probă este

cea a oglinzilor. Sticla ondulată creează înspăimântătoare imagini ce par fantome ori uriași, dar care nu sunt decât imagini naturale ale unor reflexii în oglinzi speciale. Anumite fante prin care este aerisită biblioteca creează curenți de aer care dau impresia unor atingeri ale ființelor despre care se poate crede că scot sunete nepământene. O lampă care veghează lângă o pagină cu desene înfricoșătoare, lampă în care ard niște prafuri de ierburi ce dau dureri de cap și leșin, este ultima probă peste care, dacă treci, te ia din nou în brațe labirintul cu încălceala lui. Dacă treci toate probele de acces urmează alte probe de interpretare a mesajelor care sunt ascunse cititorului obișnuit. Ca să ajungi la mesaj, ca să înțelegi ordinea cărților, ai nevoie de ochi buni (sau echipați cu lentile), de cunoașterea unor limbi străine, de o logică prin care să descoperi cheia exercițiului, și în cele din urmă ai nevoie de timp și inspirație pentru conexiuni care să descâlcească enigmaticele unor însemnări care par ghicitori grele.

Suntem într-o vreme când cunoașterea nu numai că nu se punea gratuit la dispoziția oricui și-ar fi dorit-o, dar era împiedicată sistematic de cei care ar fi putut deține controlul asupra ei. Omul medieval își are propriul său imaginar, propriile sale spaime, propria sa configurație mentală care este conectată la un bestiar fantastic de o coloratură înspăimântătoare. Oare omul modern este departe de spaimele aceluia om, dacă el se teme în continuare de moarte și a devenit și un om care a pierdut transcendența și conștiința apartenenței la o lume cu sens? În mod cert omul modern, cititorul din secolul XXI, nu se mai teme de iad, se teme doar de moarte. Medievalul spiritualist, cel care era dispus să admită doar cunoașterea prin revelație și respingea cunoașterea rațională bazată pe experiență, dar și pe deducții, era bântuit de spaima sfârșitului care i-ar fi adus un chin veșnic, de fantezmele iadului, de groaza de a întâlni spiritele moarte, toate aceste spaime fiind hrănite de predicatorii care dețin și ei fărâme de putere. Lumea medievală pare a fi organizată, așa cum sugerează printr-o metaforă Eco, ca o turmă aflată între câini și păstori, câinii fiind o metaforă pentru soldați, iar păstorii pentru clerici. Pentru că cele două entități care ar trebui să aibă grijă de turmă intră ele însele în conflict pentru a câștiga fiecare un spor de putere, turma rămâne uneori la dispoziția câte unui alt predicator revoltat de corupția celor două categorii. Așa apar cei care vor fi declarați eretici, mulți dintre ei oameni simpli deveniți din întâmplare poate și nu din convingeri doctrinare, sateliți ai câte unui astfel

de predicator. Luptele pentru putere nu exclud eliminarea ereticilor care amenință să devină tot mai mulți și să preia ei puterea. Cei care au deja această putere îi elimină sub pretextul că subminează creștinismul. Inchiziția este instituția Evului Mediu apusean care este abilitată să ardă pe rug ereticii. Unii dintre ei reușesc să fugă și să se ascundă în câte o abație, așa cum se întâmplă și cu mulți dintre cei aflați în abația condusă de Abonne. În această abație, biblioteca este un fel de sfântă a sfințelor, un loc păzit cu strășnicie de abate și de cerberii bibliotecii așa încât nicio prezență străină să nu ajungă acolo. Orice curios care se aventurează pe cont propriu în cercetarea cărților interzise, poate plăti cu viața. Bibliotecarul este cel care alege cărțile potrivite a fi citite de fiecare. Împlinirea nevoii de a alege singur o carte inaccesibilă are un preț suprem. Cât de fierbinte trebuie să fi fost curiozitatea lecturii dacă oamenii își asumă un astfel de preț?!

Evul Mediu este traversat de spaima puternică a apocalipsului, bătrânii călugări pierd firul calculelor despre sfârșitul lumii, însă păstrează spaima inerentei Armaghedonului. Problemele pe care le au oamenii simpli sunt multe, așa că ei devin mici afluenți ai sectelor apărute ca asociați cu câte un predicator exasperat de marea corupție din rândul puternicilor. Dijmele îi îmbogățesc pe cei bogați și îi sărăcesc pe cei săraci, așa încât mulți dintre săraci pornesc într-o rătăcitoare căutare a binelui. Sălbaticul de Salvatore are o poveste care ilustrează viața unui om simplu sălbătic în lupte de tot felul și pripășit în cele din urmă pe lângă chelarul abatei ca ajutor al lui, abația oferindu-I un loc unde să mănânce cât vrea fără să fure și să se roage fără a fi ars pe rug.

Inchiziția este pe urmele ereticilor, puterea vrea să scape de combatanți puternici. Regele îi decimează și el pe luptătorii care îi amenință ordinea regatului său. Arderile pe rug al celor care îl acuză pe papă de corupție au constituit cândva spectacole cumplite la care participau mulțimi numeroase. Orașele capătă autonomie sub conducerea câte unui episcop și a unor familii de negustori. O abație ar părea în aceste circumstanțe o bună ascunzătoare dacă n-ar avea și ea misterele ei ucigașe. Aici, puterea abatei stă în cărți prețioase care trezesc curiozitatea unor călugări cu atât mai mult cu cât sunt interzise. Ei vor pieri unul câte unul. Sarcina de a dezlega misterul morții acestora cade pe oaspetele franciscan care nu obține acordul abatelui de a accede în bibliotecă. Va cerceta acest spațiu interzis pe cont propriu, secondat de tânărul benedictin Adso, ucenicul său.

Construcția bibliotecii este de o complexitate care ridică problema celui ce-ar vrea s-o ia cu asalt. Străbaterea unui labirint se dovedește nu doar dificilă, dar și periculoasă. Cheia descifrării se obține prin știință, Guglielmo fiind un raționalist, prieten cu logicianul William Occam, și cunosător al scrierilor lui Roger Bacon, filosof englez ca și el, adept al experienței și al inducției. Spiritualistii, adepți ai revelației par a detesta logica, însă Guglielmo îi apără spunând că preferă să-și petreacă veșnicia în iad discutând logică cu prietenul său logicianul de la care și împrumută știința deducției și a inducției. Una dintre problemele filosofice cu care se confruntă adeptul logicii inductive ar fi, referitor la utilizarea inducției, astfel formulată: dacă cunoașterea individualului este singura posibilă și recomandabilă, mai putem noi ajunge la o lege universală? Atitudinea filosofică a călugărului englez este cea care va aduce noi soluții acolo unde obstacolele se insinuează exasperant unul după altul.

Eșecul experienței neînsoțită de deducții îl probează chiar cei doi călugări care intră prima dată nepregătiți în labirintul bibliotecii. Pentru că au șansa de a ieși din labirint, Guglielmo învață că experiența fără regulă generală extrasă prin raționament, nu dă soluții. Ieșiți din labirint, adeptul raționalității ca principală sursă a cunoașterii, matematizează. Valorizează ceea ce Kant va numi mai târziu propoziții apriori, necesare și universale care îmbogățesc cunoașterea. Ucenicul Adso va construi un desen al bibliotecii folosind rezultatele experienței intrării în labirintul bibliotecii (forma camerelor, ordinea lor, numărul ferestrelor, așezarea vedetelor pe uși în notare a camerelor, etc.). Experiența le este de mare folos, dar neînsoțită de deducții logice sau de construcții geometrice și de calcul, ar fi inefficientă.

Un al treilea avantaj al demersului interdisciplinar este că o minte care se antrenează în diferite discipline este mai pregătită să facă față unor situații inedite. Chiar dacă omul modern nu se mai confruntă cu labirintul bibliotecii medievale, are a se confrunta cu destule alte labirinturi ale vieții. Cunoașterea ar fi deci o încercare de explorare a realității complexe prin simțuri, pentru o bună familiarizare cu acea realitate, urmată de reflecția acelei realități concrete în mintea omului de unde realitatea iese sub formă prelucrată a unei schițe. Realitatea devine abordabilă folosind nu numai schița obținută prin deducții și schematizări, ci și alte instrumente pe care știința vremii le oferă. Aceste instrumente, tehnologii în limbaj modern, vor fi de mare ajutor în

descifrarea unei realități labirintice. Lentilele sunt rezultatul descoperirii unui cercetător în optică, rezultat depozitat într-o carte scrisă de un arab. Fără ele, accesul la literele mici ale scriiturii ar fi interzis. Busola este un alt rezultat al cercetării pietrelor, și el aflat într-o carte și aceea scrisă în altă limbă decât latina. Natura oferă astfel de instrumente care ajută cunoașterea. Rațiunea este cea care interpretează apoi rezultatele la care se ajunge atât pe calea simțurilor cât și pe cea a deducțiilor. Cunoașterea ierburilor este foarte importantă prin efectele pe care acestea le produc asupra corpului uman. Ideea platoniciană de *pharmakon* este explicit formulată de către Guglielmo, semn că scrierile lui Platon sunt și ele cunoscute.

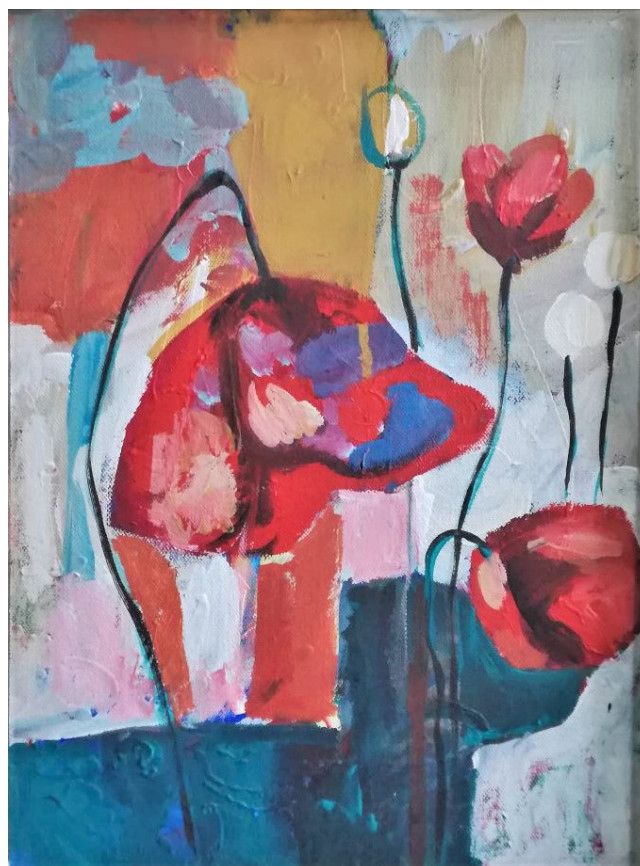
Modelul cunoașterii unei biblioteci labirintice, labirintul fiind simbolul complexității maxime a unei structuri, oferă modelul cunoașterii lumii. În mintea încă nu destul de exersată a lui Adso, apare întrebarea: de ce câtă vreme erai în interiorul bibliotecii, biblioteca ți-a rămas necunoscută, iar acum că te afli în afara sa, poți s-o cunoști? Întrebarea căpătă un răspuns care de asemenea poate fi etichetat drept filosofic: biblioteca este rodul minții unor oameni, de aceea ea poate fi cunoscută de mintea oricărui om, așa cum lumea este rodul minții lui Dumnezeu care o cunoaște din afară. Noi nu putem cunoaște lumea așa cum o cunoaște Dumnezeu, pentru că noi ne aflăm în interiorul și nu în afara ei. Un astfel de răspuns ne duce cu gândul la prefigurarea teoriei lui Gödel.

Biblioteca este deci locul unde puterea cunoașterii se concentrează. Cunoașterea are nevoie de știința traducerii dintr-o limbă în alta, căci a cunoaște o limbă străină culturii tale presupune, a avea mai multă putere. Lui Roger Bacon, de altfel i se atribuie dictonul: cunoașterea înseamnă putere. Biblioteca are deci nenumărate bariere care stau în fața celui ce-ar vrea să-i smulgă secretele. În Evul Mediu apar universitățile ca noi centre de cunoaștere, abațiile riscă să piardă ascendentul pe care și-l creaseră. Ele se opun externalizării cărților, sub diferite pretexte.

Umberto Eco creează un roman cu personaje care să întrupeze spiritele și credințele vremii medievale. Abația urma să devină, așa cum observa Guglielmo, o chintesență a epocii care a fost numită ulterior pe nedrept, noaptea celor o mie de ani. În această abație urmau să se întâlnească reprezentanții tuturor puternicilor zilei și al tuturor ordinelor călugărești, un fel de arcă medievală a lui Noe,

pentru discuții diplomatice, pentru dezbateri privind doctrinele. Momentul de o importanță crucială, ar fost anulat dacă misterul morților nu ar fi fost rezolvat, iar acesta era în strânsă legătură cu dezlegarea misterului bibliotecii. A cunoaște biblioteca însemna a dezlega enigma morților succesive și inexplicabile. Fără această rezolvare, întâlnirea ar fi fost scurtcircuitată. Trimișii papei și ai împăratului nu s-ar fi simțit în siguranță într-un loc unde oamenii mor dintr-o cauză necunoscută. Ar fi trebuit mai întâi făcute cercetări, ceea ce ar fi însemnat imixtiune în treburile abației, deci pierderea puterii depline a abatelui, chestiune pe care acesta nu ar fi admis-o. Guglielmo este deci pus în situația de a pătrunde secretele bibliotecii pe cont propriu, în mare secret folosindu-și excepționalele sale aptitudini deductive și enormul său bagaj informațional.

Astăzi când informația este la un click distanță, riscăm a ne scufunda sub repetate avalanșe informaționale dacă nu ne dezvoltăm discernământul ca exercițiu al despărțirii bine-lui de rău. Filosofia este cea care îndeamnă receptorul la a-și pune întrebări, astfel încât, asemeni lui Descartes, să admită o cunoaștere formată din propoziții clare și distincte, chiar dacă ele se decantează în urma străbaterii unei păduri de propoziții neclare și amestecate.

NOEME

ANNA
ZORILĂ

LINIȘTEA SAU FURTUNA OARBĂ?

Gânditorul știa tăcerea. Rareori, își smulgea din sine cuvintele, le rupea ca pe niște fâșii de piele moartă și le arunca în Prăpastia de care aparținea. Căci trebuie să așteptăm în liniște Cuvântul, până se face singur auzit: Naștere... Har...

Spiritul se înălțase așa de viguros, că nu mai cunoștea spațiul în care începea materialitatea și se sfârșea eul său. Lumea devenise o prelungire firească a ființei sale.

Zamolxe, din opera dramatică omonimă scrisă de Lucian Blaga, este un profet care trăiește de șapte ani într-un spațiu claustal. Acesta încercase să înlăture politeismul din Cetatea al cărui locuitor era și să releve învățăturile Adevărului Unic, în fața căruia ceilalți să se închine. Ca urmare a unui gest trivial din partea unui sătean, acesta a ales calea ascezei, s-a izolat în munți, în extra muros. Asemenea lui Iona și amintind de oamenii ce ies din peștera închipuită de Platon, Zamolxe, cu spatele înspre întunericul grotei, într-o solitudine absolută, se confesează naturii, percepută ca unicul univers în care dăruirea totală este răsplătită, și nu repudiată, uitată în vuietul profan al lumii. Teismul, panteismul, panenteismul se întâlnesc în sufletul omului căutător de Dumnezeu, din cauza percepției insuficiente, limitate, a omului față de divinitate (docta ignorantia).

Relația dintre Zamolxe și esența cerească este definită surprinzător, proiectându-i Atotputernicului condiția umană zbuciumată, superstițioasă, epatantă, similară ipostazierii pe care Rainer Maria Rilke o realizează în poemul „Sunt eu, Înfricoșatele, nu m-auzi oare?”. Viziunea blagiană de factură expresionistă amintește de perspectiva lui Ștefan

Augustin Doinaș care admite ipostaza umană mundană, mărginită, total smerită (Sunt orbul Tău, Doamne!), în care divinul este circumscris umanului sub rotirea compasului lui Dumnezeu. Muritorul cu umerii săi neputincioși își acceptă infirmitatea, incapacitatea de a putea sprijini soarta Domnului și, totuși, parcă ironic, tânărul știe că mântuirea Celui de Sus depinde tot de umanitate.

Mirarea de a fi în lume și cu lumea (C. Noica), iubită de tânărul Zamolxe și datorită unei afecțiuni primite din partea poporului, îi producea în momentul părăsirii o suferință aproape viscerală, ca o trădare, ca o ruptură ireversibilă de ceilalți. (Voiam să răzvrătesc și munții împotriva ta). Jocul „între ideal și chinul terestru, între lumina pură și ochii muritori” definește condiția tulburătoare a microcosmosului (parvus mundus) tânărului, înzestrat cu o cunoaștere spirituală profundă a lumii, care se izolează impulsiv de cei necunosători. Depășirea neliniștilor istovitoare ale spiritului nu poate avea loc prin invocarea ființei parmenideice - indivizibilă, imobilă, fără stricăciune (Aram Frenkian), ci prin suferințe care deconstruiesc și reconfigurază ființa.

Însă pentru tânăr demersurile pentru propria vindecare au un caracter paliativ. Ființei îi era necesară un leac dobândit doar prin revenirea în universul rupturii originare. Alegerea de a coborî din munți este precedată de întâlnirea premonitoare a trei năluci (filosofii pitagoricieni susțineau că cifra trei reprezintă măsura tuturor lucrurilor): cu Dumnezeu, întruchipat de un moșneag, cu Iisus (un tânăr cu coroana de spini pe frunte) și un bătrân pe un rug, care oglindește, de

fapt, sufletul frânt, absorbit de timp și de spațiu al lui Zamolxe.

Este impresionant cum rămâne impregnată amintirea lui Zamolxe în memoria colectivă - aceea a unui zeu, a unui sfânt-, căruia doresc să-i înalțe o statuie, ceea ce îl proiectează pe profet în dimensiunea de care el însuși dorea să elibereze conștiința Cetății. Ipostaza ființei, care va fi ucisă în schimbul chipului său cioplit este remarcabilă, deoarece se explică raportul dintre aparență, înfățișarea lui Zamolxe, care nu mai este recunoscută de ceilalți, și amintirea intangibilă a vorbelor profetului. Trupul viu, ucis pentru sculptura sa nemuritoare și rece...

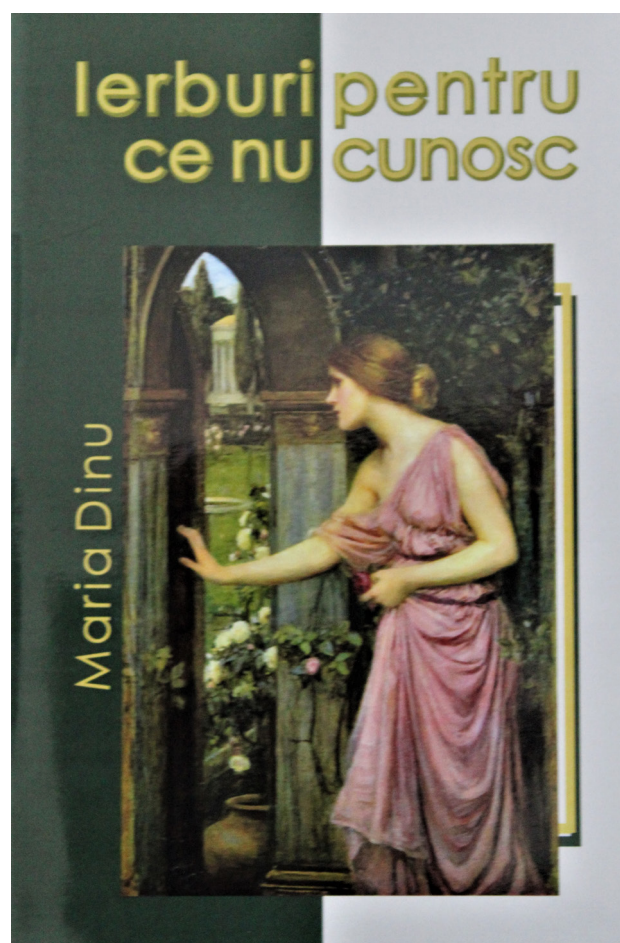
Ghebosul, personajul rațional, superior, care pune la îndoială cuvintele tânărului, reprezintă individualitatea ce recunoaște privirea incomparabilă a prorocului, și este așezat în contrapunct pentru a evidenția mediocritatea societății.

Zamolxe, captiv între Dumnezeu, lume și om, în genialitatea sa ce îl îndeamnă să își transforme existența într-un act sacrificial, devine omul demiurg, într-un continuu spațiu-timp, ca un pelerin spre Absolut! (Leon Blois)

SEMNAL EDITORIAL

MARIA DINU

EDITURA AIUS, 2022

„«Ierburile» sau leacurile pentru necunoscut ale Mariei Dinu sunt chiar poemele acestui volum și tămăduitoarea lor macerare poetică: bucăți disparate de lume, bucăți de carne și sânge amestecate cu fluturări mătăsoase de rochii alunecă într-o mișcare cvasi-onirică, încercând să se coaguleze, scurgându-se mereu printr-un „eu” și un „tu” ca prin niște distilării; căci materia făcută și desfăcută într-o frământare continuă, (...) vegetală, curgătoare și vii. ” – *Ilona Duță*

ESEU

RALUCA
MARIA
VIJULAN

TOATE DRUMURILE DUC SPRE ITHACA

Platon scria în dialogurile sale din „Phaidros sau Despre frumos” că omului nu îi poate reveni atributul de înțelept, căci numai Dumnezeu este cu desăvârșire înțelept, ci ființa pământeană este iubitoare de înțelepciune, îndrăgostită de cuvântul divin și virtuțile absolute. Am auzit cu toții, măcar o dată, vorbindu-se despre cineva – „Acesta e un om înțelept!” Cu adevărat, el nu întruchipează înțelepciunea supremă. Nici chiar pe filozoful înfășurat în manta-i lungă și strălucitoare nu-l fericește eticheta de „înțelept”, căci cel care își cunoaște măsura, va căuta pretutindeni să-și sublimeze ființa, având mereu conștiința nedesăvârșirii care i-a fost predestinată. În perioada Umanismului, o mișcare culturală născută în Franța, în secolul al XIV-lea, iradiind apoi și în celelalte culturi europene, expresia de sorginte greacă, Cunoaște-te pe tine însuși, a devenit un îndemn consacrat, pentru ca omul să devină conștient de propria măsură, să nu se compare cu zeii, să caute în sine însuși adevărul și valoarea, pentru ca spiritul să se dezvolte curat și armonios. Totuși, omul poate aspira la perfecțiunea cosmică, chiar dacă îi este imposibil să o și cucerească, iar căile ce țin de sfera spiritualității sunt incomensurabile. Sondarea profunzimilor universului nu se face cu vreun instrument fabricat în laboratorul unui savant excentric, ci cu resorturile sufletului plin de dragoste pentru înțelepciunea lumii.

Poate una dintre cele mai frumoase valorificări literare ale preceptului socratic „Cunoaște-te pe tine însuși” se află într-una dintre capodoperele poetului Mihai Eminescu – Glossă – în îndemnul adresat geniului, de a adopta ataraxia (implicit, a se distanța de tumultul vieții) într-un discurs confesiv și gnostic, de o mare profunzime: „Tu așază-te deoparte,/

Regăsindu-te pe tine,/Când cu zgomote deșarte/Vreme trece, vreme vine”. Dacă vedem lumea prin lentila lui Panta rei, stocăm cu ușurință caracterul proteic al acesteia, așa cum l-a văzut Heraclit – „totul curge, nimic nu rămâne neschimbat”. O altă reprezentare plastică a reînnoirii continue, a mișcării circulare a vieții, cu extensie în diferite culturi, este imaginea șarpelui care își mănâcă coada. Lumea curge și se transformă în și prin sine însăși. În contrast cu reversibilitatea lumii stă trăinicia sufletului uman. Platon vorbește despre un loc supra-ceresc și un suflet de-sine-mișcător, echivalent al Formelor eterne și neschimbătoare. Sufletele oamenilor s-au născut din matca cosmosului și poartă cu sine, de-a lungul călătoriei, pecetea infinitului – „colindă cerul în lung și-n lat, schimbându-și, la răstimpuri chipul” și, în cele din urmă, se întorc de unde au plecat.

Această odisee a sufletelor este o experiență a întregirii ființei, prilejuită de iubirea pentru înțelepciune. Omul iubește mult cât trăiește – lucruri, bani, glorie, pe cei apropiați lui, frumusețea fizică sau spirituală. Dintre toate câte pot fi iubite, cel mai mult admir oamenii care iubesc înțelepciunea, fiindcă acești oameni știu să iubească echilibrat și să se înfrupte din toate bogățiile vieții, fără a-i deveni otrăvitoare. Cred că a iubi înțelept înseamnă a iubi tot ce este bun, dar și ce e rău (plecând cu gândul drept de a-l converti în ceva benefic pentru spirit). Putem, de pildă, să iubim gloria, să visăm neîncetat la recunoașterea meritelor noastre, dar nu putem lăsa ca faima deșartă să ne acopere ochii cu un văl și să recurgem la lucruri necinstite pentru a o obține. O iubim, muncim pe căi drepte să o avem și nu ne schimbăm structura morală după ce am câștigat-o. Cred

cu tărie ca acest tip de situații provocatoare și nu tocmai favorabile ajută, într-o mare măsură, la descoperirea adevăratului nostru sine. Și asta numai pentru că situațiile care, de obicei, nu ne sunt familiare sau nu ne fac cinste, luminează părțile umbrite, tănuite care zac în adormire în noi. Numai înfruntându-le, sinele ni se dezvăluie în toată splendoarea sau hidoșenia lui.

Fiecare om este un Ulise angajat în călătoria spre Itaca sau cu alte cuvinte, în drumul spre propriul sine. Drumul este unul labirintic, pavat cu ispite, intenții bune ori rele, primejdii, eroi și antagoniști. Mircea Eliade vede în Ulise prototipul omului modern, al omului legat de viitor: „Fiecare dintre noi va avea ceva din Ulise, ca și el, căutându-ne, sperând să ajungem, și apoi, fără îndoială, regăsind patria, căminul, ne regăsim pe noi înșine. Dar, ca și în Labirint, în orice peregrinare există riscul de a te pierde. Dacă reușești să ieși din Labirint, să-ți regăsești căminul, atunci devii o altă ființă” (Încercarea labirintului). Actul de autocunoaștere se săvârșește în ambele sensuri, atât înspre, cât și dinspre sine și, oricum ar fi, presupune o suită de metamorfoze ce se produc la nivel fiziologic, intelectual, spiritual. Poate că nu vom fi mulțumiți cu ce vom descoperi, dar nu putem fugi la nesfârșit de noi înșine. Adevărații călători sunt aceia care pleacă, spune Baudelaire. Aș adăuga (în manieră clișeică, de altfel) că marele câștig al unei călătorii este treseul în sine și curajul pe care l-am găsit în interiorul nostru de a porni pe această cale.

Un soi de Ulise al Americii anilor 90 poate fi considerat Christopher McCandless – personalitate asupra căreia s-au scris atât de multe și care s-a bucurat postmortem de ecranizarea propriei vieți de către marele Sean Penn.

Dupa absolvirea facultății, Christopher McCandless (interpretat de Emile Hirsch) poate să își continue activitatea la Harvard, la Facultatea de Drept. Familia îl susține atât moral, cât și financiar, viața lui pare să cunoască o traiectorie ascendentă, însă molcomă și fadă. El nu își dorește asta, își donează toți banii câștigați, își abandonează mașina într-un deșert și pleacă în lume pentru a descoperi frumusețile naturii. Nu părăsește America, ci se plimbă fără bani, sărac, supus vicisitudinilor naturii, oriunde îl duc pașii. Este o călătorie a descoperirii vieții fără griji, dar în același timp ezoterică, convins că dacă va supraviețui acesteia, totul va fi apoi mult mai ușor – o ușa spre maturitate. Chiar dacă sfârșitul este fatal pentru erou, idealul pentru care se sacrifică îl transformă într-un martir. McCandless își urmează

vocația, rămânând fidel propriilor dorințe și închinându-și existența Sinelui cel adevărat.

Întrebarea „Cine sunt eu?” a străbătut conștiința umană din Antichitate până în perioada postmodernă. Omul s-a interesat de poziția lui în Univers și a încercat o stabilire a identității personale. Eminescu spune că „în fiecare om Universul se opintește... fiecare om e o-nțebare pusă din nou spiritului Universului”. Oamenii s-au adresat Universului prin rugăciuni șoptite noapte de noapte ori unii mai curajoși au intrat în legătură cu mesagerii direcți dintre pământ și o dimensiune superioară. Comunicarea se realizează prin canalul misterului, al experiențelor ezoterice. Paralela dintre psihologie și ezoterism este evidentă. Cunoașterea sinelui, a lumii din jurul nostru - pentru a îmbunătăți sau chiar a schimba circumstanțele, starea de spirit interioară și, ca urmare, extindere limitele posibilităților și atinge obiectivele stabilite. Aici merită să ne amintim efectul pozitiv al auto-hipnozei și al auto-antrenării - cu un efort de voință, tensiune constantă și muncă, rezultate imposibile și fantastice se obțin din lateral.

Toate aceste procese, care s-au convertit într-o așa numită „știință”, nu sunt altceva decât fațete ale misterului în lume. Victor Hugo vede în om granița dintre cele două lumi, cea materială și cea spirituală: „Omul este o frontieră. Ființă dublă, marchează limita între două lumi”. Mimesis a marelui univers, ființa umană este o îngemănare de corporalitate și suflu divin, de materialitate și spiritualitate: „Dincoace de el, e creația materială, dincolo, misterul”. Omul este cel privilegiat fiindcă poate să trăiască cu un picior în ambele dimensiuni, desigur asta dacă își dorește acest lucru. Unii se mărginesc la a trăi simplu și netulburat, fără a-și îndrepta gândul spre infinitul de dincolo de ei.

Din cealaltă categorie, a celor care au voința de a transcende totul în care sunt încorsetați, face parte și Nicholas Urfe, un tânăr englez care își ia o slujbă de profesor pe o insulă grecească doar pentru a fi atras într-un complicat joc al deceptiilor de către milionarul excentric rezident. Conchis, al cărui nume pare a fi un joc de cuvinte despre conștient (conscious, în limba engleza), este specializat în hipnotism și în manipulare psihologică. Background-ul lui Conchis este (și rămâne) unul misterios. Aparent englez, el a fost numit primar de către germanii ocupanți în timpul războiului, așa că se simte un miros de colaboraționist despre el, dar localnicii nu-i oferă lui Nicholas răspunsuri sau explicații clare. De asemenea, Conchis nu oferă răspunsuri clare despre viața lui sau

despre orice altceva – sau mai degrabă le face, într-un fel, dar devine destul de clar că acestea sunt povești. Unele posibil factice, altele, se pare, evident că nu. Dar Conchis este un personaj convingător, bine educat, cu o colecție de artă rafinată și un cod prețios al manierelor, iar Nicholas se lasă ușor prins în rețeaua lui, cu siguranță mult mai intrigant decât orice altceva pe insulă. Ceea ce îi spune în cele din urmă altui personaj surprinde ceea ce devine sentimentul său general față de Conchis și ceea ce se află în capcană – la fel și pentru cititor, urmându-l și în călătoria sa capricioasă: „I don't believe a word. But go on”.

Maurice confecționează o nouă realitate pentru Nicholas – și nu numai că o pune în scenă, dar îl pune pe el să participe, jucând un rol. Doar că Nicholas nu știe ce rol joacă. Își dă seama destul de curând că este manipulat, dar nu își poate imagina în ce scop sau, de altfel, toate modurile în care Conchis se joacă cu el. Ii pregătește o sedinta de hipnoza care devine pentru Nicholas o experiență revelatorie: „Vârtejul s-a întors către momentul inițial când simțeam vântul suflând în jurul meu. Acum însă nu era vântul, erau milioane, trilioane de stări de conștiință a existenței. Vertiginos, uriaș era sentimentul că Universul era nemărginit, că permanența și schimbarea erau una, esențiale și necontradictorii. Eram un germen căzând în propriul mediu, bine hrănit, într-un context semnificativ. Simțeam o plăcere acută fizică și intelectuală, o plutire, un echilibru, o cunoaștere de sine. Devenirea și existența se contopeau (...) Stiind, voind, fiind înțelept, fiind bun, educația, informația, clasificarea, cunoașterea sub toate formele, sensibilitatea, sexualitatea, toate păreau superficiale... Eram lipsit de voință. Nu mai exista sens. Doar existența”.

Ca cititor al Magicianului lui Fowles, am simțit pe deplin toate emoțiile lui Nicholas – entuziasm, frustrare, neputință, ușurare și am simțit accente puternice din Kafka în procesul prin care trecea. Referințele mitologice sunt numeroase și personajul principal se va identifica cu „Odiseu care se va întâlni cu Circe, Tezeu în drum spre Creta, Oedip în căutarea destinului”. După cum am mai spus, evenimentele prin care trece Nicholas sunt uneori revelatoare, deoarece găsește în ele sensul

vieții, echilibrul, împăcarea, bucuria de a fi, dar uneori sunt profund tulburătoare. Această lecție, menită să-i dezvăluie eroului nostru egocentrismul uman, deschide, în același timp, drumul către sine.

Nichita Stănescu folosește o alegorie frumoasă și compară oamenii cu păsări care au aripile crescute pe dinăuntru. Esența asocierii dintre oameni și păsări rezidă în deprinderea înălțării. Oamenilor nu li se văd aripile în exterior, căci aripile lor sunt, de fapt, imateriale, imponderabile. Spiritul lor este cel care are aripi. Am văzut mai înainte dualitatea umană în care crede Victor Hugo. Și în doctrina sistemului

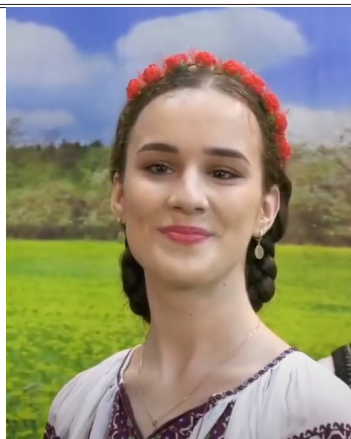

lui yoga esre sugerată ideea că ființa umană are două euri: Eul Real, Nemuritor și Etern, Sinele Suprem, numit Atman și eul relativ, efemer și fals, egoul, numit ahamkara. Așadar, cele două aripi ale omului răsărite înăuntrul lui sunt Sinele și Egoul. Cele două forțe ar putea să se ciocnească și să se respingă între ele și de aici rezultă o înstrăinare și o pierdere față de noi înșine. Ori ar putea fi aduse sub aceeași umbrelă, armonizându-și intensitățile și conlucrând la

înălțarea omului.

În cheie concluzivă, putem afirma că omul este un etern explorator de taine, un ghicitor într-ale lumii și creator de microcosmosuri. A te angaja în descoperirea propriului eu, propriului sine poate fi pe de-a întregul aventuros și primejdios. Dint-un epitet minunat pe buzele pământenilor, putem deveni un epitaf pe o piatră rece. Să nu înțelegem ultima parte ca pe o moarte biologică, sunt mulți cei care s-au înstrăinat de sine și acum umblă ca niște morți vii pe două picioare. Dar regăsirea e chiar și mai dulce. Călătoria pe care o facem în drumul spre „acasă” e plină de provocări sau, cum am spune azi, e challenging. Dar nu putem să trecem cu vederea frumusețea experienței pe care poetul Konstantinos Kavafis a cuprins-o în poezia Spre Ithaca: „Nu aștepta ca Itaca să-ți dea alte bogății/ Itaca ți-a dăruit deja o călătorie minunată/ fără Itaca, niciodată nu ai fi plecat/ Ți-a dăruit deja totul și nimic nu mai are de dat/ Și dacă la sfârșit vei crede că Itaca e săracă,/ să nu gândești că te-a înșelat/ pentru ca vei fi devenit un înțelept, vei fi trăit o viață plină,/și acesta este înțeleptul Itacai”.

POEZIE

BIANCA
ALEXANDRA
CRUCILĂ

Dorință iluzorie

Doamne, nu-ți cer nimic mai mult decât o viață
de ciocolată cu lapte,
ori puțină atenție spre cei ce par fericiți,
un strop de iubire nu cred că te-ar costa mult,
și poate, o pereche de ochelari pentru
cei ce sunt orbi în fața nedreptății
și a cerșetorilor de leac.
Știu că și vindecarea ta e tot iubire,
așa îmi spun înțelepții
dar mai vreau o porție de fericire
la masa de prânz,
scaunele sunt cam reci și plictisite atunci când
le vorbesc,
și îmi mai doresc o inimă de gheață,
să o pui într-o cutie frigorifică și să o protejez
ca pe o floare delicată.
Doamne, nu-ți mai cer altceva,
decât o rază de lumină în ochii mei,
că tare îmi pare ceva defect la mine,
ating apogeul și apoi pic în gol,
cu capul de pietre,
doar că dorințele mele nu se sparg nici în cele
mai tari stânci.
Doamne, nu-ți mai cer decât să nu mă mai uiți!

Mutarea spiritelor

Vasele albe din bucătărie zăceau pe masă lipite
cu scoci.
Cutile maronii de pe scaun așteptau să
fie legate cu funie
și urcate în camion,
tata ascundea garoafe roșii în portbagajul lui
și le vindea pe un strop de fericire
la piața din colț.
Pălisera de la atâta soare, iar borcanul tatei era
plin de un ecou
al sfârșitului pe care îl voia fericit.
L-am spart și am rupt toate petalele,
m-am așezat pe scaunul negru,
mi-am prins centura și am închis capacul.

M-am întors să caut tulpinile verzi
și să cos petalele,
i le-am așezat pe pământ
și voiam în schimbul lor,
încă o amintire cu prințese și basme
cu final fericit.

Scufundat în mirare

Sunt omul picat în fântâna albastră
din mijlocul câmpului,
sunt țipătul de la capătul tunelului
și cel ce-și coase speranța pe o bucată veche
de material.
Când am ieșit din fântână eram înconjurat de
săbii, de ochi stafidiți
în care ardea mirarea supraviețuirii mele.
Am trecut prin ei, ca și când
Aș fi desfăcut lumea în două,
ca să o țin la loc.
Așa s-a rupt,
iar cele două jumătăți se bat și acum în mine.

Scenariu

Părul se pierdea cu fiecare pas,
m-am așezat pe un scaun și
i-am pus să mă conducă
până la stația următoare.
Mersul lent îmi prelungea conviețuirea cu ei,
bolovanii de pe drum îmi zdrobeau gândurile,
iar din interiorul meu picau bucăți de cărămidă.
Scaunul devenise cenușă, iar stația
o pată de cerneală care mă înconjura.
Asfaltul devenise rece,
vedeam felinarul care lumina aproape de cer
și blițul din aparatul agenților.
M-au acoperit cu un sac negru și
mi-au găsit loc aproape de Dunăre.

Mutarea spiritelor

Vasele albe din bucătărie zăceau pe masă lipite cu scoci.
Cutiile maronii de pe scaun așteptau să fie legate cu funie
și urcate în camion,
tata ascundea garoafe roșii în portbagajul lui
și le vindea pe un strop de fericire la piața din colț.
Păliseră de la atâta soare, iar borcanul tatei era plin de un ecou
al sfârșitului pe care îl voia fericit.
L-am spart și am rupt toate petalele,
m-am așezat pe scaunul negru,
mi-am prins centura și am închis capacul.
M-am întors să caut tulpinile verzi
și să cos petalele,
i le-am așezat pe pământ
și voiam în schimbul lor,
încă un moment stors din
amintiri.

Vioară amanetată

Prin corzi ardeau mișcările arcușului,
mă coseau peste sângele deja coagulat
iar sala era plină de contese și de cavaleri,
care așteptau lidul primăverii.
Rochiile roșii, bijuteriile minuțioase
argintii,
parcă se pregăteau de renașterea mea.
Mi-am așezat o până peste rana de pe umăr
și am ieșit în mijlocul scenei, cu vioara
rezemată de umăr.
Mă cuprindea o amnezie totală, iar notele
zgâriau și urechile unui surd,
m-am prăbușit,
asupra mea s-au năpustit dirijorii orchestrei
și m-au riscat de pe brațe.
M-au stropit cu apa caldă din paharul negru și
m-au cusut din nou și din nou.
Epidemie

Părul alb al cerului e tot mai bolnav
plângeam lângă el și încercam să-i arunc
sfoara pe care să coboare la mine.
Am adormit agățat de fereastră,
cu sângele picurând de la balcon.
Pierdusem amândoi momentul cristalizării.
Am oxidat ca vergheta gri de pe inelar,
am așezat-o în bolul plin cu soluție albastră.
bolul s-a spart, iar veninul albastru
mi-a infectat toate organele.
Verigheta e în alt om, care va dubla
lacrimile vărsate de mine.

Inerție

Mi-e dor de căldura
sângelui meu,
de celulele care-mi constituiau inima.
Acum mă uit
și nu reușesc să disting
nuanțele de negru din camera mea.
Cerul e atât de întunecat,
încât ochii mei par să se fi închis singuri.
De la pervazul geamului
zăresc un adolescent,
ca o umbră în lumina felinarului
aproape stins.
Pare că se grăbește undeva.
În locul lui m-aș fi oprit pe marginea drumului
și aș fi rugat inima să-mi găsească
altă destinație.
Am uitat..
Care inimă?

Leduri invizibile

Ledul roșu din sufragerie se mărea cu fiecare
licărire a ochiului meu,
când plângeam era ca o cascadă curgătoare,
care revenea la forma inițială după furtună.
Vremea rea din mine începuse să-mi
învinețească degetele,
iar buzele mi se umflaseră de la veninul băut
din paharul ursitoarei.
Licoarea fusese neagră cu acizi care-ți ardeau
pielea la atingere.
Mi-am pus mânușile, apucându-l de picior și
sorbind din el fără oprire.
Simțeam cum fiecare coastă
pătrundea în stomac,
în timp ce glasul celor din colț mă răzbuna,
ochii deveniseră sticloși și zâmbetul cusut cu
ață albă,
acea femeie din legături de sânge mă plângea
lângă picioare,
iar plânsul îi era vărsat cu urlate și regrete
care picaseră în paharele ursitoarelor.
acum fiica ei zace pe un pedestal,
împlinindu-se dorința de a nu se fi născut.

STUDIUM

CORINA
LEBEDINSCAIA

CONCEPTUL DE ACCENT SECUNDAR ÎN ROMÂNĂ

Enunțul este o articulare de semne care aparțin de nivelul lexical și grammatical, care urmează schema: morfem – parte de vorbire, parte de propoziție – sintagmă – propoziție – frază. Cu toate acestea, articularea expresiei sonore a enunțului nu se suprapune cu această ierarhie a unităților “biplane”. Gramatica, vine în acest cu explicații asupra constrângerilor din română în vederea actualizării semnificațiilor.

Accentul în mod obișnuit, nu constituie doar o caracteristică a cuvântului, dar se referă mai mult la intensitatea globală a emisiei vocale în cadrul anumitor nivele. Ne putem referi și la faptul că accentul ține de evocarea expresiei și nu se referă la structurarea sintactică a semnificației.

Analiza accentului secundar se încadrează într-o fonologie bidimensională, o asemănare formală al unor reprezentări fonetice experimentale. În cercetarea acestei probleme, se pornește “de la o reprezentare segmentară a unităților minimale distinctive care constituie cuvântul (devenit un fel de prototip al semnului lingvistic), accentual în limba română este văzut în primul rând ca o caracteristică a acestui nivel” (1).

O atenție sporită asupra funcției distinctive a accentului a condus la analiza separată a acestuia prin proba înlocuirii a unei trăsături specifice. “Cei doi membri ai unei asemenea corelații: rostirea intens și nonintensă, ar contracta aceeași relație (cu silaba / vocala), interpretare combătută prin simpla enunțare a legii contrastului de intensitate, o silabă este tonică sau atonă, în funcție de celelalte silabe cu care

este articulată, cu care formează o unitate” (2).

Cercetările care se referă la studiul accentului secundar în limba română se concentrează către două puncte de vedere opuse: definire, descrierea și exemplificarea manifestării acestuia dar și afirmarea inexistenței acestuia în limba română.

În aceste condiții există mai multe afirmații cu privire la accentual secundar. Gheorghe Constantinescu Dobridor că prin intermediul rostirii se poate observa și un accent de intensitate secundar. La fel și Sextil Pușcariu în 1994 afirma despre existent unui accent secundar, dar și Cicerone Poghiric: “se observă că pe lângă silaba care poartă accentual principal, există și silabe care au un accent secundar, mai slab” (3).

“Cuvintele polisilabice pot avea pe lângă accentual principal mai puternic (forte) și un accent secundar mai slab” (4). Astfel, accentul secundar apare doar în anumite cazuri speciale, de care se poate face abstracție. Evidențierea și studiul acestuia a apărut ca urmare a complexității structurii fonologice, cum ar fi lungimea segvenței fonice în cuvintele cu mai multe silabe, raportul cu silaba accentuate: vecinătatea imediată exclusă, poziția de silaba tonică: anterioritate, posterioritate; poziția față de limitele cuvântului: la început când este rostit cuvântul, pe silaba initial, pe cea de a doua sau la sfârșitul cuvântului sau al unei structuri morfolexicale. Acest aspect poate fi exemplificat prin intermediul cuvintelor derivate: dèzrădăcinare, rēintegrare; a cuvintelor compuse, propriu-zise: bărbă-lătă, untdelemn, etc.

1) Tătaru, Ana, Limba română. Specificul pronunțării în contrast cu germana și engleza. Cluj-Napoca, editura Dacia, 1997;

2) Avram, Andrei, Studii de fonologie romanică, București, editura Academiei Române, 2000.

3) Poghiric, Cicerone, Accentul și intonația, în Al. Graut (coordonator), Introducere în lingvistică, București, EȘ, 1972, p.77;

4) DOOM 3, 2021, Academia Română, Institutul de Lingvistică “Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, Dicționar, ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române, ediția a III-a, revizuită și adăugită, București, Editura Univers Enciclopedic;

Accentul secundar în limba română, nu are un rol funcțional așa cum este în alte limbi, precum ar fi germana, unde există o diferență de sens între cuvinte care se scriu la fel dar se pun actele pe diferite silabe. Acest aspect, contribuie la lipsa existenței unei distincții în limba română. Cu toate acestea dacă ar fi acceptată o funcție distinctivă ar fi nevoie și de implicarea unei anumite regularități de manifestare a accentului secundar. Din această perspectivă, Flora Șuteu și Elisabeta Șoșa se refereau la faptul că distribuția dată de vorbitor accentului principal cât și a celui secundar reflectă statutul conferit unor secvențe pe care le consideră că pot fi analizabile sau nu pot fi analizate. Astfel, datorită faptului că se integrează într-un aspect al sistemului, rostirea în care este folosit accentul secundar, poate deveni o normă, o obișnuință care se încadrează în influența scriere-rostire. "S-ar putea ca existența mărcilor grafice (crătima și blankul) de diferențiere în scris a acestor categorii, să impună vorbitorului analiza cuvântului: ceea ce apare în accentuare ar putea fi o marcă fonetică" (5). DOOM este un dicționar ortopetic, unde unitatea de referință a "rostirii" este cuvântul care include grafeme și / sau cratime, blankuri.

Dacă nu poate se scoată în evidență, posibilitatea inversă, de a rosti cu multă emfază, cu accentul principal pe primul element și cu accent secundar pe următorul sau următoarele elemente (dacă există posibilitatea de a le pune pe mai multe), o posibilitate actualizată funcțional (chiar dacă nu este atât de frecventă – dar mai importantă în enunț) și nu "rostirea" unei intrări de dicționar – această regularitate ar putea face obiectul unei standartizări explicite a rostirii cuvintelor compuse. În acest moment, nu este formulată o asemenea normă, chiar dacă accentul secundar, acolo unde există, apare doar la primul element.

Cuvinte de genul lui "autobuz" sunt "mai puțin polisilabice", decât altele de tipul: „instituționalitate, interdisciplinaritate, superficialitate, disciplinaritate", care nu au notat nici un accent secundar. Criteriile în acest sens nu sunt următoarele: numărul mare de silabe; statutul de cuvânt compus, caracterul de derivat cu un prefix lung, dar eventualele greșeli în accentuarea formatului inițial, astfel încât literatura de specialitate, nu se referă la un accent secundar, dar în general la accent.

În particular, acest accent secundar, care se manifestă la nivelul enunțului, se referă în

mare parte la originea unei tendințe care afectează un aspect important al limbii române: "Distorsiunea accentuare constatată în comunicarea actuală rezultă dintr-o utilizare deviantă a accentuării emfatică, care se manifestă prin exces (ceea ce duce de altfel, la anularea efectului de punere în evidență), dar mai ales prin plasarea accentului emfatic pe prima silabă a cuvântului, indiferent de structura lui tonică; ...prin frecvența sa în vorbirea spicherilor, care prin masiva lor prezență, se constituie într-un model de exprimare, fenomenul devine periculos, afectând tiparele intonaționale ale limbii române, dar și, mai ales, structura accentuală a cuvintelor" (6).

În același context, apare și contraargumentul, prin care rostirea cu accent secundar în limba română este considerată una nonstandard, fiind o rostire incidentală, în comparativ de exemplu cu limba engleză. Acest aspect al accentului secundar, nu poate deveni o normă și cu atât mai puțin un aspect cercetat de sistemul fonologic; nu poate deveni un aspect al vorbirii afective care nu este relevant pentru standard sau o particularitate dintr-o anumită regiune.

Bibliografie:

1. Avram, Andrei, Studii de fonologie romanică, București, editura Academiei Române, 2000;
2. Guțu, Romalo, Structura morfologică a limbii române, București, Editura Științifică, 1967;
3. Iordan, Iorgu, Robu, Vladimir, Limba română contemporană, București, E.D.P., 1978;
4. Poghirc, Cicerone, Accentul și intonația, în Al. Graur (coordonator), Introducere în lingvistică, București, EȘ, 1972;
5. Tătaru, Ana, Limba română. Specificul pronunțării în contrast cu germana și engleza. Cluj-Napoca, editura Dacia, 1997;
6. Vasiliu, Emmanuel, Fonologia limbii române, București, editura științifică, 1965;
7. DOOM 3, 2021, Academia Română, Institutul de Lingvistică "Iorgu Iordan – Al. Rosetti", Dicționar, ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române, ediția a III-a, revizuită și adăugită, București, Editura Univers Enciclopedic.

5) Iordan, Iorgu, Robu, Vladimir, Limba română contemporană, București, E.D.P., 1978, p.174.

6) Guțu, Romalo, Structura morfologică a limbii române, București, Editura Științifică, 1967, p. 223.

PROZĂ SCURTĂ

ROCSELANA
VERDES

sâmbătă

totul a fost așa cum vă spun, așa să îmi ajute Dumnezeu! am reflectat mai târziu la câtă energie s-a dus pe apa Jiului

mă doare ochiul. dreptul. de cu seara mă apucasem să scriu, că, deh, trebuia. mereu spun că prima pagină e cel mai greu de scris. a, nu proza. asta se scrie singură. dicționarul/ dicționarele. zic că deja m-am specializat pe lexicologie. am adormit spre două din noapte, cu gândul la plângerea. o depusesem din martie. acum este postul Sf. Marii și chiar nu aveam chef de asta, mai ales că trebuia să termin și raportul Erasmus: serviciul, că de acolo ne luăm banii! cum zic, mi-era încă somn și telefonul suna și ca un robot deraiat fac duș cu apă rece – în casă e și-așa prea cald – apoi lămâie cu apă și o cafea. mare, neagră. goală prin casă o beau și privesc munții și Dealul. și blocul din față de unde mii de ochi mă pot vedea. așa și...? mă gândesc o clipă cu groază la polițistul care îmi va lua declarația, care mă va iscodi aparent interesat de problema mea, de fapt pentru el va fi o altă zi de servici de la care va vrea să plece spre casă, amantă și/ sau alte delicatețuri. dau telefon, îmi anunț sosirea – mi se răspunde sec da, doamnă, vă aștept! nu mă îmbrac special, aș fi ostentativă – pantaloni crem, bluză verde, sandale verzi – îmi dau încredere. parfum vag, La vie est belle! - ca o ironie a sorții.

*

seară de vară, liniște și bucurie acasă. fetele s-au culcat, în sfârșit pot să beau o bere și, cine știe, poate facem dragoste în noaptea asta. mai rar, mult mai rar se tot întâmplă să fim doar noi, noi doi, așa cum eram pe vremuri, cu toată povestea noastră de dragoste pe care o mai spunem pe la nunțile de

polițiști - colegii vor să ne aducă aminte cum a fost - cum a fost la fiecare dintre noi, zeii care ne credeam acum 18 ani, asta până să îți spună cineva: bă, te dezbrac! și io să-i zic: las' dom'-le că mă dezbrac și singur...ca și cum mă-sa mi-a dat uniforma la final de academie... somn. mâine intru de serviciu, iar n-am weekend! cafea și bancuri, o bârfă mică, ce-a mai făcut șefu', ce mașină și-a mai luat x. normalitate. mai am și o stresată și plictisită de profă de română care n-are de lucru și mă pune la muncă, o prostie de plângere cum că e urmărită. nu știu ce vârstă are, dar cred că nu o mai urmărește nimeni...așa e cu civilii, se plictisesc de moarte, până la moarte. e, uneori mai vine și asta. somn! duș, cafea. mă dor ochii, mai ales dreptul. m-am operat de cataractă la un faimos și sunt mai cârțiță ca înainte. a, nu sunt cârțiță...iubi, ce blugi iau și eu? am pus cafea pe Denim...vezi și tu în dresing! merci, tot eu! deci nu mă ajuți și e târziu! paște și cristoși, e sâmbătă și vreau să dorm! m-am măritat cu un milițian, asta e! trag ce apuc pe mine, un tricou, blugii fără altceva...și sar în mașină. ajung la timp, spun să trăiți, toți știu cât de neconformist sunt. direcția e plină, mai am colegi care au venit să-și bea cafeaua la serviciu...mișto! dosare-cârcă. m-am săturat! vreau altceva, e târziu și fetele sunt mici, au nevoie de mine. ele nu înțeleg încă ce greu e să fii mare, să fii tată de fată. încerci din răspuțeri să protejezi, mai ales eu, după câte văd prin dosare...nu-ți mai vine să faci copii

*

pun tagul la lift și cobor spre lume: 7 etaje, afară e viață, lumea mișună, biserica are credincioși, lumânările ard al VII -7 (un banc real pe care vi-l spun mai târziu), cei de la edilitara se agită, forfotă ca într-o zi normală. e încă devreme, întâlnirea e la 10, bag cheia, merge

greu. mașina are 18 ani, trebuie să-i fac revizia, mai trebuie multe. muncesc cât pot, dau medicații, încerc să cheltui cât de puțin, dacă s-ar putea, aș trăi cu aer. nu cu aere...sunt agitată, m-am spălat pe dinți corect, apă de gură/ apă de ploaie cum zic eu, sunt ștearsă ca un personaj vinovat de roman polițist. în orașul ăsta de provincie, să găsești un loc de parcare sau sufletul pereche – cele mai grele provocări!

bună ziua! sunt V, am vorbit la telefon. da, doamnă, cobor! să-mi dați c.i., vă rog, zice ea, o brunetă care putea să-mi fie studentă la un alt job al meu... dau,

desigur. sunt mică, pe tocuri și tot mică mă simt când intru în inspectorat. e o strategie, ca la tribunal, să te simți cât mai mic, infim. simt cum mă scurg peste trepte, în mirosul de vechi urc, iar urc, trec de uși, alte uși gata: un birou cu vechi și nou, cu păienje-ni și geam pentru paradă (a infractorilor, pentru cei nefamiliarizați). simt că am intrat sub birou și cel cu tricou și blugi din fața mea e uriaș, crește, așa, ca la Edgar Allen Poe, mă gândesc că o să dispar și o să mă caute cu lupa, că va da explicații despre doamna între două vârste care a intrat în sediu și nu a mai ieșit. afară soare, parcul e verde.

doamnă, vă rog să-mi relatați cum s-au petrecut lucrurile, cu amănunte, dacă se poate (se poate, cum să nu se poată, dar să nu pară bârfă sau ficțiune!) știți, eu nu am listat plângerea penală...am crezut că vi-a dat-o dv. domnul procuror. da, o am la dosar, dar vă rog să detaliați. da, încerc, vedeți dv., a trecut mult de atunci. eram în pandemie, când toate au luat-o razna, oamenii au devenit neoameni...să detaliem! era brunet, athletic, cu ochelari. pentru o clipă m-am gândit că nu i se potrivesc: rame mov și temple portocalii. pentru o clipă mi-am amintit de dan, el lucrase acolo, dar avea ochii pătrunzători de polițist criminalist și ochelari mici peste care se uita – așa făcea și acasă, de mă simțeam la anchetă în fiecare zi și-mi venea să spun: nu sunt vinovată! nu știu ce ți s-a spus, dar nu am greșit cu nimic! mâncarea e caldă! da, niște oclari cu lentile și rame drep-

tunghiulare i s-ar potrivi mai bine. se vede că n-ar chef! e iritat! știți, avocatul meu mi-a spus că fac plângere degeaba, că lucrurile în partea noastră de țară se mișcă greu sau nu se mișcă deloc! doamnă, dacă gândiți așa, de ce mai pierdem timpul! e sâmbătă, poate aveți altceva mai bun de făcut! am, dar trebuie să încerc să dovedesc că am dreptate. știți, până nu dovedesc, este cuvântul meu împotriva cuvântului ei. poate mă ajutați. are ochi negri, acum că și-a dat jos ochelarii aiuristici chiar îi pot vedea! mâini ferme cu unghii migdalate. cred că

e un om bun, poate va vrea să facă lumină în dosar. dacă și-ar ridica mâna stângă mai mult, aș putea citi în palmă ce fel de om este! așa suntem noi, oamenii, cărți ambulante, trebuie doar cineva să știe alfabetul potrivit! numele?: V, numele părinților, prenumele: Vasile și Elena. adresa?...starea civilă? o clipă de pauză, cât să îmi amintesc cei patru ani cu acte și șase fără, așa, în leasing, ai vieții mele anterioare. divorțată. nume anterior? G. (aveam o geantă cu litera G și o pereche de pantofi, negri, cu un G uriaș, argintiu, de care toți făceau caz: deci, acolo e punctul tău G!) sunt traducătoarea parchetului și știu procedurile, dar mirosul specific de birou de inspectorat sau parchet

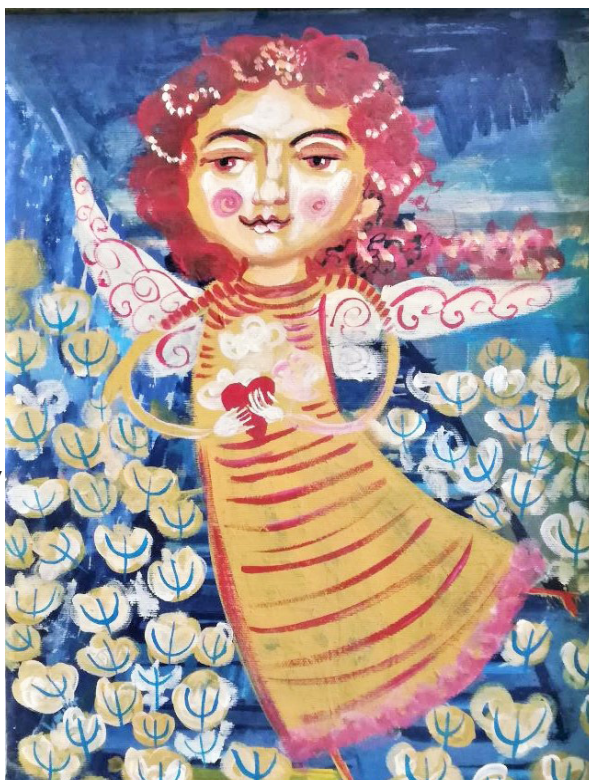

tot mă fac să mă simt inconfortabil! așa, doamnă, acum relatați ce s-a întâmplat. tavanul e alb-gălbui și de afară se aud râsetele celor de la ștrandul din apropiere. un coleg trânteste o ușă și salută. are ochii verzi și face cafea la expresor, pe un hol mic și întunecat. sorb mirosul. e sâmbătă și ei sunt la serviciu, zis servicii. să ne întoarcem la plângere: da, totul s-a desfășurat așa cum am declarat: ea mă urmărea și mă înregistra...dar, știți, la infracțiunile informatice este mai greu de dovedit, trebuie întâi să vă explic dumneavoastră ca să înțelegeți! mie mi-a luat multe luni ca să înțeleg cum făcea asta. de ce, nu știu, declar că nu eram în conflict cu numita L, ba mai mult, chiar ne înțelegeam bine! de aici și șocul meu când am aflat că a făcut înregistrări cu mine, fără ca eu să știu! am încercat să îmi explic cum făcea asta, și am întrebat mulți colegi ai dv, precum și profesori de informatică. am depus o solici-

itare în acest sens și la liceu: mi s-a spus să aștept răspuns pe mail, cum nu am primit, pe 15 martie am făcut plângere penală, cu inima strânsă, și mulți din sistem care încercau să îmi explice cum că este o prostie, că nu se poate dovedi cum că mi-a fost violată intimitatea, ora de română. că toți am fost stresați, eu și elevii, eu care am înțeles mai târziu, poate prea târziu ce mi se întâmplă. așa! și ați adus la cunoștință conducerii? da. așa cum am declarat, l-am informat pe director și i-am cerut să aibă o discuție cu ea. cum aceasta nu a recunoscut, am depus sesizarea la care nu am un răspuns scris. ci doar unul verbal (nu oral, cum glumea un drag coleg conferențiar: bă! examenul e verbal, că oral e altceva!), cum că el nu poate dovedi ceea ce solicit eu, că nu are pârghii și este de competența organelor de cercetare penală. am înțeles, prin discuții cu informaticieni, că datele se șterg după șase luni și nu voi mai putea dovedi nimic, că totul se șterge. nu, domnă, după doi ani. firma furnizoare de internet este obligată să păstreze...da, dar eu, adică dumneavoastră trebuie să dovediți cum ea intra pe conturile elevilor și ne înregistra pe toți. sau pe unii, nu știu pe ce criterii ne alegea, poate cei mai buni. habar nu am. poate o interesau ora de română și cea de matematică, pe noi a declarat cu martori că ne-a înregistrat. durerea mea, extra record, este că, după atâtea luni de înregistrări vorbește și scrie la fel de prost în limba română. asta este o insultă la adresa mea de dascăl! vă sugerez, când aveți timp, să îmi urmăriți profilul de fb și să vedeți ce declară elevii despre mine. prima pe județ care a luat 10 la română a făcut pregătire cu mine... nu spun că sunt cea mai bună, nu este cazul să facem clasamente, dar cred că sunt un dascăl bun, dedicat elevilor! cum să scrii la fel de prost după ce mi-ai filmat orele?

am clipit, încurcată, mă durea din ce în ce mai rău ochiul drept. nu știu de ce mă încăpățânez să scriu noaptea, de ce nu mă opresc. becurile mele sunt chioare și-mi aduc aminte de lampa cu gaz de dinainte de împușcat, de '89. halal tehnologie. pe vremuri

aveam câteva ore curent, cu program, dar noi tot trebuia să ne facem temele: la o lampă sau la lumânări. mereu am fost un copil curios și inventiv: vream să văd fenomenul care stă la bază, vream eu, copilul, să văd din câte piese e făcut un obiect: așa am prins o casetă cu ABBA și nu am mai reușit să scot banda, de a trebuit să o tai cu lama. doar că lama a căzut înăuntrul casetofonului și când l-am răsturnat, au început să cadă din el alte piese, numai lama, nu. altă poveste cu lumânarea a avut un final prost: am pus-o într-un pahar de plastic pe

mobilă de lemn (o oglindă mare, într-o mobilă cu sertare). totul a luat foc – tata, speriat a ieșit să stingă și când s-a spart oglinda la contactul cu apa rece i-a tăiat o venă de a umplut totul de sânge. eu mă făcusem mică de vinovăție...și frică de bătaia ce va urma. nu a urmat.

și acum, am încercat să pricep ce mi se întâmplă, dar nu înțelegeam cum știe tot ce vorbesc eu...știți, eu nu folosesc verbul a preda! am spus într-o emisiune: eu nu predau și nu mă predau! totul este un act intim între profesor și elev, o cuminecare prin cuvânt. de aici șocul senzației de violare a intimității. în

pandemie, la orele online, desigur că știai, vedeai părinții, frații, bunicii, cum se mișcă prin cameră, cum caută un lucru. la una dintre clase, la fiecare oră vedeam cotul unei mămici. era în permanență acolo. vă dați seama că am fost mult mai atentă la ce vorbeam, orele le pregăteam și mai serios. totul a fost nou și pentru noi. a fost o nebulă: ne-am trezit într-o altă realitate – depindeam de tehnologie, care uneori te ajută, alteori te lasă baltă!

să revenim! cum ați descoperit că sunteți filmată?

LANSA RE DE CARTE

IONEL
BUȘE

FEMEI DE IASOMIE

Editura Litera, 2022

Biblioteca Județeană „Christian Tell” Gorj
23 noiembrie 2022

După amiaza de toamnă gorjenană, la MansArta, romanul își desfășura foile și ele zburau către noi ispitindu-ne din cuvinte, prin cuvintele celor care prezentau cartea. Tăcerea avea parfum de iasomie și se răsfira printre cuvintele care demascau povestea - lanșetă spre ascultători.

(Numita de perși „yasmin”, adică „dar al lui Dumnezeu”, iasomia a fost folosită de-a lungul secolelor pentru parfumarea naturală a pielii și pentru efectele sale afrodisiace.)

(Orlando) ... Își notă în jurnal: Cred că pe om îl fac trei substantive: ispitirea, căderea și înălțarea... Omul nu e decât interval. Un amestec de natură și de cultură. Nu există niciodată o natură umană pură ca la Rousseau, dar nici una culturală pură ca la postmoderni. Raiul nu e nicidecum perfect, spre șansa omului. Are în el morbul ispitirii, dar și promisiunea mântuirii și a înălțării. Fără ispitire, nu există cădere, fără cădere, nu există înălțare. (...) Ispita e ieșirea universalului din sine, ca în ceva al său, actualizarea sinelui, e devenirea. Dar nu poți rămâne în simpla devenire. Măreția omului constă în faptul că destinul lui e devenire într-o înălțare.

„Instinctele au fost privite mereu ca ținând de animalitatea pe care omul educat trebuie să se îndepărteze. Cu toate acestea, instinctele găsesc mereu portite de evadare, pentru că ființa umană nu le poate extirpa și nici anula în totalitate, iar tabuul instituit asupra lor nu este decât o formă supremă de ipocrizie.” Mihai Ene

LA 120 DE ANI DE LA ÎNFIINȚARE (II)

Gh. Gâță

Din anul 1926, conducerea corului "Lyrei Gorjului" îi va reveni preotului Gheorghe Gâță, (profesor de limba română la Liceul "Tudor Vladimirescu"), activitate ce va fi susținută cu competență până în anul 1940. Se consideră că, sub conducerea preotului Gheorghe Gâță, corul a atins apogeul activității sale, cu deosebire între anii 1930-1938.

În această perioadă, "Lyra Gorjului" a

prezentat numeroase concerte despre care presa a consemnat la vremea respectivă.

Majoritatea aparițiilor în care a evoluat corul s-au realizat în colaborare cu Societatea "Filarmonică" înființată și condusă de Ladislau Racoți - stabilit în Târgu-Jiu în anul 1926, ca profesor de violină la Școala Normală, cu corul mixt al Școlii Normale și cu grupul vocal "Crinul", ambele conduse de Mircea Buciu.

Pe lângă manifestările culturale la care participa în fiecare duminică și, în zilele de sărbătoare, corul "Lyrei" dădea și răspunsurile la Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie în diferite biserici ale orașului.

Repertoriul corului cuprindea atât lucrări din creația compozitorilor români, cât și străini. Dirijorul pregătea cu corul numeroase și alese partituri de muzică vocală, dând o mare atenție și muzicii bisericești, așa încât, în 1937 la 7 nov., când a avut loc sfințirea bisericii Sfinții Apostoli "Petru și Pavel" din Târgu-Jiu, eveniment la care au participat P.F. Dr. Miron Cristea- Patriarhul României, episcopul Vartolomeu al Râmnicului și Nifon al Hușilor, fam. primului ministru Gheorghe și Arethia Tătărescu, corul "Lyrei Gorjului" a fost foarte apreciat de înalții oaspeți, Patriarhul dorind să-i cunoască personal pe conducător și pe coriști.

În anul 1938, când au început concentrările militare corul și-a restrâns activitatea, urmând ca în timpul Celui de-al Doilea Război Mondial să o suspende.

În anul 1976, când toată țara a fost cuprinsă de febra concursului ce purta numele Festivalul Național "Cântarea României", prof. Mircea Suchici are inițiativa de a reînființa formația instrumentală a orașului, în componența sa intrând profesori de la

Școala de Muzică și Arte Plastice, absolvenți ai acestei instituții, de la Școala Normală "Spiru Haret", precum și ai Școlii Populare de Arte din Târgu-Jiu și instrumentiști ai Filarmonicii "Oltenia" din Craiova; iar prof. Mihaela Sanda Popescu, a înființat și condus grupul vocal "Lyra Gorjului", alcătuit din cadre didactice ai școlilor amintite mai sus. A mai existat tentativa înființării unei formații orchestrale dar a fost sortită eșecului.

Începând cu anul 1992, când la 4 dec. se împlineau nouă decenii de la înființarea "Lyrei Gorjului" - formația instrumentală condusă de Mircea Suchici - a început să participe în cadrul tuturor acțiunilor organizate la nivel de municipiu.

În anul 2002 când Societatea filarmonică "Lyra Gorjului" împlinea un veac de la înființare, ritmicitatea seratelor a primit un alt tempo. Au început să se organizeze lunar concerte, recitaluri de muzică și poezie, lansări de carte, audiții, vernisaje ale unor expoziții de pictură, etc...

În anul 2005, existând deja vechiul nucleu al formației instrumentale, cu sprijinul financiar al Primăriei Municipiului Târgu-Jiu și al Consiliului Local, dar mai cu seamă al Școlii Populare de Arte, s-a obținut oficial acordul ca orchestra să poarte sigla "Lyrei Gorjului", formație cu implicații majore în spitalitatea târgujiană. Toate aparițiile Lyrei și ale soliștilor pe care îi acompaniază au fost și sunt gustate de un număr apreciabil de melomani, dar restrâns totuși, comparativ cu entuziaștii locuitori de acum o jumătate de veac și mai bine.

Dr. **Lucia Crăciun**

Orchestra de cameră a Societății "Lyra Gorjului" - 1910.

Corul Societății "Lyra Gorjului" - 1931.

TURA DE CARICATURĂ

GRIGORE
HAIDĂU

Profesor, grafician și scriitor, Grigore Haidău s-a născut la 1 aprilie 1945 în Bălănești, județul Gorj, fiind al doilea copil al lui Grigore și al Aureliei Haidău. Urmează cursurile Școlii primare din satul natal după care pe cele ale Școlii Pedagogice de șase ani din Craiova. Pasionat de artele plastice urmează și cursurile Școlii de Arte Plastice (secția pictură-grafică) din Craiova – promoția 1963. A lucrat ca învățător și profesor de desen la Lipova și Petriș din județul Arad iar apoi revine în Gorjul natal ca învățător la Școala primară din Curtișoara, profesor de desen la Casa Pionierilor Târgu-Jiu și Școala Generală nr. 3 Târgu-Jiu, care ulterior a luat numele fiului său – eroul sublocotenent post-mortem „Cătălin Grigore Haidău”, căzut la datorie în evenimentele din decembrie 1989 la Brașov.

Cu calități deosebite în arta grafică și caricatură, în perioada 1968-1972 s-a exprimat public prin gazeta umoristică de stradă „În obiectiv”, amplasată în centrul Târgu-Jiului, iar până în 1980 a publicat frecvent caricaturii în „Gazeta Gorjului”. Prof. Grigore Haidău a fondat revista „Fana-Coțofana” destinată elevilor și revista de grafică umoristică „Ocheade”, fiind în același timp autorul a zeci de coperte de cărți ale autorilor gorjeni. De asemenea este editorul mai multor albume tematice cu desene ale elevilor săi. A avut numeroase expoziții de caricatură, foarte bine primite și apreciate, îndeosebi cu prilejul festivalurilor de umor „Al. C. Calotescu-Neicu” de la Turceni și „Ion Cănașoiu” de la Târgu-Jiu, Expoziția Internațională a Tinerețului de la Costinești, Expoziția Națională de

caricatură de la Bistrița Năsăud și Festivalul „Amza Pellea” de la Băilești.

De-a lungul anilor, prof. Grigore Haidău a colaborat cu numeroase publicații, dintre care amintim: „Gazeta Gorjului”, „Cutezători” (revistă națională pentru elevi), „Luminița”, „Urzica”, „Scânteia tineretului”, „Ager” (redactor), „Ideea”, „Revista învățătorimii gorjene” (redactor), „Fana-Coțofana” (director fondator, publicația pentru copii, primul număr apărând în anul 1991, cu apariție îndelungată), „Hohote” – revistă de umor (redactor), „Fluidul roditor” (redactor șef-adjunct), „Ocheade” (director fondator, publicație de umor care apare din 1992), „Informația Gorjului”, „Polemika”, „Spicon”, ș.a.

Prof. Grigore Haidău debutează editorial în anul 1977, publicând de-a lungul anilor numeroase volume, dintre care amintim: „Suntem aici de peste 2000 de ani”, album metodic de artă plastică (1977); „Culorile copilăriei”, album cu desene ale copiilor, (1978); „Glasul curcubeului, în amintirea fiului meu Cătălin” (1993); „Curcubeului”, carte de spiritualitate românească (1995); „Stropi de lumină”, culegere (1995); „Ziurel de ziuă” (1995); „A, B, C-ul desenului și lucrului manual”, coautor alături de Ana-Daria Haidău (1997); „Cu pastramă și cu must”, album de caricaturi (ed. a I-a, 1998; ediția a II-a, 2001); „... de toamnă/Aduceri aminte”, proză (2001); „Pro-memoria – Erou sublocotenent Haidău Grigore-Cătălin” (2003); „Aritmetică și jocuri distractive”, „Se plimbă noaptea prin grădini” (2007); „De Dragobete” (2008); „Vremile anului” (2008);

„Trecut istoric al comunei Bălănești”, coautor alături de Ion Popa Matei (2009); „... de toamnă – aduceri aminte” (2010); „Baladă pentru Cătălin”, împreună cu Elena-Doina Haidău (2007, 2011); „De necrezuta poveste a lui Ionuț, căpitan de oaste” (2012); „Frunză verde de demult; aduceri aminte”, în trei ediții (2013, 2104); „Îndepărtate vremuri” (2018);

„Soldatul român în sfântul război 1916-1919” (2018); Albumul „Tudor Vladimirescu” (2021). Cu un deosebit talent, prof. Grigore Haidău a realizat portretele a numeroși scriitori, oameni de cultură și politicieni gorjeni, având mai multe expoziții ale operelor sale și fiind deținătorul a mai multor premii pentru grafică.

Cine nu-l cunoaște în urbea noastră pe domnul profesor, prezență permanentă în viața cotidiană a „Gorjului istoric și pitoresc?!”

Puternic marcat de moartea eroică a fiului său, Cătălin, la numai 19 ani, în evenimentele din decembrie 1989, și-a dedicat o mare parte din inepuizabila sa energie, omagierii memoriei celui pierdut atât de tragic. Au văzut lumina tiparului câteva cărți și albume pe care i le-a dedicat, dar și altele întocmiri literare, de sorginte istorică

și memorialistică, atractive prin frumusețea limbajului și profunzimea trăirilor.

Plastician de valoare, director al publicației de divertisment și umor „Ocheade”, jovial, volubil, disponibil pentru conversații spumoase, „Nea Gore” este un susținător și iubitor frecvent al meleagului natal, pe care-l iubește cu patimă și nu încetează să-l cânte în inedite formule artistice.

Ne-a fost alături în momente și trăiri omagiale complexe, cu deosebire la sărbătorirea Bicentenarului Revoluției conduse de Tudor Vladimirescu când admirabilele sale desene au impresionat publicul la Târgu-Jiu, Cerneți, Glogova, ș.a.

Personal, mi-a dedicat un portret în creion, pe care-l păstrez cu sfințenie lângă biroul de lucru dovadă a prieteniei ce ne leagă de ani buni.

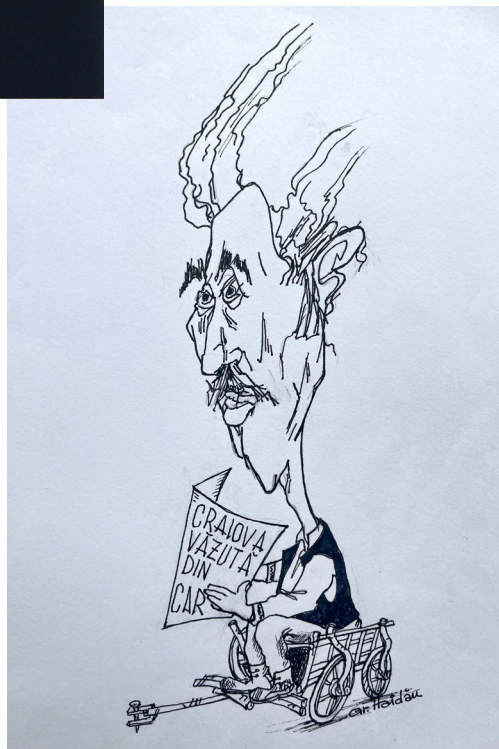
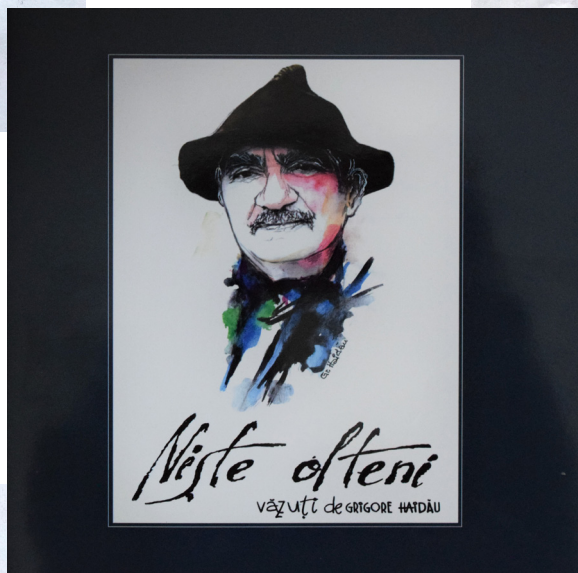
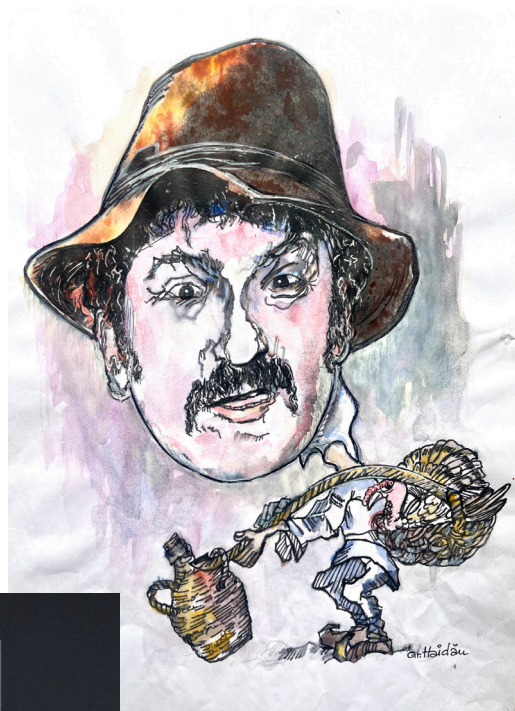
Mai tot timpul schimbăm lucrările ce ies din mintea și mâinile noastre, ceea ce conduce la adâncirea legăturilor dintre noi.

Cu această nouă apariție editorială, Grigore Haidău adaugă încă o piatră solidă la temelia unei construcții la care lucrează de ani buni.

Cu respect și prețuire, felicitări domnule Profesor!

Gheorghe Nichifor
Profesor, Doctor în istorie

COMMEDIA DELL'ARTE

TEATRUL MĂȘTILOR

Încă o reprezentație de pomină (ca să folosesc un termen mai apropiat de categoria grea a spectacolului de comedie), a Teatrului Dramatic "Elvira Godeanu" din Târgu-Jiu, stagiunea 2022 - 2023. Teatrul măștilor - o lecție de artă dramatică, dar și de istorie pentru a înțelege că râsul este o treabă serioasă - Commedia dell'arte fiind o formă a teatrului de improvizație, ale cărei origini se găsesc în Italia secolului al 16-lea. comedia dell'arte era o artă extrem de disciplinată care necesită atât virtuozitate, cât și un puternic simț al jocului ansamblului. Talentul unic al actorilor de comedie era de a improviza comedia în jurul unui scenariu prestabilit. De-a lungul actului, ei și-au răspuns unul altuia sau reacția publicului și au folosit lazzi (rutine speciale repetate care ar putea fi introduse în piesele de joc în momente convenabile pentru a spori comedia), numere muzicale și dialog improvizat pentru a varia întâmplări pe scenă. Actorii comediei au reprezentat tipuri sociale fixe, tipi fissi, de exemplu, bătrâni nebuni, slujitori înșelători sau ofițeri militari plini de falsă falsă.

Prin urmare **Teatrul măștilor** și Nemaipomeniții actori ai acesui spectacol, metamorfozați în personaje precum Arlecchino, Brighella, Il Capitano (căpitanul), Il Dottore (medicul), Pantalone, Pedrolino, Pulcinella, Scarramuccia, Inamurato, Inamorata, Columbina, Ruffiana, au oferit publicului târgujan excelente seri cu odihnă sufletească și râs din inimă.

„Într-o zi, într-o mică piațetă, care simbolizează toate piețele publice din lume, sosește o extraordinară, binevenită, binecuvântată trupă de comici. Compania „Nemaipomeniții”, care va pune în scenă pentru public o extraordinară călătorie în universul commediei dell' arte.

Vor fi reconstituite, astfel, istoria, virtuțile și viciile măștilor. Astfel, publicul se va cufunda în lumea fascinantă a teatrului, în acel univers care astăzi este considerat „teatrul modern”.

Printre emoții, hohote de râs, glume și cântece, trupa ambulantă „Nemaipomeniții” vă așteaptă să împărtășiți împreună ceremonialul laic al teatrului!”

Michele Modesto Casarin

Regie și reelaborare scenariu:

Michele Modesto Casarin

Distribuție:

Radu Constantin Tudosie,

Ana Negrescu,

Adrian Șerban,

Mădălina Ciobănuș,

Mihai Rădulea

Măști: Stefano Perocco di Meduna

Scenografie: Florin Ularu

Asistentă regie:

Andreea Chirițescu

Sunet: Emanuel Bolovan,

Alex Palade

Lumini: Cristian Greculescu

Regia tehnică: Sorin Pungan

Pregătire muzicală: Alina Lăcătușu

Viorel Munteanu

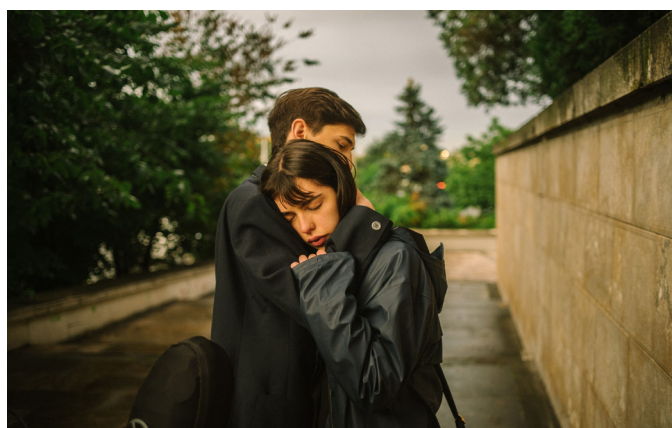
CINEFIL

ARIADNA
PECINGINĂ

"NOSTALGIA" UNUI CEAI DANSANT

O privire nostalgică asupra iubirii și a anilor adolescenței trăiți în perioada comunistă, dar și o rememorare a unor evenimente și traume experimentate în aceeași perioadă. Așa am putea descrie, în doar câteva cuvinte, filmul lui Alexandru Belc, *Metronom*, câștigător al premiului de regie la secțiunea *Un Certain Regard*, în cadrul Festivalului de la Cannes. Dată fiind intenția inițială a regizorului de a realiza un film documentar care să aibă în centru personalitatea lui Cornel Chiriac, *Metronom* are la bază o amănunțită cercetare care ajută la stabilirea unui cadru socio-politic, extrem de important în narațiunea filmului.

Filmul se deschide cu povestea de iubire

dintre doi liceeni în clasa a XII-a, Ana (Mara Bugarin) și Sorin (Șerban Lazarovici), poveste care pare a se încheia brusc încă de la începutul filmului prin anunțul făcut de Sorin că avea să emigreze împreună cu familia sa în Germania. Spectatorii care au trăit perioada comunistă își vor da deja seama că această plecare nu poate fi posibilă fără asumarea anumitor compromisuri, care vor ieși la iveală în cea de-a doua jumătate a filmului. Ana se întâlnește cu alți câțiva tineri, acasă la una dintre

colege, la un ceai dansant, unde vor asculta Europa Liberă și, mai cu seamă, emisiunea *Metronom*, și vor redacta o scrisoare adresată prezentatorului acesteia, Cornel Chiriac, în care pe lângă dedicațiile muzicale, ei vor prezenta, în termeni radicali, situația României ceaușiste a anilor '70. Seara se va sfârși într-un mod neașteptat prin apariția organelor Securității și interogarea tinerilor.

Estetica realizată de regizor alături de directorul de imagine Tudor Vladimir Panduru și de Paul Dunca/ Paula Dunker, care a realizat coregrafia, întinde capcana unei nostalgii (în rândul celor care au experimentat acest tip de distracții) și a unei fascinații (în cazul generațiilor tinere). Am putea, la o primă interacțiune cu filmul, să-l asemănăm *Liceenilor*, însă acesta nu-și propune o romantizare a poveștii, ci expunerea realităților dure ale vremii (la fel ca multe alte filme post-comuniste), a unui proces de maturizare brusc început. Regizorul și-a imaginat viața anilor '70 (și spun imaginat deoarece niciunul dintre realizatorii filmului nu a crescut în acea perioadă) și a transpus-o într-un film care, așa cum a afirmat el însuși în cadrul unui interviu, nu ar fi putut fi realizat atunci („I-am spus operatorului: « Hai să ne imaginăm că suntem în anii '70 și facem un documentar, suntem la un ceai dansant, avem o cameră de filmat și filmăm ». Dar facem un film care nu se putea face atunci din cauza cenzurii.”).

Așa cum spuneam și în primele rânduri, nu trebuie să ometem contextul socio-politic al acestui film. Vorbim despre o acțiune ce se desfășoară la un an după elaborarea Tezelor din iulie (1971), care au pus capăt perioadei de liberalizare a României. Ascultarea unui post de radio precum Europa Liberă reprezenta acum încălcarea unei legi și anume Legea

23/1971 („Se interzice cetățenilor români de-a avea orice fel de legătură cu posturile de radio și televiziune ori cu organele de presă din străinătate, care prin acțiunile lor desfășoară o activitate de defăimare sau contrară intereselor statului român.”). Nici alegerea emisiunii *Metronom*, care dă și titlul filmului, nu este întâmplătoare. Ea a reprezentat un simbol al rezistenței anti-comuniste. Emisiunea realizată de Cornel Chiriac, difuzată inițial la Radio București, a fost interzisă în anul 1968 ca urmare a difuzării unei melodii folk a lui Mircea Florian (inclusă și în coloana sonoră a filmului). *Metronom* a continuat să fie difuzată până în anul 1975 când Cornel Chiriac este asasinat la Munchen (există voci care spun ca ar fi fost asasinat de Securitate, însă nu există dovezi clare în această privință).

În ceea ce privește raportarea la muzică, tinerii nu s-au schimbat prea mult. Atât atunci, cât și acum, muzica reprezintă mai mult decât o formă de divertisment; ea este o formă (am putea spune inocentă) de evadare și exprimare a trăirilor. De aici și inconștiența tinerilor în fața pericolului la care se expun.

Metronom este un film despre tineri și despre maturizarea acestora sub un regim nemilos, un examen de Bacalaureat susținut în fața Securității.

SEMNAL EDITORIAL

CARMEN DOREAL

Yin și Yang

rezemați de secunda
ce bate
doar în propria inimă
creștem o dată cu timpul
unul spre celălalt
unde sfârșesc eu
începi tu
ca o continuare
între Yin și Yang
lună-soare

Editura Prințul & Prințesa Multimedia,
Iași, 2022

Cartea NUNTA DE FLUTURI (...) ne invită într-un periplu de visări, reflecții și trăiri filozofice ce se îngemănează cu o rafinată expresivitate artistică într-un templu al creației unde poeta aduce drept ofrandă, poeme de mare sensibilitate, pe altarul arzând și fierbinte al iubirii. (Mihaela CD)

EXHIBITIO

DORINA
CIOPLEA-
VĂDUVA

Miercuri, într-un început de decembrie 2022, la o zi după sărbătoarea Sfântului Nicolae, artista plastică Dorina Cioplea-Văduva a venit la Muzeul Județean Gorj "Al. Ștefulescu" cu un cadou către sufletul și spiritul târgujienilor - expoziția de pictură - "Noaptea îmi crește o piele curată".

*

„Un exercițiu inițiativ necesar prin care poți obține – chiar și prin cercetarea vizuală de față – transformarea de sine și regenerarea de sine. Ca orice transformare, cum o spune chiar artista, curățirile se fac încet și dureros!” (Dan Mircea Cipariu)

„Pornit inițial din dorința unui artist contemporan de a-și da mai mult timp sieși și artei pe care o face, proiectul s-a dezvoltat într-un ritm cu adevărat rapid și în direcții nebanuite. A devenit, pe rând, o oglindă a celor mai intime trăiri și amintiri, o călătorie în timp și în spațiul meu afectiv, o eliberare prin exhibare, un puzzle care se cerea alcătuit. Uneori a

funcționat aproape ca o ședință de hipnoză, o transă creatoare în care nu știam ce voi scoate la suprafață și nici ce formă va lua. Alteori vizualizam clar ce urmează să fac, aceste "clarificări" venind atunci când mă așteptam mai puțin, mergând spre serviciu, citind o carte, jucându-mă cu copilul meu, Aron, auzind un cuvânt pe stradă sau simțind un miros.

Pentru mine, noaptea este timpul limpezirilor profunde, al vindecării și al naturii care își reintră în drepturi, într-un timp magic. Noaptea târziu, când oamenii dorm, mie îmi crește o piele curată, măturisește artista. (agentiadecarte.ro)

FILE
DE
REPORTAJION
ELENA

Ne-au spus adio, frumoasele zăpezi!

Reportajul face parte din volumul în pregătire "Motru, ce mai face Motru..."

Suntem la capăt de primăvară. Măine-i Dragobetele, se sărută fetele! E ziua iubirii la români! Natura începe, încet-încet, să-și deschidă porțile pentru revenirea vieții în toate minunile ei. Doar câteva zile ne mai despart de Mărțișor, când, calendaristic, iarna pleacă de la noi.

În acest an însă, anul douăzeci și doi din mileniul trei, iarna a uitat să revină în satul copilăriei noastre, cum îi era străvechea obișnuință. Satele de pe Valea Motrului, în zadar, au așteptat în tihna lor să-și umple ulițele cu munții de troiene. Apoi, derdelușurile să poată să răsună de glasurile zglobii și de voioșia copiilor ieșiți din casă la săniuș. Cu toate că dorințele au fost atât de mari, zăpezile au rămas acolo, sus, doar pe crestele munților înalți! Rareori au ajuns să se cearnă în ninsori firave peste Munții Piatra Cloșani, cei mai apropiați de freamătul satelor. Neica Ioviță Dragotoiu, din Padeș, se apropie ușor de nouăzeci de ani, dar nu își amintește să mai fi fost vreodată iarnă ca aceasta, secetoasă, fără zăpadă și săracă în bucurii, mai ales, pentru copilașii satelor.

Ceva ciudat se pare că s-a întâmplat acolo, în templul îndepărtat și ascuns al vremii. E prea multă buimăceală în rânduirea anotimpurilor, așa s-a ajuns ca zăpezile să își piardă din rostul lor firesc în viața oamenilor. Am așteptat cu toți vremea lui Ignat, să albească satul cu fulgi de nea scămoși și reci, să sărbătorim împreună Crăciunul, într-o sărbătoare a ninsorilor frumoase și bogate, cele mai uimitoare de peste an. Dar, iată, ieșim iar spre primăvară, și nu mai așteptăm nimic, speranțele noastre într-o iarnă cum nu am mai avut s-au pierdut una câte una.

Clipele acelea unice, cu ninsori de poveste, hotărâte și pline de strălucire și dar celest, au rămas în raiul amintirilor, altele au început să intre în fel și fel de legende ale locurilor.

În mintea lor limpede, plină de înțelepciune, oamenii observă, reflectează și se întreabă. Văd cât de trist și obosit de deșeurile agresive este râul Motru, altădată, un râu

(În imagine: Cătuțul Valea Moregilor, din satul Padeș, sub povara iernii din februarie 1985)

cristalin și aprig în repeziș, acoperit de poduri de gheață și cutreierat doar de sloiuri în derivă, de nălucirea vidrelor și a căprioarelor rătăcitoare în peisajul inedit al iernilor de neuitat. De-a lungul malurilor sale aveai mulțumirea de a admira lacuri și arealuri geografice deosebit de pitorești, în care viața strălucea mărinimoasă și inconfundabilă, prin specii de plante și animale ocrotite de lege. Din păcate, aceste frumuseți ale locurilor au căzut pradă comportamentelor umane neprietenoase cu mediul.

Coasta Motrului, alte sușuri și culmi încărcate de codri zvelți de fag și stejar, au fost despădurite cu sălbăcie prin tăieri arbitrare

de arbori întru sporirea averilor unor bogătași vremelnici, fără pic de spirit civic și respect pentru natură. Poate de aceea, zăpezile s-au retras acolo, în împărăția munților, fără să poată fi atinse de cei haini, răi și nelegiuți. Ele refuză să mai coboare pe râu la vale, numai să acopere cu mantia lor mizeriile de pe maluri, chiar și de pe ulițele satelor, mormanele de gunoaie din povârnișurile pădurilor, cioatele arborilor tăiați fără de lege! Zăpezile sunt zămislite să mângâie ochiul, să primenească sufletul, să purifice locul și omul, ele nu pot fi murdărite de prihana nimănui, ele sunt sfinte precum lumina vieții! De aceea sunt albe, immaculate!

Și Dealul Stanchii este posomorât. Ierburile uscate urcă nepăsătoare pe arbuștii scorojiți de secetă. Nu au căzut valuri de nea prin feregarul arămiu, să culce la pământ tot hățșul, să facă loc de urcuș noului fir de iarbă al primăverii. Nu s-a mai veselit de loc dealul. Copiii nu au mai urcat pe pârție, să schieze, să sară cu săniile peste praguri de costișă! Sau să străbată povârnișul prin nămeții crescuți până la umerii lor, ca în ninsorile iernilor de odinioară. Nici în pripor, la Cârjan, nu se vede nimic, nici pe cărarea din Padină, pe unde făceam trenul săniilor și coboram în șir lung până pe gheața pârâului Aninoasa.

Se umplea ulița de viață, de voieșie și glăsuri de copii. Știam să ne jucăm cu folos, nu ne certam și ne ajutam unii pe alții. Părinții erau părtași la joaca noastră. Nu aveau de unde să ne cumpere săniuțe. Ei le lucrau cu meșterii din sat, din lemnul lor, ales cu grijă și pregătit pentru a construi o sanie robustă, zburătoare, bună pentru o întrecere onestă pe derdelușul de la Via lui Cataramă. Și profesorul nostru de educație fizică era alături de noi, ne ajuta cu săniuțe și schiuri din lemn de brad, aflate în dotarea școlii. Eram vreo douăzeci de copii în tot cătunul de pe Valea Moregilor.

Astăzi, am văzut doar cinci copii, jucând o minge în asfaltul drumului. Numai ei sunt acum. Și câțiva bătrâni. Multe case sunt pustii, nelocuite. Tinerii au plecat după lucru, prin țări străine, rar se mai întorc în vatra copilăriei. Viscolul, uscat și el, coboară discret pe vale, trezește din somnul toamnei cele câteva frunze de nuc rămase în ram și se pierde pe ulițele goale, fără pași și voci de bună vecinătate. E multă tăcere prin sat!

Nu se mai văd țurțurii la fereastră! Să lăcrimeze în soare, subțiați de căldura din sobă iar apoi gerul de peste noapte să-i modeleze iarăși după vrerea lui. Urcam dealul înămețit și ne prăvăleam peste stratul gros de nea, să desenăm oameni pe fața neumblată a zăpezii. Mergeam la școală dis-de-dimineată, să croim noi pârția pe uliță, să călcăm adânc troianul care ne ajungea până la brâu. Zăpada era prietena noastră, ne ajuta și ne pregătea să fim curajoși și sănătoși.

Nu ne plângeam că ne udăm sau că ne este frig, știam să ne protejăm, purtam țoale groase din lână, cu ciorapi de lână în ghetuțe, ciorapi lucrați de bunica la povești în cotul sobei. Astfel de amintiri se făureau doar în iernile copilăriei, când anotimpurile erau bine așezate în rostul lor. Orele de derdeluș erau o adevărată sărbătoare. Satul era mai împlinit cu hohotele noastre. Chioțele și glasurile clocotitoare de speranță ale copiilor dădeau farmec jocurilor cu săniuța și aduceau în priporul de la Cârjan întreaga suflare juvenilă din Padeș. Pe atunci, satul avea viitor, oamenii erau acasă, cu treburile și nevoile lor.

Astăzi, lucrurile s-au schimbat.

Avem asfalt la poartă, dar poarta-i părăsită! Nu mai are cine să o deschidă. E mereu închisă. Se întâmplă și ceva firesc, ca mama să fie acasă, la aproape nouă decenii de viață. Și ea se întreabă unde-s zăpezile. E prima iarnă fără zăpadă pe uliță. Nici bunarul nu stă prea bine, e uscat de dorul zăpezilor. Și ochiul

apei din fântână are mai puțină lumină. Prea multă uscăciune e în preajma noastră. Pământul este în suferință, nici izvoarele nu mai clipocesc ca altădată. Nici gerul nu s-a arătat prea des în iarna aceasta.

Ce să înghețe? E prea obosit pământul, nu are vlagă, să dea putere germinării semințelor. Parcă și ghiociei din grădină se arată mai pitici. Le-a lipsit plapuma de nea, să-i ocrotească și să le ude sufletul. Au răsarit pe la sfârșit de ianuarie, au înflorit și au albit grădina în care noi i-am plantat la vremea copilăriei. Se vede că nu sunt în toată bucuria lor, ceva le lipsește. Și lor le este dor de mângâierea zăpezilor, de lacrima iernii purificatoare. Dar floarea le este albă și neprihănită, cu parfumul inconfundabil, care alintă ochiul, mulțumește sufletul, înfrumusețează viața.

Zăpezile celeste au decis să ne spună adio în această iarnă, lăsându-ne fără bucuria lor, fără frumusețea lor, fără puterea lor de re-vigorare. Ne-au părăsit pentru multă vreme, ori au ales să ne avertizeze în această iarnă pentru fărâdelegile ce le-am săvârșit noi, oamenii, mediului în care trăim? Să ne lase într-o așteptare stânjenitoare, până ne vom corecta atitudinea față de suferințele produse naturii neprihănite? Și să revină în viața noastră când vom merita să ne bucurăm de prezența lor?

Până atunci, frumoasele zăpezi de altădată ne-au spus adio! Trăim prima iarnă fără zăpadă din viața noastră. Totuși, zăpezile nu-și uită prietenii! Ninsoarea lor pură, divină, a rămas în petalele ghiociei din grădină. Cu floarea lor unică și gingașă, aceste flori binecuvântate au împânzit cu alb de zăpadă grădina casei părintești. Mai e puțin și ghiociei vor trece fără să-i observăm spre primăvară. Iar dorul pentru iernile de demult va fi tot mai adânc, tot mai apăsător.

Va fi dor înalt, tot mai înalt!

SEMNAL EDITORIAL

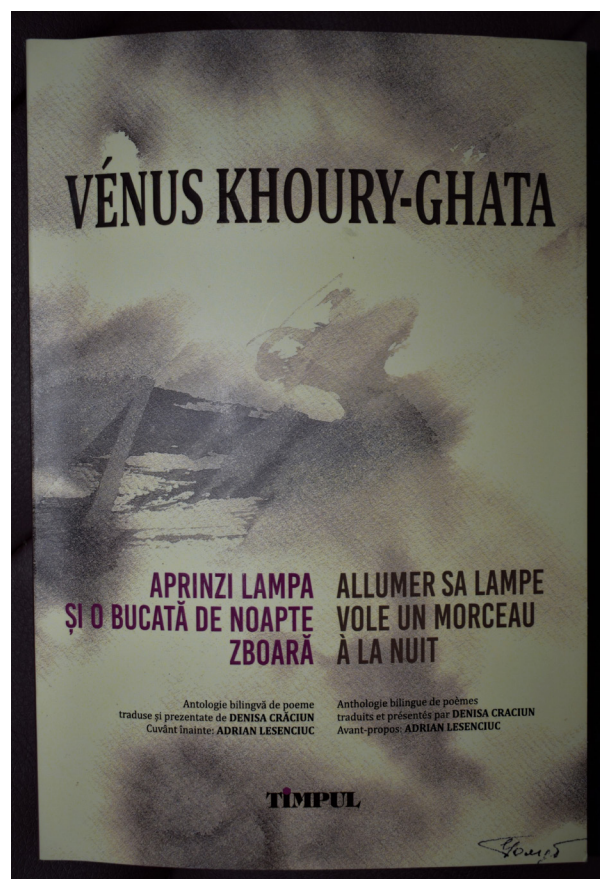

Venus Khoury-Ghata

**o poetică a
elemntarului
sau epifania Realului**

„Poetă, romancieră franceză de origine libaneză, traducătoare, critic literar, Venus Khoury-Ghata creează o operă literară solidă de peste treizeci de volume de poezie și aproape tot atâtea romane. Este una dintre cele mai importante figuri ale literaturii francofone contemporane. Opera ei este tradusă în 20 de limbi și face obiectul de studiu a numeroase colocvii universale și teze de doctorat. Din 2014, un premiu pentru poezie îi poartă numele. Preponderent autobiografică, telurică, lirică, dar cu puternice accente suprarealiste, poezia lui Venus Khoury-Ghata creează un spațiu primordial, caracterizat de întoarcerea la arhetipuri, la elemente arhaice, la origini.”

Denisa Crăciun

Editura TIMPUL, Iași, 2022

PRO MEMORIA

POMPILIU
MARCEA

- 95 -

Motto:

„Condiția supremă a marilor realizări este martirajul. În fiecare mare creator trăiește un Meșter Manole.”
Pompiliu Marcea

Pompiliu Marcea s-a născut la data de 20 octombrie 1928, în satul Ștefănești, județul Gorj, localitate așezată pe malul stâng al Gilortului, în apropiere de orașul Tg-Cărbunești. Părinții săi, Maria și Ion Marcea, se căsătoresc în toamna anului 1925, la data de 28 noiembrie. Mama născută la 20 februarie 1903, provine din satul Colibași, com. Scoarța, localitate așezată pe malul drept al Blahniței, dintr-o familie formată din patru copii, trei fete și un băiat ai cărei părinți erau Ecaterina și Grigore Andronie, țărani moșneni.

La rândul său, tatăl, născut la 4 iulie 1904, provine dintr-o familie tot cu patru copii, doi băieți și două fete din părinți Elisaveta Marcea, bunica scriitorului care, s-a născut tot în satul Colibași iar prin căsătoria cu Ion Marcea, se stabilește în satul Ștefănești, județul Gorj. Fratele cel mare al tatălui scriitorului a murit pe câmpul de luptă în cel de-al Doilea Război Mondial, iar sora cea mică, Ioana, se căsătorește tot în satul natal Colibași.

La data de 20 mai 1931, se naște și cel de-al doilea copil al familiei, Grigore, fratele scriitorului. În toamna aceluiași an, părinții scriitorului se stabilesc definitiv în satul Colibași, com. Scoarța, județul Gorj, la sora bunicii dinspre tată, Profira Bobină, născută la 18 mai 1887, al cărei soț a murit pe câmpul de luptă în Primul Război Mondial, mamă a unei fete care a decedat în anul 1930, la o vârstă fragedă.

În anul 1933, la data de 5 august, se naște și cel de-al treilea copil al familie Marcea, Polina, sora scriitorului. Din fragedă pruncie, se vedea că Pompiliu Marcea are o minte ageră, deoarece la vârsta de 5 ani citea fluent ziarele vremii și cărțile care îi cădeau în mână. Părinții, frații și nepoții

criticului și istoricului Pompiliu Marcea au locuit și locuiesc în prezent într-o zonă a Gorjului unde trăiau unele dintre rudele marilor personalități ale poporului român: Tudor Vladimirescu, Ghe. Magheru, Ion Popescu-Voitești, Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi, George Uscătescu, Maria Lătărețu și alții.

Școala Primară de 7 ani, satul Colibași, comuna Scoarța, județul Gorj. După absolvirea celor 7 ani de școală primară, dascălii săi propun părinților ca fiul lor să meargă mai departe și să dea examen la Școala Normală din Tg-Jiu pentru a deveni învățător. Părinții, auzind aceste lucruri, au refuzat categoric spunând că deja mai au încă doi copii la școală, pe Grigore și pe Polina, frații scriitorului, și nu pot să susțină financiar și material continuarea școlii de către acesta, mai ales în condițiile în care tatăl său era plecat pe front în cel de-al Doilea Război Mondial, iar acasă era doar mama sa Maria și bunica Profira. Singura sursă de venit a familiei era pensia de văduvă de război a bunicii la care se adăugau atunci când era posibil, veniturile obținute și din vânzarea animalelor. Văzând această situație, dascălii săi propun familiei să îi ajute ei financiar numai să lase copilul la liceu pentru că este un copil foarte bun și ar putea deveni un dascăl de valoare. Le-a dat o perioadă de timp, de gândire, iar cele două, mama și bunica, au hotărât să vândă niște animale din curte și o curea de pământ pentru a-l putea ține la școală. Uite așa dascălii au reușit să îi determine pe părinți să-l lase să dea examen mai departe.

În vara anului 1942, la examenul ce l-a susținut la Școala Normală din Tg-Jiu, Pompiliu Marcea a fost însoțit de învățătorul său Victor Ciudin.

Iată ce spune profesorul Dumitru Săvulescu într-un articol intitulat "Domn cu multă carte": "Când, în vara lui 1942, intram, copleșiți de emoții, pe poarta mare a Școlii Normale" Spiru Haret" din Târgu-Jiu, la concursul de admitere, pentru a deveni învățători, printre zecile de căruțe trase de cai sau de boi, privitorul observă mai

ales chipuri de copii veniți din lumea satului, cei mai mulți în straiele cu care mergeau la sărbători. Era printre aceștia și Pompiliu Marcea, adus de învățătorul lui din Colibași, Gorj". La concursul de admitere se prezentaseră copii și din celelalte județe ale Olteniei. Rezultatul examenului avea să confirme evaluarea dascălului: Pompiliu Marcea era primul pe listă. Atunci bucuria învățătorului Ciudin a fost și mai mare și bineînțeles și a familiei, că a reușit să-i convingă pe părinți să-l lase la școală și, că el nu s-a înșelat privind capacitatea intelectuală a elevului său. Din toamna lui 1942, până în vara anului 1950, pe Pompiliu Marcea îl găsim, timp de 8 ani, ca elev normalist, la școala din Tg-Jiu.

Profesorul universitar Pompiliu Marcea

Într-un articol intitulat "Din amintirile unui normalist", profesorul Nicolae Dragotă spune: "În aprilie 1949 au apărut primele detașamente de pionieri, din care făceau parte elevii până la 14 ani, iar cei ce depășeau această vârstă erau încadrați în Uniunea Asociațiilor Elevilor din România (UAER), care avea organizații la nivelul fiecărei clase și la nivelul școlii. Primul președinte al acestei organizații la nivelul școlii, era Pompiliu Marcea, care se afirmase ca un elev eminent venit din Ștefăneștii Gorjului, care era mereu premiant, evidențiindu-se, astfel, prin rezultatele sale la învățătură. Era un tânăr simpatic, al cărui chip luminos emana seriozitate nobile și sufletească, dragoste și dăruire, multă înțelegere față de colegi și elevii mai mici, cărora, de multe ori, le acorda un sprijin substanțial în pregătirea lecțiilor și rezolvarea unor probleme personale. Prodigioasa lui inteligență și dragostea pasională față de limba și literatura română i-au călăuzit pașii spre Facultatea de Filologie a Universității din București, pe care a absolvit-o, cu rezultate remarcabile, fiind șef de promoție pe parcursul tuturor anilor de studiu. Ca urmare este remarcat de iluștrii săi profesori, care-l rețin să predea în cadrul Universității, parcurgând toate treptele carierei universitare până la gradul de profesor universitar, carieră derulată cu strălucire până la sfârșitul prea timpuriu al vieții sale, atât de rodnică pentru istoria și critica literară. A fost și va rămâne, așadar, un valoros critic și istoric literar, ale cărui studii și cărți dedicate clasicilor literaturii române, constituie un adevărat reper și un izvor de cultură și inspirație, pentru toți cei ce-și orientează cariera spre acest domeniu. A sfârșit în mod tragic, dubios, înecat în apa neprietenoasă a lacului Herăstrău, probabil pentru prestigioasa sa verticalitate morală și profesională, ce nu era potrivită acestor vremuri, care nu se potrivea cu talerele slugărniceiei comuniste. Coleg de clasă cu Pompiliu Marcea, a fost și marele muzicolog Petre Brâncuși, care ilustrează, de asemenea, faima și

prestigiul de necontestat al Școlii Normale din Tg-Jiu."

Situația lui Pompiliu Marcea, la absolvirea Școlii Normale era următoarea: din 16 obiecte de studiu, Pompiliu Marcea a absolvit 10 cu media 10, 3 cu media 9,50, 2 cu media 8,00 și una cu media 7,50 respectiv, muzica. Iată ce spune unul dintre profesorii de atunci, dirigintele clasei profesorul Victor Andrițoiu: "Mi-l amintesc bine fiindcă avea vocație literară. Era copil sfios, cu o privire blândă, cu o frunte mare și o minte ageră. În ochi i se citea inteligența. Înzestrat cu o serie de calități deosebite Pompiliu Marcea s-a remarcat de la început ca un elev eminent al Școlii Normale. Avea o sete nestăvilită de lectură și dorință de cunoaștere. Nu-i plăceau laudele și adulările. În vara anului 1950, Pompiliu Marcea merge la București ca să se înscrie la facultate. Puțini știu însă că Pompiliu Marcea a ales să dea examen la Medicină, dar, după ce a văzut cum se fac disecțiile pe cadavre, a renunțat și a mers să se înscrie la Facultatea de Limba și Literatura Română din cadrul Universității București. Cu un bagaj de cunoștințe solid, acesta s-a impus în fața candidaților veniți din întreaga țară. Pe parcursul celor 4 ani de studii, Pompiliu Marcea s-a afirmat, ca nimeni altul, fiind premiant pe tot parcursul facultății iar la sfârșit a absolvit-o, ca șef de promoție. Pe toată această perioadă, evoluția sa a fost urmărită de profesorul universitar Tudor Vianu, care, din anul IV, îi propune să devină preparatorul său. Astfel, Pompiliu Marcea după terminarea facultății, în anul 1954, devine preparator în cadrul acesteia.

Imediat, după terminarea examenului de diplomă, primește cea mai grea lovitură din viața sa, moartea tatălui său, Ion Marcea, care a survenit din cauza unei boli incurabile, la vârsta de doar 50 de ani.

La doi ani de la terminarea facultății, la data de 6 octombrie 1956, ia hotărârea să se căsătorească, în București, cu o domnișoară pe nume Zoe-Florentina Dumitrescu, de loc din localitatea Leotești, localitate situată lângă orașul Balș, județul Olt, care avea părinți pe Dumitrescu Gheorghe, sanitarul comunei și pe mama Aurelia, casnică. Aceasta îi rămâne soție până când el părăsește această lume. Îmi spunea că, acesta a fost unul din cele mai importante evenimente petrecute în viața sa, viață ce i s-a schimbat radical. Soția mai avea o soră mai mica, care ulterior vine și ea în București. În același an debutează în Luceafărul cu o recenzie, colaborând apoi și la Gazeta literară, România literară, Scrisul bănețean, Viața Românească, Contemporanul, Săptămâna, Ramuri, Amfiteatru, Flacăra, Cahiers roumains d'études littéraires, precum și la unele publicații din străinătate, cum ar fi Zeit und Kultur, Kurier der Bochum Universität, Les amis de Panait Istrati, Slovenske Pohľady ".

Pompiliu Marcea știa mai multe limbi străine dintre care aș enumera: engleza, germana, franceza, rusa etc. În activitatea sa literară a scris peste 2500 de articole, și a participat la numeroase emisiuni de radio și televiziune.

În scurta sa viață, a scris o serie de volume debutând cu monografia Alexandru Sahia, București, 1961, urmată de Ioan Slavici, București, 1965, prima monografie dedicată acestui "mare clasic" al literaturii române (ed. II, revăzută și completată, 1968; ed. III, Timișoara, 1978; versiune franceză, 1967), și "Convorbiri literare și spiritul critic", București, 1972; Național și universal, antologie cu-

prinzătoare pe tema specificului național în literatura română, București, 1975; cu un sumar ce acopera, în linii mari, întreaga istorie a dezbaterii ideii de "specific național" în cultura românească – de la Dacia literară la contribuții de ultimă oră -, antologia tematică Național și universal își demonstrează utilitatea și oportunitatea -, repunând în circulație și texte mai puțin accesibile la acea vreme, oferind de asemenea, în studiul introductiv, un scurt istoric al problemei în cultura românească; a dat două lucrări despre Mihail Sadoveanu: Lumea operei lui Sadoveanu, București, 1976; Umanitatea sadoveniiană de la A la Z. Dicționar de personaje sadoveniiane, primul, la noi, de acest fel, București, 1977; Lecturi fidele, București, 1979; Mihail Sadoveanu 100 de ani de la naștere, București, 1980 (versiuni în limba engleză, franceză și germană, 1980); Varietăți literare, Craiova, 1982; Concordanțe și controverse, București, 1983; Atitudini critice, București, 1985.

A îngrijit și prefăcut ediții din I.I. Mironescu (1959), Al. Vlahuță (1959). Al. Sahia (1960, 1961, 1964, 1971), I. Slavici (1960, 1965, 1970, 1975, 1981, 1987), Gr. Alexandrescu (1961, 1967, 1974), M. Sadoveanu 1961, 1962, 1977, 1981), I. L. Caragiale (1962, 1965), T. Vianu (1971), C. Hogaș (1982, 1986). A primit Premiul "B.P. Hașdeu" al Academiei Române pe 1965, pentru monografia Ioan Slavici. Premiul Asociației Scriitorilor din București pe 1976, pentru volumul Lumea operei lui Sadoveanu. Referințe critice: I.D. Bălan, Valori literare, 1966; Al. Piru, Varia, II, 1973; F. Firan, De la Macedonski la Arghezi, 1975; Al. George, La

sfârșitul lecturii, II, 1978; M. Ungheanu, Lecturi și rocade, 1978; C. Ciopraga, în Convorbiri literare, nr. 4, 1978; Ș. Cioculescu, Itinerar critic, III, 1979; Gh. Frîncu, în Revista de istorie și teorie literară, nr. 2, 1979; E. Manu, în România literară, nr. 20, 1980; D.C. Mihăescu, în Luceafărul, nr. 17, 1980; C. Ungureanu, în Orizont, nr. 32, 1981; M. Ungheanu, în Luceafărul, nr. 17, 1982; I.D. Bălan, în Contemporanul, nr. 15, 1983; C. Stănescu, în Scînteia, nr. 12676, 1983; M. Ungheanu, în Luceafărul, nr. 19, 1983; V.F. Mihăescu, în Luceafărul, nr. 36, 1984; M. Ungheanu, în Luceafărul, nr. 13, 1985; Z. Sângeorzan, ibidem; A. Silvestri, ibidem; R. Zaharia, ibidem; H. Zalis, în România literară, nr. 14, 1986; A. Silvestri, în Luceafărul, nr. 31, 1986; I.D. Bălan, Repere critice, 1988.

Zaharia, ibidem; H. Zalis, în România literară, nr. 14, 1986; A. Silvestri, în Luceafărul, nr. 31, 1986; I.D. Bălan, Repere critice, 1988.

În planul editării clasicii, studiile lui Pompiliu Marcea despre Sahia, Slavici, Sadoveanu și alții, își găsesc complementul în numeroasele ediții școlare și de popularizare pe care istoricul literar le-a prefăcut.

La începutul anilor '60, pe când era redactor la Editura pentru Literatură și mai apoi director la Editura pentru Literatură Universală (1964), Pompiliu Marcea și-a adus o contribuție însemnată la apariția unor volume aparținând lui Mihail Eminescu, Tudor Arghezi, Lucian Blaga, etc., autori interziși în acea perioadă, dar și la apariția unor volume ale unor scriitori în plină ascensiune literară, precum Marin Preda și Augustin Buzura.

Iată ce spune despre această perioadă C. Stănescu într-un articol ce se intitulează "Un aristocrat, un spirit" pandur": "Pompiliu Marcea este dintre acei rari, puțini și buni cărora le datorăm cu adevărat ceea ce numim azi "rezistența prin cultură" supraviețuirea spirituală. Eroismul acestui eminent cărturar, având stofă de luptător, făcea paradoxal casă bună cu o imensă, autentică modestie, discreția decentă, stăpânire de sine, indicau în Pompiliu Marcea pe unul dintre acei rari aristocrați ai spiritului pe care conștiința valorii îi face să fie neelitiști, orgolioși, democrați și toleranți... Modelul său pare a fi până la un punct Tudor Vianu, cel pe care l-a numit "un aristocrat, un Nestor al culturii", coexistând cu cealaltă jumătate "romantică" a modelului nostru cultural G. Călinescu, pe care tot el cu o intuiție profundă și o norocoasă

expresie l-a botezat "un Achile al artelor". Între acești mari poli ai culturii române se situează profesorul Pompiliu Marcea, însuși, de sub a cărui mască "apolinică" răzbate însă fondul unui nedomolit spirit "pandur"...

Acest stil "pandur" al implicării sale în apărarea valorilor culturii naționale a culminat cu dramaticele episoade din jurul volumului IX din "Opere" de Mihai Eminescu, pe care șef rabinul Moses Rosen l-a "demarcat" ca antisemit cerând, în 1981, retragerea lui din circulație. Puțini intelectuali români au intervenit atunci, ca Pompiliu Marcea, contra acestei campanii de discreditare și demolare a poetului național, iar unii dintre cei puțini care, totuși s-au asociat, s-au retras repede, speriați de amploarea și implicațiile "cazului". Spre gloria lui, criticul Pompiliu Marcea a rămas singur și neclintit, în tranșarea acestei bătălii culturale. Tragica și prematura lui dispariție dobândește astfel aura unui sfârșit eroic într- luptă pe care a dus-o până la capăt de unul singur și confirmând astfel, prin propriul destin, că pe câmpul bătăliilor intelectuale nu se revarsă doar valuri de cerneală, ci curge sânge adevărat. Ideile nu sunt chiar inofensive, ideile pot ucide, căci sunt idei cu care nu se glumește. Mi se pare că lui Pompiliu Marcea i se potrivesc aceste rânduri ale lui Marin Preda, alt mare scriitor în destinul operei căruia criticul și cărturarul s-a implicat ca puțini alții: "Ideile sunt viața noastră! Ne facem despre noi înșine și despre lume o idee, sau un sistem de idei, și nu renunțăm la ele nici atunci când vedem că din pricina lor ni se destramă căminul, ne pierdem prietenii și uneori, în condiții excepționale, de convulsie socială, ne pierdem chiar libertatea și viața". Aș pune aceste rânduri pe ușa biroului de lucru al tuturor marilor cărturari care știu să se jertfescă pentru o idee: Pompiliu Marcea este unul dintre aceștia".

Ion Marcea
nepotul scriitorului

HISTORIA

"Monografia
comunei Vădeni,
județul Gorj.
Istorie.
Personalități.
Cultură
și Civilizație"

dr. VASILE MARINOIU

Recent a ieșit de sub tipar, la Editura "Măiastra" din Târgu-Jiu, ultima lucrare a istoricului dr. Vasile Marinoiu. Este vorba de volumul "Monografia comunei Vădeni - județul Gorj. Istorie. Personalități. Cultură și Civilizație", o lucrare monografică despre localitatea copilăriei și vieții autorului, fostă reședin-

ță a comunei cu același nume, actualmente cartier al municipiului Târgu-Jiu, amplasat în partea de nord a acestuia.

Lucrarea dr. Vasile Marinoiu la care facem referire este o cercetare amănunțită asupra istoriei, culturii și civilizației fostei comune Vădeni din județul Gorj, care este o parte componentă și integrată a istoriei și culturii municipiului Târgu-Jiu al cărui cartier este în zilele de azi. Aflăm astfel faptul că numele satului Vădeni vine de la faptul că în această zonă existau câteva vaduri de traversare a Jiului dintr-o parte în alta fără a fi nevoie de poduri, dar și a faptului că în evul mediu, documentele amintesc și de numeroasele vaduri de mori în această zonă.

Autorul volumului, dr. Vasile Marinoiu dezvăluie cititorilor săi și faptul că prima încercare monografică asupra comunei Vădeni a aparținut învățătorului domniei sale, Toma Berechete, care în anul 1941 își susținea lucrarea de gradul întâi cu această temă. Acest demers a fost urmat, la peste o jumătate de secol mai târziu, de către fiul învățătorului, pe nume Ionel Becherete, dar limitată doar la istoria recentă a comunei. Au mai existat și alte încercări dar limitate ca mod de abordare și ca

volum. "Monografia comunei Vădeni, județul Gorj. Istorie. Personalități. Cultură și Civilizație" este un volum interesant cu foarte multe informații, date și documente și în același timp extrem de util atât pentru specialiști dar mai ales pentru locuitorii cartierului Vădeni, ce au astfel posibilitatea de a cunoaște trecutul, istoria, cultura și personalitățile locului. Am avut prilejul să lecturăm o lucrare monografică valoroasă, scrisă cu pasiune și talentul cercetătorului, istoricului și autorului, care merită a fi citită.

De subliniat faptul că apariția acestui volum a fost susținută de către Primăria Municipiului Târgu-Jiu, care integrează actualmente fostul sat Vădeni.

Doctorul în istorie, Vasile Marinoiu, este membru activ al Asociației Cercetătorilor și Autorilor de Carte Gorjeni "Al. D. Șerban" Târgu-Jiu, căruia se cuvine să-i adresăm felicitări pentru activitatea sa neobosită de cercetător, documentarist și scriitor și să-i urăm succes deplin în cercetările sale curente și viitoare precum și în demersurile sale scriitoricești.

Victor Troacă

EUGENIA RADA IONITĂ

(Bibliotecară în Comuna Bicleș, Jud. Mehedinți)

PERSONALITĂȚI ISTORICE ÎN FOLCLORUL MEHEDINȚEAN

De-a lungul istoriei, oamenii au reușit, să păstreze nealterate faptele de vitejie și de libertate pe care le-a dus poporul român împotriva forțelor de ocupație, pentru păstrarea nealterată a ființei naționale și integrității statale, folosind mai multe modalități printre care cântecul și poezia. Baladele, cântecele bătrânești, legendele, strigăturile, au fost rostite din gură în gură, ca o zestre valoroasă pentru urmași. În cadrul acestor creații epice sau lirice, astăzi se regăsesc simbolurile naționale în multe documente și culegeri de folclor. Valoarea documentară a acestora este inestimabilă, multe dintre ele se regăsesc în creațiilor literare ale poezilor și scriitorilor români, acolo unde sunt evidențiate figurile istorice care au luptat pentru libertate și întregirea neamului românesc. Astfel de sintetizări se află în culegerea cântecelor populare românești, în scrierile lui Nicolae Densușianu, precum în lucrarea „Despre revoluția lui Horea din 1784”, unde se menționează „Horia s-a numit întâi căpitan, apoi căpitan mai mare, după aceea rege al Daciei și în fine împărat al Daciei), p.459-461.

O altă variantă a descrieri lui Horea a circulat și în Oltenia, dar și în Transilvania, fiind culese și sintetizate în anumite cântece populare, astfel:

„Pînă a fost Horia împărat
Domnii nu s-au desculțat,
Să stricăm toată domnia,
Că-i a noastră împărăția
De la deal pînă la munte
Cu turmele de cornute.
Că a noastră-i împărăția

Scaunul și domnia.”

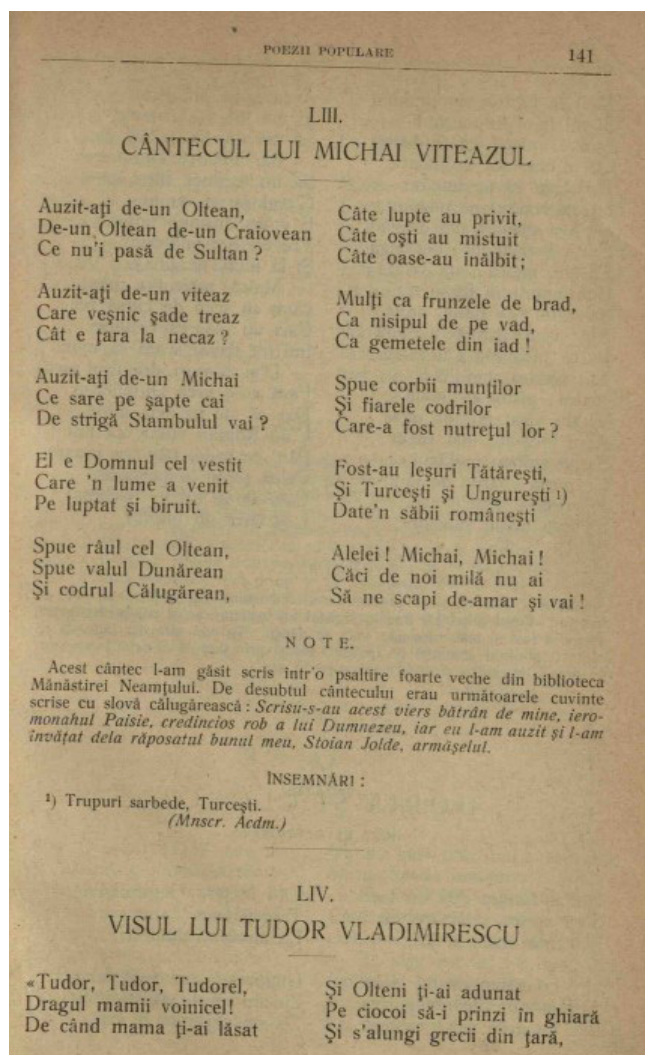
(Cules de Marian Bădoiu, Comuna Bicleș, județul Mehedinți)

Alte strigături și cântece populare fac referire la domnitorul Mihai Viteazul, care a și astăzi mai circulă prin satele din Mehedinți ca de pildă:

„Auzita-ți de un Mihai,
De un Mihai, de un craiovean,
Ce sare pe șapte cai,
De strigă Stambulul vai,
Auzit-ai de un viteaz,
Scoate țara din necaz.”

(Cules de la Bologa Elena, sat Podul Grosu, județul Mehedinți)

În volumul „Poezii populare ale românilor” există „Cântecul lui Mihai Viteazul”, Partea I, Legende, balade, cântece bătrânești, adunate și întocmite de Vasile Alecsandri, variante populare care au circulat pe cale orală și în satele mehedințene. Căpitanii săi, pentru faptele eroice de care au dat dovadă, s-au păstrat în conștiința poporului român, fiind relatate de către Dimitrie Bolintineanu, în „Legende istorice” prin poezia Preda Buzescu, acesta fiind mare postelnic, dar și ban al Olteniei, frații Buzzești fiind considerați cei mai viteji între boierii mari ai Munteniei. La această, se adaugă o altă figură emblematică a istoriei României, păstrată în folclorul românesc și anume Tudor Vladimirescu, cunoscut în popor ca Domnul TUDOR, iar în județul Mehedinți și Gorj fiind recunoscut ca Domnul din Vladimiri. George Coșbuc a scris poezia „Cântece despre Domnul Tudor”, astfel:

„Vine un chiot dinspre munte,
Vine freamăt din pădure
Tudor Domnul vine n frunte,
Cu mulțime de panduri,
Iar din Jiu, din apă sfântă,
Este cântec vitejesc,
Și cu glas de surle cântă
Tot poporul românesc.,,¹

Păstrat în fila din Istoria României, iubit de români, Tudor Vladimirescu, a rămas în memoria gorjenilor și mehedintzenilor ca unul dintre cei mai viteji domnitori.

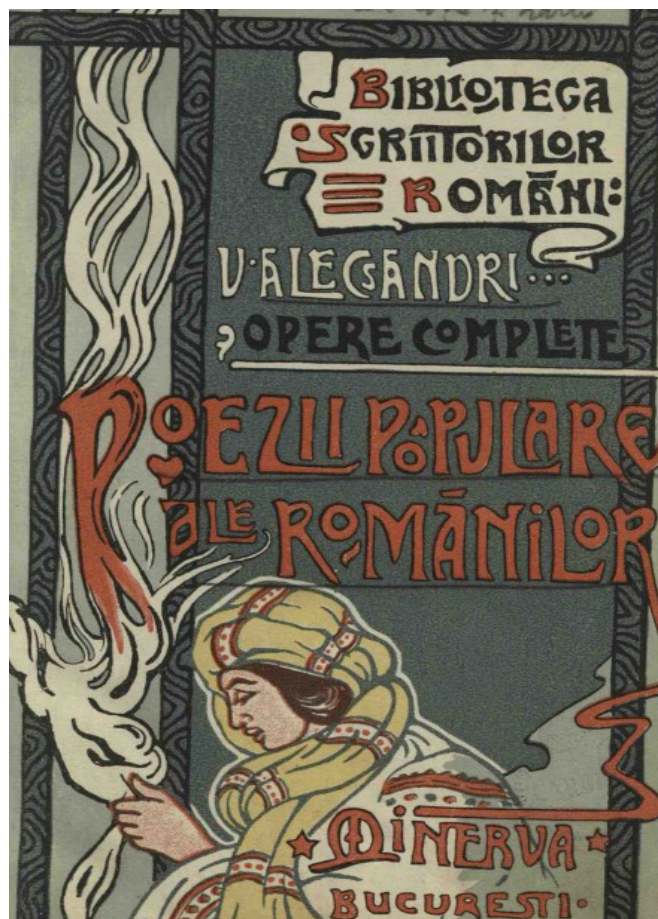
Figura lui Tudor Vladimirescu, apare într-un tablou demn de toată lauda alături de căpitanii săi „Tudor-avându-l, în dreapta, pe episcopul Ilarion și în stînga, pe vechiul său tovarăș de arme Nicolae Zoican, urmat de Georghe Lazăr, Petrache Poenaru, căpitanii Cioranu, Iancu Jianu, Mîlcome.,,² Alături de domnitorii români, o altă categorie de cântece se referă la haiduci, dintre acestea se pot menționa: Mihai haiducul dar și Cîntecul lui Radu Lu Anghel.

„-Bea, Radule, nu prea bea,
Că te ajunge potera...
Poteră din Mehedinți,
Dă fuge cu omu-n dinți.,,³

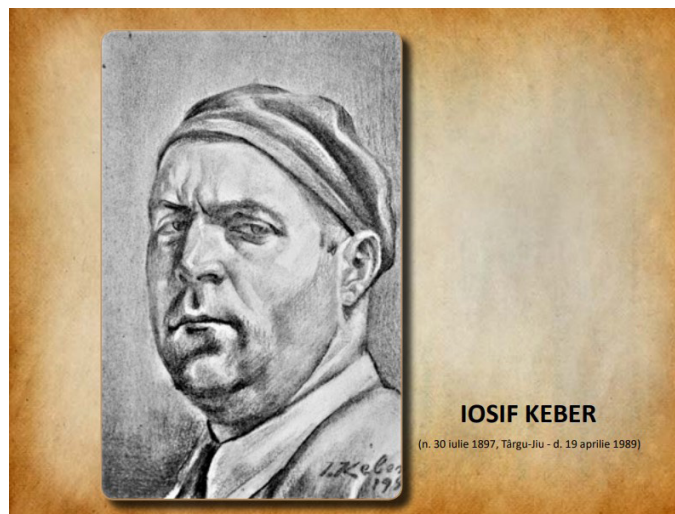
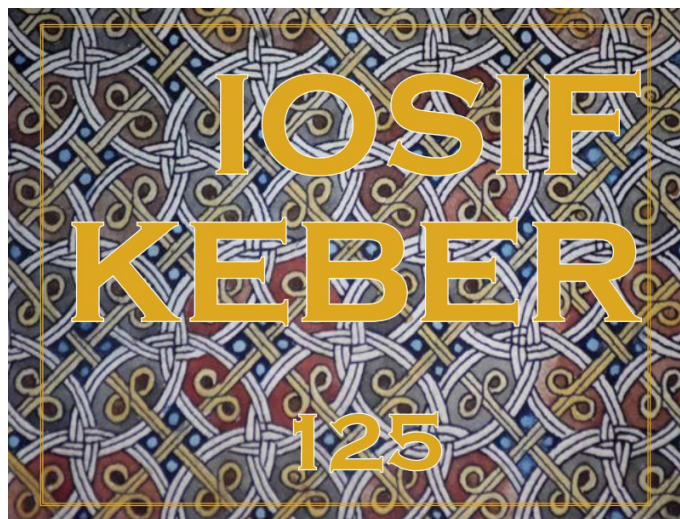
Prin aceste nestemate ale folclorului românesc, sufletul omului de la munte sau de la câmpie, dornic de libertate, a fost ca o piatră neclintită în fața vitregiilor vremii, parte constitutivă a poporului, cu imagini inedite prin care expresia de unitate rezultă din caracteristicile istorice ale românilor pe aceste meleaguri. Cununa legendelor și cântecelor populare românești este foarte largă. Multe referințe se fac la domnitorul Moldovei, Ștefan cel Mare sau la Avram Iancu, iar în satele din județul Mehedinți și Gorj bătrânii, încă mai doinesc figurile legendare și istorice ale poporului român.

BIBLIOGRAFIE

- ¹ George Cosbuc, Poezii și cîntece, pag 8
- ² Povestiri istorice, Editura Ion Creangă, Editura București 1981, Alexandru Mitru, Domnu din Vladimir, pag. 51
- ³ Octav Păun, Silviu Angelescu, Basmele, Cîntece Bîtrînești și Doine, Editura Minerva, București, 1989, pag. 290

ÎNTOARCEREA LA KEBER

(ediție tipărită, 2022, coordonator Surdoiu Viorel)

A fost odată...

A fost odată...Așa încep toate poveștile.

Și aceasta este o poveste. O poveste despre Iosif Keber, pictorul cunoscut mai ales pentru pictura bisericească și restaurarea lăcașurilor de cult. Și despre moștenirea sa.

În orașelul de provincie de pe Jiu se naștea în urmă cu 125 de ani, la 30 iulie 1897, într-o familie de evrei de origine flamandă, Iosif Keber.

Și odată cu nașterea sa, lumea a devenit un loc mai bun, mai luminos, îmbogățindu-se cu frumos și spiritualitate prin creația lui, care cuprinde pictură monumentală, gravură, desen, peisaj, portret și natură statică.

Nu trebuie să insistăm în amănunt asupra lucrărilor sale. Sunt specialiști care fac acest lucru, oameni care sunt în măsură să emită judecăți de valoare asupra tehnicilor și compozițiilor lui.

Trebuie să remarcăm admirația pe care o resimte privitorul, fie că acesta este un cunosător avizat sau un neinițiat în tainele artelor, suita de sentimente, magia trăirilor percepute în fața lucrărilor sale.

Povestea vieții marelui pictor se sfârșește pe 19 aprilie 1989, când acesta s-a stins din viață lucrând la șevalet, credincios până la sfârșit menirii sale.

După moartea sa, locuința a rămas în patrimoniul orașului, cu tot ce se afla în ea, așa cum și-a dorit pictorul. Casa memorială „Iosif Keber”, proiectată de arhitectul Iulius Doppelritter și construită în 1932, se află în

Târgu Jiu, pe strada 11 Iunie, nr. 67.

În prezent, clădirea este monument istoric de mare importanță locală și adăpostește secția de Artă a Bibliotecii Județene „Christian Tell,,, instituție aflată în subordinea Consiliului Județean Gorj, care ca un bun proprietar a prevăzut fonduri pentru reabilitarea construcției, ajunsă într-un stadiu de degradare. Așa a apărut Proiectul „Conservarea, restaurarea și valorificarea turistică și culturală a Casei memoriale Iosif Keber”, care continuă să spună povestea acestui loc și a omului care a locuit-o. Restaurarea casei, redeschisă pentru public din 1 august 2022, s-a realizat cu fonduri europene, prin Programul Operațional Regional 2014-2020, Axa Prioritară 5-Îmbunătățirea mediului urban și conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural, Prioritatea de Investiții 5.1-Conservarea, protejarea, promovarea și dezvoltarea patrimoniului natural și cultural.

Prin colecția de carte și obiectele de muzeu din donația „Iosif Keber”, această casă a păstrat în ea spiritul celui care a trăit și a creat aici nealterat de trecerea timpului.

Pe ușa masivă de lemn, de la intrare, mulți oameni au intrat în casa pictorului Iosif Keber.

Au atins mânerul ușii pe care, de atâtea ori l-a prins în palmă pictorul, nerăbdător să își revadă familia, după zile întregi de absență, petrecute pe schele, pictând pereții vreunui lăcaș bisericesc, sau, grăbit să plece, împins de pasiunea de a realiza pe perete pictura pe care

o proiectase acasă, în atelierul său. Nimeni nu știe câtă emoție se ascunde într-un neînsemnat mâner de la o ușă!

Au urcat scara până la etaj și au pătruns în atelierul de lucru al pictorului, o încăpere mare cu luminator, primul luminator din Târgu Jiu. Parcă se vede aici maestrul lucrând la șevalet, sub albastrul senin al cerului care se zărește prin luminator... Același albastru, același cer... o constantă a veșniciei între „atunci” și „acum”.

Ochii lor străini au mângâiat cu privirea obiectele personale ale pictorului care vorbesc despre parfumul altor vremi. Intimitatea caldă a încăperilor parcă așteaptă pe cel plecat să revină.

Și parcă, descoperindu-l pe omul Iosif Keber, nu ne mai simțim străini. Toți suntem cunoscuți, prieteni, rezonând cu un loc al unui om deosebit care ne-a adunat, generație după generație, la el acasă, amintindu-ne de latura spirituală ascunsă în locuri tainice din ființa noastră.

Moștenirea pe care ne-a lăsat-o pictorul Iosif Keber este o poveste fără sfârșit despre identitatea noastră ca popor.

Pentru toți căutătorii de frumos, casa memorială „Iosif Keber” este un loc de referință de o deosebită importanță culturală.

Oameni ai generației actuale și ai generațiilor viitoare vom prețui moștenirea primită.

Și-i vom închina un gând frumos, noi, toți cei care, indiferent de religie, ne vom pleca sufletul cu umilință în fața icoanelor sfinților lui Dumnezeu, făurite cu truda slujitorului Său, Iosif Keber, spre a descoperi astfel scânteia de divinitate care strălucește în fiecare dintre noi și care face lumea în care trăim un loc mai bun.

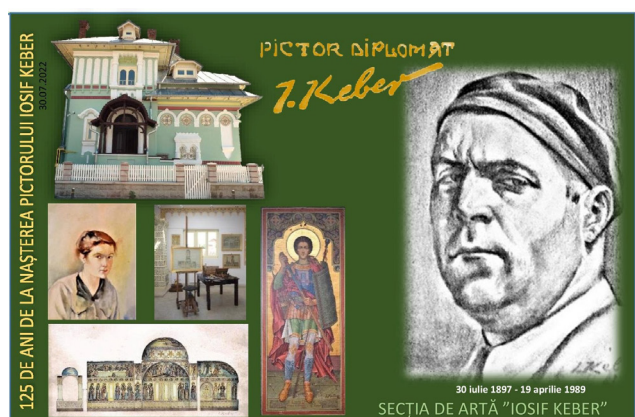
Alina Arjoca,
bibliotecar, Biblioteca Județeană
„Christian Tell”, Gorj

Iosif Keber e un artist de o nebănuită și reală complexitate. Pictură monumentală, gravură, desen, peisaj, portret, natură statică – a îmbrățișat genuri și specii dintre cele mai valoroase ale picturii. În această ordine de idei se impune atenției – ca o trăsătură caracteristică a activității artistice pe care a desfășurat-o – faptul că pictorul a știut să se miște cu suplețe în varietatea de genuri, plasându-se aproape de fiecare dată, cu autenticitate și simț al nuanței, în specificitatea domeniului abordat.

Într-adevăr, nu e ușor să menții un echilibru al nuanțelor, dând de fiecare dată măsura inerentă specificității genurilor – cum a reușit pictorul nostru în ansamblul creației sale – atunci când a trecut, de pildă, de la spontaneitatea figurantă a desenului, la schița „din mers”. Am citat aceste două extreme, ce mărturisesc multiplele posibilități de suplețe, de mobilitate ale spiritului în arta lui Iosif Keber și pentru alt motiv. Dacă în calitate de pictor monumentalist, este cunoscut și recunoscut, având realizări de prestigiu, ca desenator a rămas aproape necunoscut în raport cu publicul. Mapele cu schițe ne relevă în Iosif Keber un mare artist al desenului, al acestui desen „din mers” – în special peisaj – cu o tușă, deopotrivă grandioasă și nervoasă, abundând în spontaneitate și lirism.

Dr. Grigore Smeu

ANIVERSARIUM 2023

135 N - ALEXANDRU C CALOTESCU-NEICU, publicist, epigramist, povestitor, traducător (13 aprilie 1888, Turceni, Gorj - 1952, Goranu, Vâlcea).

70 N- VALERIU BUTULESCU poet și publicist (9 februarie 1953 în satul Preajba)

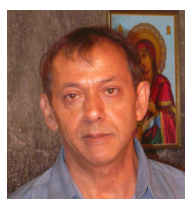
95 N - PETRE BRÂNCUȘI, muzicolog (1 iulie 1928, Brădiceni, Gorj - 25 februarie 1995, București)

65 N - ALEX GREGORA, poet, publicist, (pseudonimul literar al lui Bură Iancu), (22 ianuarie 1958, localitatea Știubei-Căciulatu, județul Dolj)

95 N-POMPILIU MARCEA, critic și istoric literar (20 octombrie 1928, Colibași - 27 martie 1985, București)

65 N - ȘTEFAN MELANCU, poet, prozator și eseist român (16 aprilie, 1958, Albeni, Gorj).

85 N - SERAFIM DUICU, folclorist, istoric literar (6 august 1938, Tismana, județul Gorj - 19 octombrie 1996, Târgu Mureș).

85 N -DRAGOS NICOLAE, poet, prozator și publicist (3 noiembrie 1938, satul Clesnesti, comuna Glogova, județul Gorj)

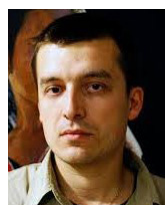
75 N - VIOREL GÂRBACIU (1 iulie 1948 în comuna Telești - 26 martie 2018)

65 N - IONEL BUȘE, eseist, prozator, dramaturg, filosof (4 noiembrie 1958 Tg-Logrești, Gorj).

75 N - ALEXANDRU DORU ȘERBAN (n. 4 iulie 1948 în Preajba - 26 iulie 2011)

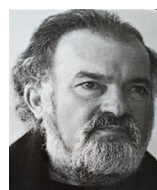

40 N- ANDREI NOVAC, poet (n. 1 iulie 1983 în Tg-jiu)

EVOCATION 2023

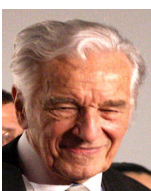
110 M - CONSTANTIN BĂLĂCESCU, sculptor, (18 aprilie 1865, Bolboși, Gorj - 3 iulie 1913). foto - monumentul „Tudor Vladimirescu”, realizată de C. Bălăcescu, realizat în 1898

15 M - VALENTIN TAȘCU critic, istoric literar, poet, traducător, publicist (n. 23 ianuarie 1944, Petroșani - d. 26 noiembrie 2008, Târgu-Jiu).

35 M -VASILE BLENDEA, pictor și sculptor (5 noiembrie 1895, comuna Gureni-Petișani, județul Gorj- d. 1988, București);

10 M -SERGIU FLORIN NICOLAESCU regizor, scenarist, actor și, după 1989, politician român. (n. 13 aprilie 1930, Târgu Jiu, România - d. 3 ianuarie 2013, București, România).